

2012

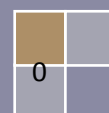
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΤΕΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΣΤΑΘΑΚΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ
Α.Μ. 64

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΚΑΛΑΝΤΩΝΗΣ ΠΕΤΡΟΣ
Καθηγητής Εφαρμογών ΤΕΙ Πειραιά

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ: 'ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ
ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΤΕΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ'**

ΣΤΑΘΑΚΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

A.M. 64

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή	3
1.1. Ο τουρισμός στην Ελλάδα με αριθμούς για τα έτη 2000-2010	5
1.2. Επαγγελματική ανάπτυξη και προοπτικές ανάπτυξης των τουριστικών επιχειρήσεων	10
1.3. Τομείς απασχόλησης των αποφοίτων τουριστικών σχολών	11
1.4. Επαγγελματικά δικαιώματα αποφοίτων τμημάτων τουριστικών επιχειρήσεων .	18
1.5. Η τουριστική εκπαίδευση στην Ελλάδα	19
1.6. Σκοπός της παρούσας έρευνας	31
2. Ανάλυση του ερωτηματολογίου	32
2.1. Ανάλυση του ερωτηματολογίου	33
2.2. Παρουσίαση των πρώτων αποτελεσμάτων	38
2.3. Ανάλυση αποτελεσμάτων για τους μη εργαζόμενους αποφοίτους.	40
2.4. Ανάλυση αποτελεσμάτων για τους εργαζόμενους αποφοίτους	43
2.5. Αποτελέσματα για όλους τους αποφοίτους	52
3. Αποτελέσματα της έρευνας-επίλογος	59
3.1. Συμπεράσματα από την διεξαγωγή της έρευνας	60
3.2. Επίλογος	63
Παράρτημα	64
Βιβλιογραφία	97

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1. Εισαγωγή

Ο τουρισμός έχει χαρακτηριστεί η βαριά βιομηχανία της Ελλάδας και όχι άδικα, αφού σύμφωνα με στοιχεία του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (Σ.Ε.Τ.Ε.), απασχολεί περίπου το 1/5 του πληθυσμού. Η χώρα μας προσφέρεται για καλοκαιρινό αλλά και χειμερινό τουρισμό λόγω της γεωγραφικής θέσης και του κλίματος, αλλά και της ιστορίας και του πολιτισμού της. Για τους λόγους αυτούς κατέχει μια εξέχουσα θέση στην παγκόσμια κατάταξη των πιο αγαπημένων προορισμών. Για την στελέχωση των τουριστικών υποδομών απαιτείται εξειδικευμένο προσωπικό το οποίο προκύπτει από τις αντίστοιχες σχολές τουριστικών επιχειρήσεων. Στην Ελλάδα υπάρχουν ιδιωτικές και δημόσιες σχολές εκπαίδευσης, με μεγάλη ζήτηση λόγω της επαγγελματικής αποκατάστασης που προσφέρουν.

Τις τελευταίες δεκαετίες έχουν ιδρυθεί κυρίως στην πρωτεύουσα, Εργαστήρια Ελευθέρων Σπουδών (Ε.Ε.Σ.) τα οποία προσφέρουν τουριστική εκπαίδευση. Πολλά από αυτά παρουσιάζουν νέα προγράμματα με πρωτοτυπία, σε σύγχρονες ειδικότητες ώστε να καλύπτουν τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας, ενώ εξασφαλίζουν πολύ καλές συνθήκες εκπαίδευσης¹. Το θεσμικό πλαίσιο των Ε.Ε.Σ. δεν είναι πλήρως καθορισμένο στην Ελλάδα. Οι απόφοιτοι των σχολών αυτών μπορούν να εξασφαλίσουν μια θέση σε ιδιωτικές εταιρίες, όμως τα πτυχία τα οποία δίνουν δεν μπορούν να θεωρηθούν εφάμιλλα με τα πτυχία των ΤΕΙ των οποίων οι απόφοιτοι έχουν πρακτικό αλλά και θεωρητικό υπόβαθρο. Το πλεονέκτημα τους ωστόσο είναι η ευελιξία και οι πολλές δημόσιες σχέσεις οι οποίες εξασφαλίζουν και θέσεις εργασίας στους περισσότερους των αποφοίτων τους.

Στον αντίποδα έχουμε τα τμήματα τουριστικών επιχειρήσεων των ΤΕΙ. Στόχος τους είναι η κατάρτιση στελεχών τουριστικών επιχειρήσεων ικανών να προγραμματίζουν, να οργανώνουν, να διευθύνουν και να ελέγχουν τις παραγωγικές δραστηριότητες τους. Ορισμένοι απόφοιτοι απασχολούνται σε ξενοδοχειακές, επισιτιστικές και λοιπές επιχειρήσεις, άλλοι στον δημόσιο τομέα και άλλοι ακολουθούν μεταπτυχιακές σπουδές είτε στον αντικείμενο του τουρισμού είτε σε άλλες ειδικότητες.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση της επαγγελματικής αποκατάστασης από τα ΤΕΙ τουριστικών επιχειρήσεων χρησιμοποιώντας ως δείγμα τους απόφοιτους των τμημάτων ΤΕΙ Πειραιά και Αθηνών. Θα εκτιμήσουμε το ποσοστό των εργαζομένων αποφοίτων των δύο αυτών τμημάτων, τον χρόνο που αυτοί χρειάστηκαν να βρουν

---

¹ 'Το Καθεστώς της Ιδιωτικής Τουριστικής Εκπαίδευσης. Η περίπτωση των Εργαστηρίων Ελευθέρων Σπουδών', Μοίρα Πολυξένη, Μυλωνόπουλος Δημήτρης, Οκτ.-Νοεμ.-Δεκ. 2008

δουλειά καθώς και άλλα μεγέθη που σχετίζονται με την επαγγελματική τους αποκατάσταση. Τα αποτελέσματα αυτά θα αναλυθούν στο κύριο μέρος της εργασίας μετά από παράθεση ερωτηματολογίου και διεξαγωγή δειγματοληπτικής έρευνας.

Στο πρώτο κεφάλαιο θα παραθέσουμε βασικά μεγέθη για τον τουρισμό για την τελευταία δεκαετία 2000-2010 με ακριβή στοιχεία από τον Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (Σ.Ε.Τ.Ε.) και την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ). Τα δεδομένα θα παρουσιαστούν με μορφή πινάκων αλλά και με διαγράμματα για πιο εύκολη διεξαγωγή συμπερασμάτων. Επιπλέον θα αναλύσουμε το καθεστώς της τουριστικής εκπαίδευσης στη χώρα μας παραθέτοντας αναλυτικά τα επαγγελματικά δικαιώματα τα οποία η κάθε σχολή συνεπάγεται. Στο επόμενο κεφάλαιο γίνεται η παράθεση του ερωτηματολογίου που χρησιμοποιήσαμε για την έρευνα μας αλλά και παρουσίαση των στοιχείων που συλλέξαμε με πίνακες και διαγράμματα, ενώ στο τρίτο και τελευταίο κεφάλαιο αναλύουμε τα συμπεράσματα που εξάγαμε.

1.1. Ο τουρισμός στην Ελλάδα με αριθμούς για τα έτη 2000-2010²

Στον παρακάτω πίνακα φαίνεται η θέση της Ελλάδας στην παγκόσμια κατάταξη για την τελευταία δεκαετία καθώς και το μερίδιο (ποσοστό) που καταλαμβάνει στον παγκόσμιο και ευρωπαϊκό τουρισμό. Το έτος 2001 παρατηρούνται τα μεγαλύτερα ποσοστά για τον ελληνικό τουρισμό. Παρατηρείται όμως μια πτώση στην κατάταξη μας από τα έτη 2002 και μετά. Προσπάθεια ανάκαμψης έγινε κατά τα έτη 2007-2008 αλλά και μετά εμφανίζεται πτώση κυρίως λόγω της διεθνούς κρίσης.

Πίνακας 1

Έτος	Θέση στην παγκόσμια κατάταξη	Μερίδιο Ευρωπαϊκής αγοράς	Μερίδιο παγκόσμιας αγοράς
2000	13	3,21 %	1,84 %
2001	12	3,36 %	1,90 %
2002	15	3,16 %	1,79 %
2003	14	3,12 %	1,80 %
2004	18	2,77 %	1,54 %
2005	17	2,94 %	1,62 %
2006	17	3,03 %	1,66 %
2007	16	3,35 %	1,80 %
2008	16	3,29 %	1,74 %
2009	16	3,20 %	1,70 %
2010	17	3,15 %	1,60 %

Πηγή: ΣΕΤΕ

Είναι εμφανές ότι η Ελλάδα κατείχε σημαντικότερη θέση στον παγκόσμιο τουριστικό χάρτη κατά τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας 2000-2010. Η πτώση στα ποσοστά της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας αγοράς μετά το 2003 ίσως συνέβη λόγω της ανάπτυξης και άλλων τουριστικών προορισμών γιατί παρατηρούμε και η θέση της χώρας να μετατοπίζεται υψηλότερα. Από το 2007 και μετά παρατηρείται όμως μια αύξηση στο μερίδιο ευρωπαϊκής αλλά και παγκόσμιας αγοράς και επιστροφή στα επίπεδα των ετών 2001-2002.

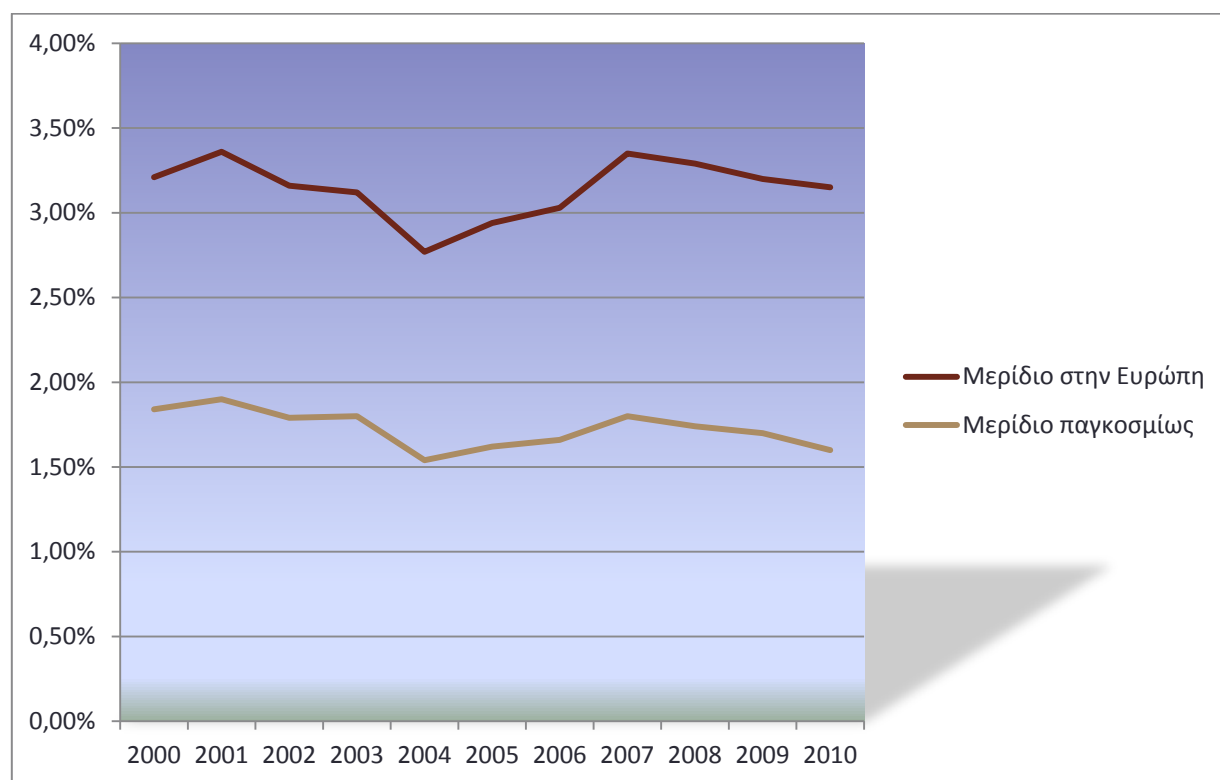
² Πηγή ΣΕΤΕ. www.sete.gr

Υπήρξε όμως μείωση και στα ποσοστά στην παγκόσμια αγορά. Αυτό μπορεί ίσως να εξηγηθεί από την δυσαναλογία στην ισοτιμία ευρώ-δολαρίου. Μεγάλο μέρος του αμερικανικού τουρισμού του οποίου μέχρι το 2001 είχαν αξία τα χρήματα του στην χώρα μας στράφηκε προς άλλες αγορές.

Πτώση παρατηρείται κατά τα έτη 2003-2004 κάτι που προκαλεί εντύπωση μιας και την εποχή εκείνη διεξάγονταν οι ολυμπιακοί αγώνες.

Τα παραπάνω δεδομένα φαίνονται στο ακόλουθο διάγραμμα που καταγράφει την ανοδική και καθοδική πορεία των δεδομένων. Εδώ φαίνονται εντονότερα οι χαμηλές επιδόσεις κατά τα έτη 2004-2005 αλλά και οι μέγιστες τιμές για τα έτη 2001, 2007.

Διάγραμμα 1

Ο πίνακας 2 παρουσιάζει το πλήθος των απασχολούμενων αλλά και των εισπράξεων από τουριστικές δραστηριότητες κατά την τελευταία δεκαετία. Τα έτη 2006-2008 απασχολήθηκαν περισσότερα άτομα και τότε σημειώθηκαν οι μεγαλύτερες εισπράξεις σε εθνικό επίπεδο.³

³ Πηγή ΣΕΤΕ. www.sete.gr

Πίνακας 2

Έτος	Απασχολούμενοι	Εισπράξεις
2000	776.600	10.061.000.000
2001	785.400	10.579.900.000
2002	783.700	10.284.700.000
2003	769.200	9.495.300.000
2004	783.400	10.347.800.000
2005	837.700	10.729.500.000
2006	866.600	11.356.700.000
2007	867.600	11.319.200.000
2008	817.100	11.635.900.000
2009	741.500	10.400.200.000
2010	746.200	9.611.300.000

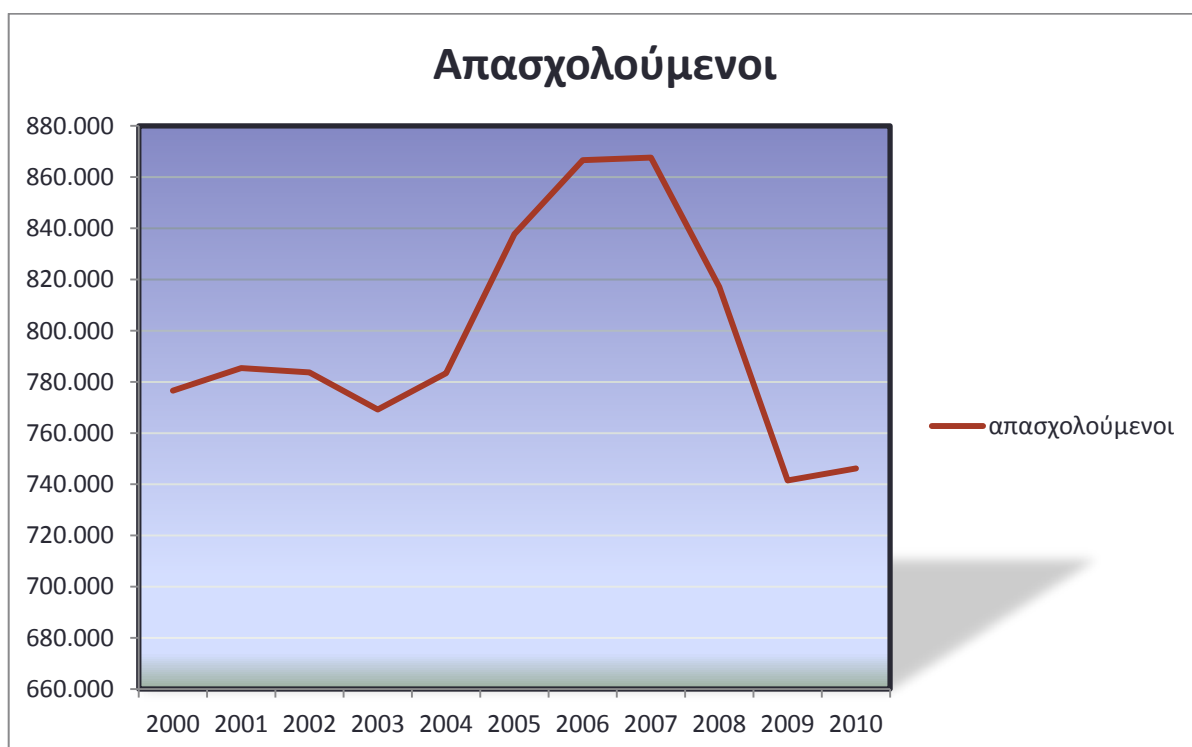
Πηγή: ΣΕΤΕ

Αντίθετα με την πτωτική πορεία στην παγκόσμια κατάταξη οι εισπράξεις από τον τουρισμό καθώς και οι θέσεις εργασίας οι οποίες καλύφθηκαν εμφανίζουν σημαντική άνοδο. Η Ελλάδα μετά τη χρονιά των Ολυμπιακών Αγώνων στρέφεται στην 'βαριά βιομηχανία' της. Αυτό μεταφράζεται σε περίπου δύο δισεκατομμύρια ευρώ άνοδο για τις συνολικές εισπράξεις καθώς και σε απασχόληση επιπλέον 80.000 εργαζομένων στο αντικείμενο. Παρά την εντυπωσιακή αυτή αύξηση, το 2009 αλλά και το 2010 χαρακτηρίστηκε από την πτωτική τάση και στις θέσεις εργασίας αλλά και στις εισπράξεις. Ο τουρισμός τα δύο αυτά χρόνια εμφανίζει τα χειρότερα ποσοστά της δεκαετίας κάτι που προφανώς οφείλεται στην παγκόσμια οικονομική κρίση και για την Ελλάδα αλλά και για τα υπόλοιπα, ευρωπαϊκά και μη, κράτη.

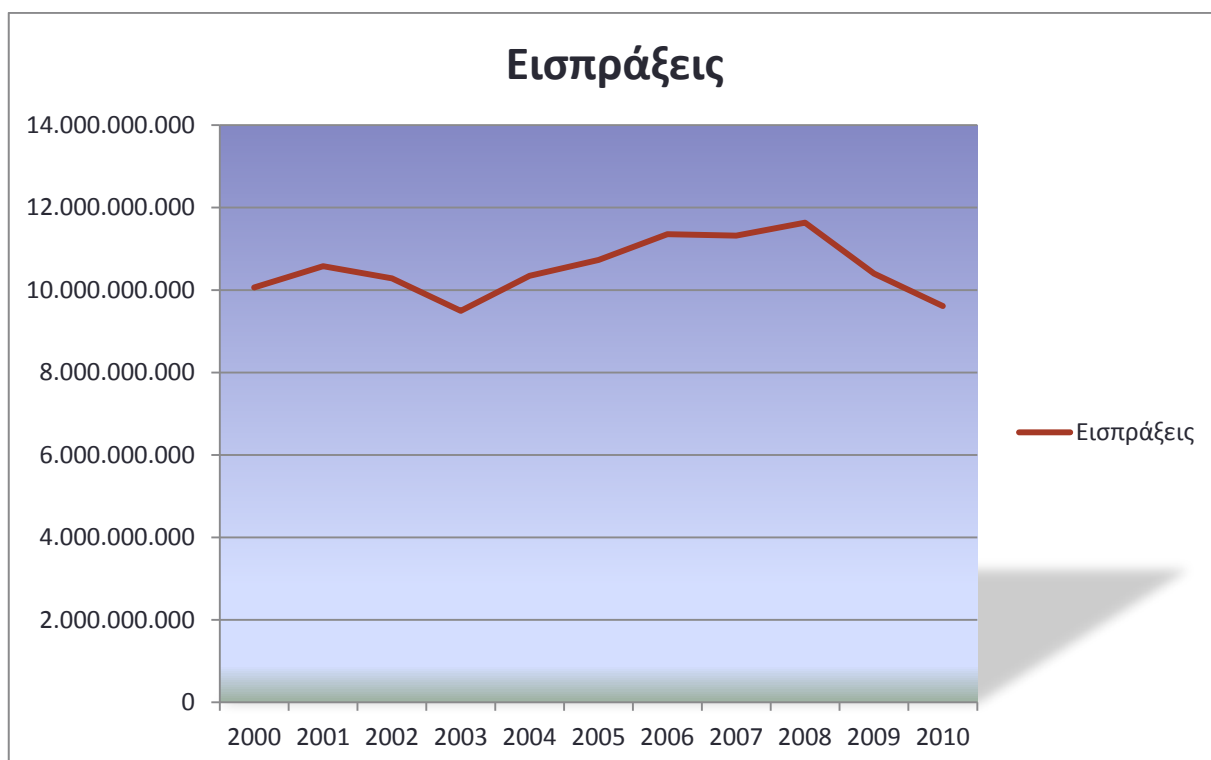
Τα παρακάτω διαγράμματα (χρονογραφήματα) αποτυπώνουν αυτές τις διακυμάνσεις την άνοδο αλλά και την πτώση σε εισπράξεις και απασχολούμενους για την τελευταία δεκαετία την οποία μελετάμε. Εισπράξεις οι οποίες ανέρχονται στην τάξη των δέκα δισεκατομμυρίων αντιλαμβανόμαστε πόσο σημαντικές είναι για την ευρωστία της χώρας μας, η οποία τουλάχιστον τα τελευταία χρόνια δεν έχει να επιδείξει κάποιο άλλο περισσότερο ανταγωνιστικό προϊόν σε παγκόσμιο αλλά και ευρωπαϊκό επίπεδο.⁴

⁴ Πηγή ΣΕΤΕ. www.sete.gr

Διάγραμμα 2⁵

Διάγραμμα 3

⁵ Πηγή ΣΕΤΕ. www.sete.gr

Τέλος ακολουθεί πίνακας που καταδεικνύει τη σπουδαιότητα του τουρισμού για την ελληνική οικονομία.⁶

Πίνακας 3

Έτος	Συμμετοχή στην απασχόληση	Συμμετοχή στο ΑΕΠ
2000	19,7 %	16,4 %
2001	20 %	16,9 %
2002	19,9 %	16,5 %
2003	19,3 %	15,9 %
2004	19,1 %	16,4 %
2005	20,2 %	17,3 %
2006	20,5 %	17,5 %
2007	20,2 %	17,3 %
2008	19,3 %	16,5 %
2009	17,7 %	15,2 %
2010	17,9 %	15,3 %

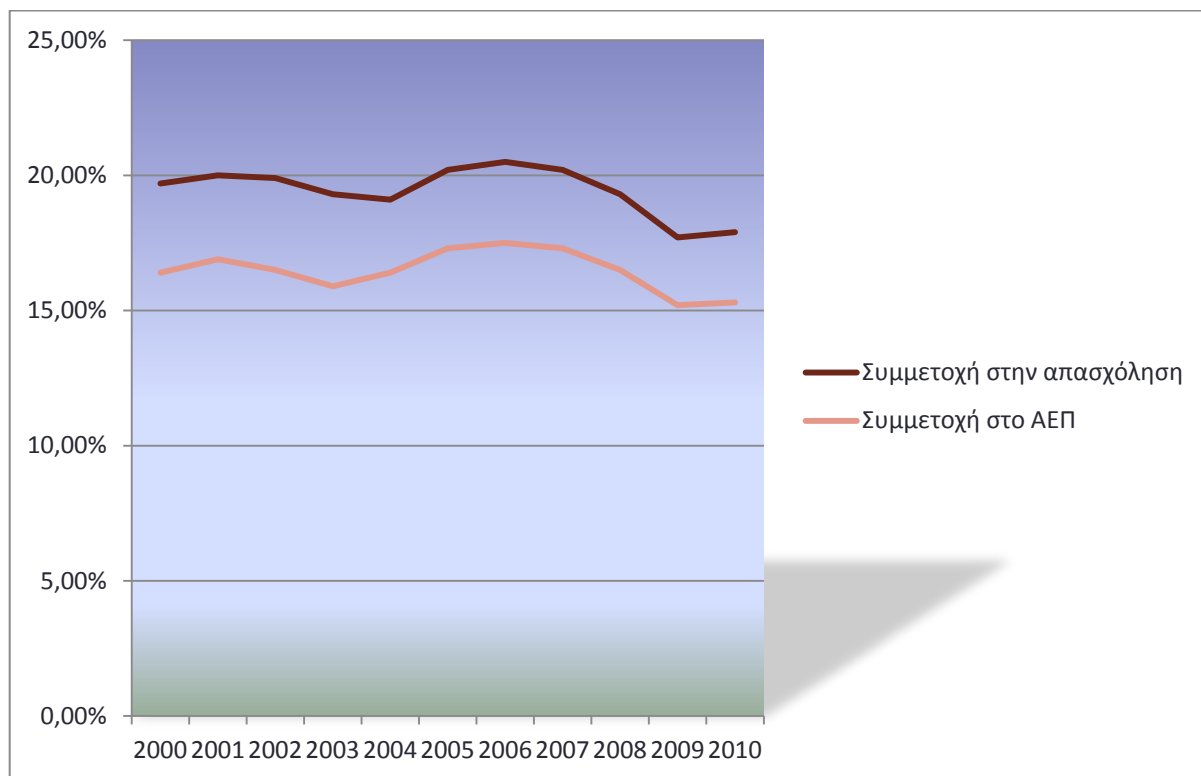
Πηγή: ΣΕΤΕ

Και εδώ θα παρατηρήσουμε μια σταθερή σχεδόν πορεία για τα έτη μέχρι το 2008, με μια μικρή άνοδο για το 2006, αλλά και μια πτωτική τάση για τα ποσοστά επί των απασχολούμενων από το 2009 όπως ακριβώς το παρατηρήσαμε και από προηγούμενους πίνακες. Η πτώση αυτή κατά 2% περίπου μεταφράζεται σε περίπου 70.000 απασχολούμενους. Η διαφορά αυτή είναι σημαντική, γιατί δοθείσης της οικονομικής συγκυρίας, η ανεργία στη χώρα έχει αυξηθεί, με αντίκτυπο στα περισσότερα επαγγέλματα που υλοποιούνται σε αυτήν. Παρόλα αυτά περίπου το 1/5 των εργαζομένων της χώρας απασχολείται με τον τουρισμό γεγονός που καταδεικνύει τόσο την σημαντικότητα των υφιστάμενων τουριστικών δομών και εγκαταστάσεων αλλά και την ανάγκη για την δημιουργία νέων και πιο εξελιγμένων. Το ποσοστό της συμμετοχής στο ΑΕΠ ακολουθεί την ίδια πορεία με αυτό των απασχολούμενων. Περίπου το 16 % του Ακαθάριστου Εθνικού προϊόντος της Ελλάδας προέρχεται από τον τουρισμό την τελευταία δεκαετία. Αυτό από μόνο του είναι εξαιρετικά σημαντική πληροφορία, καθώς ακολουθεί το εμπόριο (λιανικό και χονδρικό) με ποσοστό περίπου 15 % αλλά και ο πρωτογενής τομέας με πολύ χαμηλά ποσοστά περίπου στο 6 %.

⁶Πηγή ΣΕΤΕ. www.sete.gr

Παρακάτω διαγράφονται οι τάσεις του πίνακα 3.⁷

Διάγραμμα 4

1.2. Επαγγελματική ανάπτυξη και προοπτικές ανάπτυξης των τουριστικών επιχειρήσεων

Ο κλάδος του τουρισμού⁸ στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια διέρχεται μια κρίση, η οποία οφείλεται αφενός στις διεθνείς οικονομικές εξελίξεις αφετέρου στον ανταγωνισμό από άλλες χώρες. Το πρόβλημα σε κάθε περίπτωση επικεντρώνεται στην κακή σχέση ποιότητας-τιμής, δηλαδή η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών δεν ανταποκρίνεται στις ιδιαίτερα υψηλές τιμές στις οποίες αντιστοιχούν οι υπηρεσίες. Συνέπεια αυτού είναι οι επισκέπτες να προτιμούν άλλες χώρες γειτονικές ή μη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η άνοδος κατά 9 θέσεις της Τουρκίας στην παγκόσμια κατάταξη των πιο τουριστικών χωρών (16^η το 2000, 7^η το 2010).

⁷ Πηγή ΣΕΤΕ. www.sete.gr

⁸ Οδηγός Τουριστικών Επαγγελμάτων, Τ.Ε.Ι. Πειραιά, Παπαγεωργίου Αθηνά, Δελής Ταξιδάρχης

Το πρόβλημα αυτό μπορεί να αναστραφεί με βελτίωση της σχέσης αυτής και ιδιαίτερα με τη συνεχή βελτίωση της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών. Στην κατεύθυνση αυτή, τα εξειδικευμένα στελέχη της ειδικότητας των Τουριστικών Επαγγελματιών όσο και των Τουριστικών Επιχειρήσεων μπορούν να βοηθήσουν πάρα πολύ, αναπτύσσοντας και μεταδίδοντας τις κατάλληλες γνώσεις και την αναπτυξιακή κουλτούρα.

Συνεπώς η εξειδίκευση, η συνεχής διερεύνηση των τάσεων της αγοράς και η αντίστοιχη προσαρμογή σε αυτές, η παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών και η παρακολούθηση νέων μεθόδων μπορούν να δημιουργήσουν ιδιαίτερα ευνοϊκές συνθήκες ανάπτυξης του τουρισμού στη χώρα.

1.3. Τομείς απασχόλησης των αποφοίτων τουριστικών σχολών

Από τα προηγούμενα κεφάλαια εξάγουμε το συμπέρασμα ότι υπάρχει αυξημένη ζήτηση για εξειδικευμένο προσωπικό ικανό να στελεχώσει είτε επιχειρήσεις (ξενοδοχεία, πρακτορεία, επιχειρήσεις εστίασης, επιχειρήσεις εναλλακτικών μορφών τουρισμού κ.α.) είτε ερευνητικούς φορείς. Το σύστημα τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης παράγει στελέχη, η συνολική ποιότητα των οποίων συναρτάται από δύο αλληλοεξαρτώμενους παράγοντες: την στάθμη των υποψηφίων σπουδαστών από άποψη διάθεσης για μάθηση και της ποιότητας της διδασκαλίας και της πρακτικής εξάσκησης που παρέχεται σε αυτούς κατά την διάρκεια των σπουδών τους. Η ποιότητα υποψηφίων και σπουδών εξαρτώνται με τη σειρά τους από την οργάνωση του συστήματος τουριστικής εκπαίδευσης, το περιεχόμενο των σπουδών και την ποιότητα του διδακτικού προσωπικού.

Αξίζει να επισημανθεί ότι η μεγάλη μάζα των εργαζομένων σε τουριστικές επιχειρήσεις, κυρίως ξενοδοχεία, συγκεντρώνεται στις παραδοσιακές ειδικότητες⁹. Οι ανάγκες για νέες ειδικότητες προκύπτουν είτε από την ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμών, που απαιτούν εξειδικευμένο προσωπικό, είτε από μεταβολές στη σύνθεση του παραδοσιακού προϊόντος του μαζικού τουρισμού, που συνεπάγονται μεταβολές στη σύνθεση της απασχόλησης.

---

⁹ Οδηγός Τουριστικών Επαγγελματιών, Τ.Ε.Ι. Πειραιά, Παπαγεωργίου Αθηνά, Δελής Ταξιάρχης Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων, Λαλούμης – Ρούπας, Εκδόσεις Σταμούλη, 1998

Πολλοί υποστηρίζουν ότι η φάση της ραγδαίας ανάπτυξης του μαζικού τουρισμού δίνει πλέον τη θέση της σε σημαντική διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος και σε νέες και συνεχώς εξελισσόμενες απαιτήσεις από την πλευρά των τουριστών. Έτσι μεγάλο μέρος του εργατικού δυναμικού θα χρειαστεί εκ νέου κατάρτιση, προκειμένου να προσαρμοστεί στις νέες συνθήκες. Η επανακατάρτιση αυτή, η οποία αφορά προφανώς το σύνολο των απασχολούμενων στον τουρισμό, αποκτά ζωτική σημασία και για την εργοδοσία, ως μέσο διατήρησης και ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας. Στη χώρα μας το σύστημα συνεχιζόμενης κατάρτισης είναι κατά βάση πρόσφατο δημιούργημα, που στηρίζεται στη συγχρηματοδότηση από πόρους της ΕΕ.

Όπως αφέθηκε να εννοηθεί, το μεγαλύτερο μέρος των αποφοίτων τουριστικών επιχειρήσεων απασχολείται σε ξενοδοχειακές και επισιτιστικές επιχειρήσεις. Εργοδότες αυτών των επιχειρήσεων μπορεί να είναι:¹⁰

- ❖ **Ξενοδοχεία.** Επιχειρήσεις που λειτουργούν στις πόλεις ή την ύπαιθρο και παρέχουν κατάλυμα, τροφή και διασκέδαση. Υπάρχουν ξενοδοχεία πολυτελείας, Α', Β', Γ', Δ' και Ε' κατηγορίας. Στην Ελλάδα υπάρχουν 7.300, περίπου, ξενοδοχεία τα οποία απασχολούν ένα πολύ μεγάλο αριθμό εργαζόμενων. Χωρίζονται ανάλογα με το είδος της πελατείας τους σε διερχόμενων πελατών ή μαζικού τουρισμού ενώ ανάλογα με το χρόνο λειτουργίας τους σε συνεχούς και εποχικής λειτουργίας.
- ❖ **ξενώνες οικοτροφείων.** Είναι μη κερδοσκοπικές μονάδες ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης που παρέχουν στους ενοίκους τους φιλοξενία για διαβίωση, θεραπεία, υποστήριξη με σκοπό να διασφαλιστεί η παραμονή τους στην κοινότητα και η συνέχιση των σχέσεων τους με τη ζωή και την κοινωνία.
- ❖ **επιχειρήσεις επιπλωμένων διαμερισμάτων.** Πρόκειται για ξενοδοχεία τα οποία διαθέτουν διαμερίσματα που αποτελούνται από δύο τουλάχιστον δωμάτια και είναι εξοπλισμένα με κουζίνα. Υπάρχουν Α', Β', Γ' και Δ' κατηγορίας τέτοια καταλύματα.
- ❖ **επιχειρήσεις θερέτρων.** Είναι επιχειρήσεις-μονάδες με αυτονομία οι οποίες δεν αποτελούνται μόνο από ξενοδοχεία για διαμονή αλλά προσφέρουν στους πελάτες τους φαγητό, διασκέδαση, αθλητικές δραστηριότητες ακόμα και καταστήματα για ψώνια.
- ❖ **τουριστικοί οικίσκοι (bungalows).** Είναι συγκροτήματα μικρών διαμερισμάτων τα οποία συμπληρώνουν ένα κεντρικό κτήριο ξενοδοχείου ή αποτελούν αυτά τα ίδια τη ξενοδοχειακή δυναμικότητα.

---

¹⁰ Οδηγός Τουριστικών Επαγγελματιών, Τ.Ε.Ι. Πειραιά, Παπαγεωργίου Αθηνά, Δελής Ταξιάρχης Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων, Λαλούμης – Ρούπας, Εκδόσεις Σταμούλη, 1998

- ❖ **μοτέλ.** Ξενοδοχειακές μονάδες εγκατεστημένες εκτός σχεδίου πόλεως σε οδικές αρτηρίες, οι οποίες αποσκοπούν στην εξυπηρέτηση εποχούμενων τουριστών (δηλαδή για εξυπηρέτηση ανθρώπων και αυτοκινήτων). Υπάρχουν Α' και Β' κατηγορίας τέτοια καταλύματα.
- ❖ **τουριστικά περίπτερα.** Είναι επιχειρήσεις εξυπηρέτησης τουριστών τα οποία έχουν συγκεκριμένα γνωρίσματα. Βρίσκονται αποκλειστικά σε τουριστικές περιοχές ,σε σημεία διέλευσης τουριστών, λειτουργούν ολόκληρη την ημέρα προσφέροντας τοπικές σπεσιαλιτέ, καφέδες και αναψυκτικά.
- ❖ **κέντρα παραθερισμού και διακοπών.** Πρόκειται για ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις οι οποίες τελούν υπό ειδικό νόμο καθεστώσ λόγω των ιδιαιτεροτήτων τους. Τέτοια μπορεί αν είναι χιονοδρομικά κέντρα, κέντρα παραθερισμού γυμνιστών, υδροθεραπευτήρια κ.α.
- ❖ **κάμπινγκ.** Καλύπτουν τις ανάγκες για κατάλυμα τουριστών οι οποίοι διανυκτερεύουν σε δικές τους σκηνές ή τροχόσπιτα. Ορισμένα κάμπινγκ διαθέτουν και οικίσκους προς ενοικίαση. Στην Ελλάδα είναι αρκετά διαδεδομένη η μορφή αυτή τουρισμού, ιδιαίτερα ανάμεσα στους νέους καθώς αποτελεί μια αρκετά οικονομική επιλογή. Υπάρχουν και τα ελεύθερα κάμπινγκ που επιτρέπονται σε περιοχές που δεν υπάρχει τουριστική υποδομή αλλά δεν αποτελούν πεδίο οικονομικού ενδιαφέροντος για τον τουρισμό.

Οι δυνατότητες των αποφοίτων είναι η απασχόληση σε μια από τις παρακάτω θέσεις του ξενοδοχείου:¹¹

- στην **διεύθυνση** όπου ασχολείται με τον έλεγχο της εφαρμογής των τακτικών και στόχων της επιχείρησης. Ο Γενικός Διευθυντής συμμετέχει στα οικονομικά θέματα που αφορούν τη μονάδα και είναι ο κύριος υπεύθυνος για τα οικονομικά της αποτελέσματα, αλλά και είναι υπεύθυνος για πολλά από τα νομικά θέματα που αφορούν την τήρηση των νόμων, των κανονισμών και των εγκυκλίων του Ε.Ο.Τ., τους υγειονομικούς ελέγχους αλλά και άλλα θέματα τουριστικής νομοθεσίας. Επίσης στα καθήκοντα του εμπεριέχονται θέματα εφοδιασμού, προμηθειών αλλά και δημοσίων σχέσεων καθώς είναι αυτός που επικοινωνεί με τους πελάτες σε περιπτώσεις παραπόνων , σε εκδηλώσεις και σε περιπτώσεις εξεχόντων πελατών.

---

¹¹ Οδηγός Τουριστικών Επαγγελματών, Τ.Ε.Ι. Πειραιά, Παπαγεωργίου Αθηνά, Δελής Ταξιάρχης Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων, Λαλούμης – Ρούπας, Εκδόσεις Σταμούλη, 1998

- στην **Υπηρεσία Διαχείρισης Ανθρώπινου Δυναμικού** που ασχολείται με τη διαχείριση του προσωπικού. Το τμήμα αυτό είναι υπεύθυνο για την πρόσληψη υποψηφίου προσωπικού, για τις αργίες, για τις υπερωρίες αλλά και για τις παροχές των εργαζομένων όπως την μισθοδοσία, την περίθαλψη, την συνταξιοδότηση τα μπόνους κ.τ.λ. Στις αρμοδιότητες του είναι επίσης η πολιτική των σχέσεων της επιχείρησης με τους εργαζόμενους, καθώς οργανώνει ψυχαγωγικές δραστηριότητες και αξιολογεί τις προτάσεις και τα παράπονα τους.
- στο **τμήμα Λογιστηρίου** που διαχειρίζεται τα λογιστικά της επιχείρησης και παρακολουθεί τους λογαριασμούς των πελατών. Η λειτουργία του στηρίζεται στην τήρηση στοιχείων και βιβλίων. Όλες οι συναλλαγές με χρήματα συγκεντρώνονται, ελέγχονται και στη συνέχεια καταχωρούνται σε καταστάσεις έτσι ώστε να αποτελούν ένα ημερολόγιο εσόδων-εξόδων. Ο αρμόδιος του λογιστηρίου θα αποφασίσει-διαπιστώσει αν τα στοιχεία και οι καταστάσεις των τμημάτων συμφωνούν μεταξύ τους. Έτσι λοιπόν μπορούμε να πούμε ότι το τμήμα λογιστηρίου ταξινομεί τα οικονομικά μεγέθη και προσδιορίζει τους δείκτες της επιχειρηματικής δραστηριότητας για να διαπιστωθεί κατά πόσο η ξενοδοχειακή μονάδα βρίσκεται σε ανοδική πορεία, είναι στάσιμη ή οπισθοδρομεί.
- στο **τμήμα ελέγχου** που αποτελεί τον πυρήνα της επιχείρησης και που όλες οι δραστηριότητες της αξιολογούνται από αυτό. Η υπηρεσία αυτή διενεργεί διαχειριστικούς ελέγχους με σκοπό να προστατέψει την περιουσία της μονάδας και τις χρεώσεις των πελατών. Τα χρήματα που διακινούνται κατά τη διάρκεια λειτουργίας της τουριστικής επιχείρησης προφυλάσσονται δια μέσω συστήματος παρακολούθησης που αποτελεί τον κορμό του έργου του τμήματος αυτού. Ακούσια ή εκούσια σφάλματα αναγνωρίζονται και αποφεύγονται για την ομαλή διεξαγωγή των υπηρεσιών αλλά και την διατήρηση της φήμης της επιχείρησης.
- στο **τμήμα Δημόσιων Σχέσεων** που ο στόχος του είναι η επικοινωνία με τους πελάτες αλλά και η προβολή της επιχείρησης. Είναι σαφώς απαραίτητο για τον υπάλληλο αυτού του τμήματος να διαθέτει διοικητικά και οργανωτικά προσόντα, ευρεία μόρφωση καλή εμφάνιση και πολλές γνωριμίες. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό τμήμα καθώς έρχεται σε άμεση επαφή με τον πελάτη και σε αυτό οφείλεται η αύξηση της παραγωγικότητας της τουριστικής μονάδας αλλά όχι και της διατήρησης της που εξαρτάται από την καλή λειτουργία των υπολοίπων τμημάτων.
- στο **τμήμα πωλήσεων** που ασχολείται με το προϊόν και τις τουριστικές υπηρεσίες που παρέχονται. Το τμήμα πωλήσεων διατηρεί συνεχή και έντονη επαφή με την αγορά και προσπαθεί να μεγιστοποιήσει την πληρότητα και τις τιμές του ξενοδοχείου. Επανδρώνεται από το διευθυντή πωλήσεων από τους βοηθούς του και ελέγχει το τμήμα πώλησης εκδηλώσεων, συνεστιάσεων, χορών, συνεδρίων κ.λπ.¹²

¹² Οδηγός Τουριστικών Επαγγελματιών, Τ.Ε.Ι. Πειραιά, Παπαγεωργίου Αθηνά, Δελής Ταξιάρχης Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων, Λαλούμης – Ρούπας, Εκδόσεις Σταμούλη, 1998

- στο **τμήμα προμηθειών** που έχει την ευθύνη για την αγορά των αναλώσιμων αγαθών που αποτελούν τις πρώτες ύλες των τμημάτων εκμετάλλευσης και των τμημάτων υποστήριξης της τουριστικής μονάδας. Ο βασικός στόχος του τμήματος αυτού είναι η έγκαιρη και συμφέρουσα αγορά των παραπάνω αγαθών. Για τον σκοπό αυτό προσδοκά τον ακριβέστερο προγραμματισμό, όχι μόνο για να καλύψει τις διαθέσιμες ανάγκες αλλά και να γίνει την κατάλληλη στιγμή έτσι ώστε να ικανοποιείται η ζήτηση.
- στο **τμήμα κρατήσεων** όπου ασχολείται με κρατήσεις πελατών όπως και αν αυτές γίνονται, γραπτά, τηλεφωνικά, προφορικά, με fax ή με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, στοχεύοντας στην πληρότητα της ξενοδοχειακής μονάδας καθ' όλη τη διάρκεια της λειτουργίας του. Το τμήμα αυτό τηρεί την πολιτική κρατήσεων, η οποία διαμορφώνεται από παράγοντες όπως, η αναλογία πρακτορειακής ή μη πελατείας, κενών δωματίων που επιθυμεί να διατηρεί για πελάτες ειδικής μεταχείρισης (V.I.P.), αλλά και το επιτρεπτό ποσοστό υπερκρατήσεων (overbooking). Σε μικρά ξενοδοχεία η εργασία αυτή γίνεται από τον υπάλληλο υποδοχής.
- στο **τμήμα υποδοχής** που διαχειρίζεται τις αφίξεις ή τις αναχωρήσεις των πελατών, παρακολουθεί τη διαμονή τους και δέχεται τα παράπονα ή τις απαιτήσεις τους. Το πόστο αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό καθώς έρχεται σε άμεση επαφή με τον πελάτη και καθορίζει την σχέση της επιχείρησης μαζί του. Είναι τμήμα ανεξάρτητο με σημαντικές διασυνδέσεις με τα άλλα τμήματα και ιδιαίτερα με το τμήμα ορόφων. Οι πωλήσεις που γίνονται από το τμήμα αυτό αποδίδουν ποσοστά κερδών μεγαλύτερων από άλλα τμήματα του ξενοδοχείου όπως το εστιατόριο το μπαρ κ.α. Η καλή απόδοση των εξόδων εξαρτάται από την καλή πολιτική και λειτουργία του τμήματος αυτού. Λειτουργεί σε εικοσιτετράωρη βάση, όλες τις ημέρες λειτουργίας της επιχείρησης.
- στο **Θυρωρείο** που οι αρμοδιότητες του θυμίζουν εκείνες του τμήματος υποδοχής. Σπάνια είναι χωριστό τμήμα αλλά όταν αυτό συμβαίνει πρόκειται για μεγάλες μονάδες υψηλών προδιαγραφών. Ανήκει στα τμήματα που έχουν άμεση επαφή με τον πελάτη και προσφέρει υπηρεσίες εισόδου, μεταφοράς αποσκευών, στάθμευσης αυτοκινήτων, ανελκυστήρων και διαχείρισης κλειδιών και ταχυδρομείου.
- στο **τμήμα ορόφων** που έχει ως καθήκον την καθαριότητα, την τάξη και την συντήρηση των δωματίων και των κοινόχρηστων χώρων. Κοινόχρηστοι χώροι θεωρούνται τα σαλόνια, οι διάδρομοι, οι σκάλες και ανελκυστήρες αλλά και τα εντός του ξενοδοχείου τμήματα εκμετάλλευσης. Το τμήμα αυτό κυριαρχείται από γυναικείο προσωπικό και χωρίζεται στα επιμέρους τμήματα, καθαριότητας δωματίων, καθαριότητας κοινόχρηστων χώρων, λινόθκης και πλυντηρίου.¹³

¹³ Οδηγός Τουριστικών Επαγγελματιών, Τ.Ε.Ι. Πειραιά, Παπαγεωργίου Αθηνά, Δελής Ταξίαρχης Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων, Λαλούμης – Ρούπας, Εκδόσεις Σταμούλη, 1998

- στο **τμήμα επισιτιστικών** που ασχολείται με την κάλυψη των επισιτιστικών αναγκών των πελατών της ξενοδοχειακής μονάδας. Το αντικείμενο δράσης τους είναι η παραγωγή και στη συνέχεια η προσφορά (διάθεση) ποικίλων αγαθών που καλύπτουν κατά το καλύτερο τρόπο τις ανθρώπινες ανάγκες εστίασης. Οι υπηρεσίες προς τους πελάτες πρέπει να προσφέρονται από ειδικευμένους και πεπειραμένους εργαζόμενους, διότι η συμπεριφορά τους αποτελεί σημαντικότατο κομμάτι του προϊόντος. Οι βασικές απαιτήσεις για την εργασία στο τμήμα αυτό είναι φιλικότητα, προθυμία, ενδιαφέρον αλλά και καλή εμφάνιση τεχνογνωσία ταχύτητα εξυπηρέτησης.
- στο **τμήμα ψυχαγωγίας και άθλησης** που στόχος του είναι να οργανώσει τον ελεύθερο χρόνο των πελατών για να κάνει την διαμονή τους πιο ευχάριστη. Το τμήμα αυτό οργανώνει εορταστικές βραδιές και εκδηλώσεις, όπως και διάφορες αθλητικές δραστηριότητες για τους πελάτες του ξενοδοχείου. Οι αρμοδιότητες αυτές ξεφεύγουν από την πατροπαράδοτες, που θέλουν τα ξενοδοχεία να προσφέρουν αποκλειστικά στέγη και πρωινό, και κάνουν τη μονάδα ανταγωνιστικότερη.

Άλλος φορέας απασχόλησης των αποφοίτων των τμημάτων τουριστικών επιχειρήσεων είναι οι τουριστικοί οργανισμοί (tour operators) και τα τουριστικά γραφεία. Συνήθεις εργοδότες είναι:¹⁴

- ❖ **ταξιδιωτικοί οργανισμοί.** Ο οργανισμός αυτός δομεί εξειδικευμένα υπό-τμήματα ανάλογα με τους ταξιδιωτικούς προορισμούς που υποκινεί την πελατεία του. Πελάτης δεν είναι μόνο ο τουρίστας αλλά και ο συνεργαζόμενος πράκτορας. Πολλά τουριστικά γραφεία που δεν έχουν την δυνατότητα να οργανώσουν τμήματα εξερχόμενου τουρισμού πωλούν τα προγράμματα μεγάλων τουριστικών ταξιδιωτικών οργανισμών κρατώντας κάποια προμήθεια.
- ❖ **τουριστικά γραφεία.** Στα τουριστικά γραφεία γίνεται η διαμεσολάβηση για την τακτοποίηση τουριστικών υποθέσεων των τουριστών. Έτσι λοιπόν διαθέτει συγκεκριμένα τουριστικά προϊόντα τα οποία προσφέρει συνολικά σε ένα είδος πακέτου. Μεσολαβεί μεταξύ μεταφορικών, καταλυματικών, και επισιτιστικών επιχειρήσεων και του τουρίστα. Επίσης σε μεγάλο βαθμό προωθούν αποτελεσματικά τις πωλήσεις των ξενοδοχείων με αποτέλεσμα πολλές ξενοδοχειακές μονάδες αλλά και ολόκληρες τουριστικές περιοχές να εξαρτώνται από αυτά.

---

¹⁴ Οδηγός Τουριστικών Επαγγελματιών, Τ.Ε.Ι. Πειραιά, Παπαγεωργίου Αθηνά, Δελής Ταξiάρχης Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων, Λαλούμης – Ρούπας, Εκδόσεις Σταμούλη, 1998

- ❖ **αεροπορικές εταιρίες.** Οι αεροπορικές εταιρίες προωθούν το προϊόν τους που είναι η μεταφορά των τουριστών μέσω τουριστικών πρακτορείων. Μέσω των τουριστικών γραφείων ή των οργανισμών ο πελάτης ενημερώνεται για προσφορές, αεροπορικές συνδέσεις των προορισμών του αλλά και για την ύπαρξη ναυλωμένων πτήσεων (πτήσεις charter).
- ❖ **γραφεία ενοικίασης αυτοκινήτων.** Τα γραφεία αυτά νοικιάζουν αυτοκίνητα που μπορεί να είναι ιδιόκτητα ή όχι, και τα οποία πρέπει να είναι άριστα συντηρημένα. Τα γραφεία αυτά μετρούν 40 χρόνια στον ελλαδικό χώρο και η λειτουργία τους υποκινήθηκε από την ανάπτυξη του τουρισμού. Τηρούν ένα πλάνο κρατήσεων για τα αυτοκίνητα το οποίο ενημερώνεται σε κάθε κράτηση.
- ❖ **Αυτοαπασχόληση.** Σε κάποιες περιπτώσεις οι εργαζόμενοι μπορούν να είναι αυτοαπασχολούμενοι, κυρίως ως σύμβουλοι τουριστικών και ταξιδιωτικών επιχειρήσεων.

Βασικές θέσεις εργασίας στον φορέα αυτό είναι:¹⁵

- στο **τμήμα κρατήσεων και έκδοσης εισιτηρίων** στις δραστηριότητες του οποίου συμπεριλαμβάνονται η έκδοση εισιτηρίων μεταφορικών μέσων, η έκδοση συναλλάγματος, η εξασφάλιση δωματίων σε καταλύματα, οι ξεναγήσεις, η έκδοση συναλλάγματος, η μεσολάβηση ενοικίασης αυτοκινήτου, οι κρατήσεις εισιτηρίων διαφόρων εκδηλώσεων κ.α. Τα τυπικά προσόντα ενός εργαζόμενου στο τμήμα αυτό είναι καλή γνώση των κανονισμών κρατήσεων εισιτηρίων που έχει θεσπίσει η IATA , καλή γνώση χρήσης των ηλεκτρονικών συστημάτων που απαιτούνται, διαλλακτικότητα και ευχέρεια στην χρήση ξένων γλωσσών, γνώση της τουριστικής ορολογίας, άριστη γνώση ταξιδιωτικής και παγκόσμιας γεωγραφίας.
- στο **τμήμα οργανωμένου τουρισμού** του οποίου δραστηριότητες είναι η οργάνωση ταξιδιών στο εξωτερικό ή στο εσωτερικό της χώρας καθώς και η πώληση οργανωμένων ταξιδιών από τρίτους.
- στο **τμήμα εισερχόμενου τουρισμού** που μέσα στις αρμοδιότητες του είναι η παραλαβή και μεταφορά τουριστών από και προς τον τόπο διαμονής τους καθώς και πάσης φύσεως μεταφορά με ποικιλία μεταφορικών μέσων, οι περιηγήσεις τους, οι ξεναγήσεις, οργάνωση συνεδρίων κ.α. Τυπικά προσόντα αυτών των υπαλλήλων είναι η γνώση της ιστορίας και του πολιτισμού της περιοχής, η ικανότητα διαπροσωπικής επικοινωνίας και δημοσίων σχέσεων, η πολύ καλή γνώση ξένων γλωσσών και η φροντισμένη εμφάνιση. Οι συνθήκες εργασίας είναι ευέλικτες και το περιβάλλον είναι ευχάριστο, όμως μπορεί και να υπάρχει μεγάλος φόρτος εργασίας κατά τις περιόδους υψηλών τουριστικών αφίξεων (υψηλή τουριστική σεζόν).

¹⁵ Οδηγός Τουριστικών Επαγγελματιών, Τ.Ε.Ι. Πειραιά, Παπαγεωργίου Αθηνά, Δελής Ταξίαρχης, Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων, Λαλούμης – Ρούπας, Εκδόσεις Σταμούλη, 1998

Ένας τομέας της λειτουργίας των τουριστικών γραφείων που απαιτεί μετεκπαίδευση και συνεχή ενημέρωση των στελεχών τους είναι ο υπολογισμός ναύλων και η έκδοση αεροπορικών εισιτηρίων. Τα πιστοποιητικά και διπλώματα IATA-UFTAA είναι απόλυτα απαραίτητα σε ένα στέλεχος τουριστικού γραφείου και μπορούν να πιστοποιηθούν είτε με εξετάσεις απ' ευθείας από την IATA είτε από εξουσιοδοτημένα κέντρα αεροπορικών και τουριστικών σπουδών. Εξειδικευμένη μετεκπαίδευση, που αφορά την σωστή χρήση των ηλεκτρονικών συστημάτων κρατήσεων (CRS) καθώς και την πλήρη γνώση των δυνατοτήτων που κάθε ένα από αυτά προσφέρει, παρέχεται στα εκπαιδευτικά κέντρα των συγκεκριμένων εταιριών.

1.4. Επαγγελματικά δικαιώματα αποφοίτων τμημάτων τουριστικών επιχειρήσεων

Ο απόφοιτος του τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων διαθέτει τις απαραίτητες επιστημονικές και τεχνολογικές γνώσεις και δεξιότητες ώστε να μπορεί να δραστηριοποιηθεί επαγγελματικά σε όλους τους τομείς του αντικειμένου του τουρισμού, είτε ως στέλεχος τουριστικών επιχειρήσεων είτε ως αυτοαπασχολούμενος. Ειδικότερα¹⁶ μπορεί να:

- ασκεί σύγχρονη διοίκηση για την επίτευξη των στόχων της τουριστικής επιχείρησης,
- εφαρμόζει επιστημονικές και τεχνολογικές μεθόδους για την παραγωγή, διανομή, και προώθηση τουριστικών προϊόντων,
- διεξάγει έρευνα τουριστικής αγοράς, προκειμένου να διαπιστώσει ποια προϊόντα προτιμούν οι τουρίστες,
- προγραμματίζει την οικονομική δραστηριότητα της επιχείρησης με σεβασμό στο περιβάλλον,
- διερευνά τις δυνατότητες εκμετάλλευσης των τουριστικών πόρων/προορισμών,
- διαχειρίζεται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τους ήδη υπάρχοντες πόρους
- διατυπώνει και προγραμματίζει πολιτικές σε μικροτουριστικό και μακροτουριστικό επίπεδο, για την επίτευξη στόχων
- γνωρίζει τις σύγχρονες εφαρμογές των Η/Υ στον τουρισμό γενικά.

---

¹⁶ Οδηγός Τουριστικών Επαγγελματιών, Τ.Ε.Ι. Πειραιά, Παπαγεωργίου Αθηνά, Δελής Ταξιάρχης Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων, Λαλούμης – Ρούπας, Εκδόσεις Σταμούλη, 1998

1.5. Η τουριστική εκπαίδευση στην Ελλάδα

Ως προς την εκπαίδευση στον τουρισμό σήμερα καταγράφονται δύο παγκόσμιες τάσεις, εκείνη που θεωρεί ότι οι Τουριστικές σπουδές είναι υπόθεση μόνο των Πανεπιστημίων και αυτή που στηρίζεται σε ένα μίγμα ιδιωτικής και πανεπιστημιακής εκπαίδευσης. Οι μεταπτυχιακές σπουδές πάντως και η έρευνα αποτελεί προνόμιο των πανεπιστημιακών τμημάτων.

Πιο αναλυτικά η τουριστική εκπαίδευση στη χώρα μας διαμορφώνεται ως εξής:

- Αρχικά συναντάμε τα **επαγγελματικά λύκεια (ΕΠΑ.Λ)**¹⁷, (δευτεροβάθμια εκπαίδευση) που έχουν ιδρυθεί από το 2006 (πρώην Τ.Ε.Ε) στα οποία υπάρχει η ειδικότητα 'υπαλλήλων τουριστικών σπουδών' του τομέα οικονομίας και διοίκησης. Τα λύκεια αυτά υπόκεινται σε έλεγχο από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων.¹⁸ Ο απόφοιτος της ειδικότητας Ξενοδοχειακών επιχειρήσεων μπορεί να απασχοληθεί κυρίως σε τουριστικά συγκροτήματα, κάμπινγκ, κατασκηνώσεις, τουριστικά γραφεία κ.α.

Συγκεκριμένα ο απόφοιτος της ειδικότητας μπορεί να εργαστεί σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις με αρμοδιότητες:

- να βοηθά στο τμήμα υποδοχής του ξενοδοχείου
- να είναι σε θέση να διεκπεραιώνει εξωτερικές εργασίες
- να παρέχει πληροφορίες σχετικές με τουριστικά αξιοθέατα της περιοχής
- να παρέχει βοήθεια σε οποιοδήποτε τμήμα με την καθοδήγηση του εξειδικευμένου προσωπικού.

- Για αποφοίτους τουλάχιστον της Α λυκείου των γενικών λυκείων αλλά και των επαγγελματικών, υπάρχουν οι **επαγγελματικές σχολές (ΕΠΑ.Σ)**¹⁹ οι οποίες υπάγονται στον Οργανισμό Τουριστικής Εκπαίδευσης & Κατάρτισης (Ο.Τ.Ε.Κ.). Ο Ο.Τ.Ε.Κ. αποτελεί τον εξειδικευμένο κρατικό φορέα παροχής τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ελλάδα. Εποπτεύεται από το Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης . Οι επαγγελματικές σχολές έχουν τις ειδικότητες:

---

¹⁷ edu.klimaka.gr

¹⁸ Tourism education and training in Greece, Moira Polyxeni, Mylonopoulos Dimitrios, Parthenis Spyridon, Kostis Chrysostomos

¹⁹ www.otek.edu.gr

- Ξενοδοχειακές και επισιτιστικές υπηρεσίες, με διετή φοίτηση θεωρητικό και πρακτικό κύκλο σπουδών, με μαθήματα που αφορούν την τουριστική οικονομία, την λειτουργία των επισιτιστικών και ξενοδοχειακών μονάδων, την υγιεινή και την ασφάλεια τους καθώς και την οργάνωση τους. Τέτοιες σχολές λειτουργούν σε Αττική (Ανάβυσσος), Μακεδονία, Ηράκλειο Κρήτης, Ρόδο, Κέρκυρα, Γαλαξίδι, Θράκη και Ναύπλιο.
- Ζαχαροπλαστική τέχνη, με επίσης διετή φοίτηση τόσο σε θεωρητικό όσο και πρακτικό επίπεδο με σπουδές πάνω σε ζαχαροπλαστική, αρτοποιεία, λειτουργία κουζίνας, διαχείριση τροφίμων και ποτών κ.α. Οι μονάδες αυτές λειτουργούν σε Αττική (Ανάβυσσος), Μακεδονία και Ηράκλειο Κρήτης.
- Μαγειρική τέχνη, με επίσης διετή φοίτηση τόσο σε θεωρητικό όσο και πρακτικό επίπεδο με σπουδές πάνω σε μαγειρική, αρτοποιεία, διάφορες κουζίνες, διαχείριση τροφίμων και ποτών, διαιτολογία κ.α. Οι μονάδες αυτές λειτουργούν σε Αττική (Ανάβυσσος), Μακεδονία, Ηράκλειο, Ρόδο, Κέρκυρα και Γαλαξίδι.
- Στην δεύτερη βαθμίδα έχουμε τις σχολές μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στις οποίες υπάγονται:
  - οι **σχολές ξεναγών**²⁰ οι οποίες λειτουργούν μόνιμα σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Ηράκλειο και Κέρκυρα. Η εισαγωγή γίνεται κατόπιν εξετάσεων. Δικαίωμα συμμετοχής στις εισαγωγικές εξετάσεις έχουν οι υπήκοοι κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή αλλοδαποί ελληνικής καταγωγής. Οι υποψήφιοι πρέπει να είναι απόφοιτοι Λυκείου και τα εξεταζόμενα μαθήματα είναι τα ακόλουθα: Ξένες γλώσσες, Έκθεση ιδεών, Ιστορία της Ελλάδος, Γεωγραφία της Ελλάδος. Η φοίτηση διαρκεί δύομισι έτη και η παρακολούθηση είναι υποχρεωτική. Η εκπαίδευση περιλαμβάνει θεωρητική διδασκαλία και εκπαιδευτικές επισκέψεις-εκδρομές.
  - τα **Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.)**²¹ (μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση) που οι απόφοιτοι τους μπορούν να εργαστούν ως: Τεχνικοί μαγειρικής τέχνης, Ειδικοί Ξενοδοχειακών Υπηρεσιών και τροφοδοσίας, Υπάλληλοι τουριστικών Γραφείων, Συνοδοί βουνού, Ειδικοί Θαλασσοθεραπείας-

²⁰ www.otek.edu.gr

²⁰ Οδηγός Τουριστικών Επαγγελματιών, Τ.Ε.Ι. Πειραιά, Παπαγεωργίου Αθηνά, Δελής Ταξιάρχης, Tourism education and training in Greece, Moira Polyxeni, Mylonopoulos Dimitrios, Parthenis Spyridon, Kostis Chrysostomos

²¹ www.otek.edu.gr

Spa, Ειδικοί Λουτροθεραπείας- Spa, Βοηθοί προϊσταμένων ορόφων με μονοετή φοίτηση. Οι εκπαιδευτικές μονάδες αυτές λειτουργούν σε Αθήνα (Ανάβυσσος Αττικής), Μακεδονία, Ηράκλειο, Ρόδο, Καλαμπάκα, Αιδηψό, Σάμο, Καστανιά Καρδίτσας, Σταυρούπολη Ξάνθης, Νεστόριο Καστοριάς, Καλαμάτα, Ναύπλιο.

Οι υποψήφιοι πρέπει να είναι απόφοιτοι Λυκείου. Για τις ειδικότητες του Ειδικού Ξενοδοχειακών Υπηρεσιών και Τροφοδοσίας και του Υπάλληλου Τουριστικού Γραφείου, οι υποψήφιοι θα πρέπει να είναι κάτοχοι τίτλου από αναγνωρισμένο φορέα που θα πιστοποιεί τη καλή γνώση της Αγγλικής. Για την ειδικότητα του Βοηθού Προϊσταμένων Ορόφων, δεκτοί γίνονται απόφοιτοι Γυμνασίου. Η φοίτηση είναι υποχρεωτική και διαρκεί 4 εξάμηνα στα οποία περιλαμβάνεται θεωρητικό μέρος αλλά και πρακτική άσκηση που εκπονείται κατά τους καλοκαιρινούς μήνες.

- οι **ανώτερες σχολές τουριστικής εκπαίδευσης**.²²

Αυτές είναι οι :

1. Ανώτερη Σχολή Τουριστικής Εκπαίδευσης Ρόδου²³ (Α.Σ.Τ.Ε.Ρ.).

Η φοίτηση διαρκεί επτά εξάμηνα. Κάθε εξάμηνο περιλαμβάνει δύο κύκλους σπουδών.

Α) Τον Θεωρητικό , που αρχίζει τον μήνα Οκτώβριο κάθε ακαδημαϊκού έτους και λήγει τον Ιούνιο του επομένου έτους, περιλαμβάνοντας δύο διδακτικά εξάμηνα χειμερινό και εαρινό, και

Β) Τον Πρακτικό , που αποτελεί συνέχεια του Θεωρητικού και αναπόσπαστη συνέχεια της εκπαίδευσης, αρχίζει τον Ιούλιο και λήγει στο τέλος του μηνός Σεπτεμβρίου. Οι μαθητές τοποθετούνται με μέριμνα της Σχολής σε επιλεγμένες Ξενοδοχειακές και Τουριστικές Επιχειρήσεις 5* και 4*, στον Ελλαδικό χώρο. Με την ολοκλήρωση των σπουδών του, ο απόφοιτος του Τμήματος ανακηρύσσεται "Πτυχιούχος ", διαθέτει δε τις απαραίτητες επιστημονικές και τεχνολογικές γνώσεις και δεξιότητες, ώστε να μπορεί να δραστηριοποιηθεί επαγγελματικά σε όλους τους τομείς του γνωστικού αντικείμενου του Τμήματος είτε ως στέλεχος τουριστικών επιχειρήσεων, οργανισμών και υπηρεσιών του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, είτε ως αυτοαπασχολούμενος.

Οι πτυχιούχοι της ΑΣΤΕΡ με βάση τις εξειδικευμένες επιστημονικές και τεχνικές γνώσεις τους, ασχολούνται επαγγελματικά είτε αυτοδύναμα, είτε σε συνεργασία

---

²² Tourism education and training in Greece, Moira Polyxeni, Mylonopoulos Dimitrios, Parthenis Spyridon, Kostis Chrysostomos

²³ <http://www.aster.edu.gr>

με άλλους επιστήμονες, στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα όπως αυτός προσδιορίζεται από τις διατάξεις που ισχύουν κάθε φορά είτε ως αυτοαπασχολούμενοι με τη μελέτη, έρευνα και εφαρμογή της σύγχρονης τεχνολογίας στην τουριστική οικονομία και ειδικότερα στη παραγωγή και διάθεση τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών καθώς επίσης με την άσκηση διοίκησης στις διάφορες τουριστικές μονάδες και ταξιδιωτικά γραφεία.

2. Ανώτερη Σχολή Τουριστικής Εκπαίδευσης Αγ. Νικολάου²⁴, Κρήτης (Α.Σ.Τ.Ε.Α.Ν.).
Το Εκπαιδευτήριο αυτό με όλα τα τμήματα που λειτουργεί παρέχει στους νέους και στις νέες όλες εκείνες τις γνώσεις που απαιτούνται για να κάνουν στο μέλλον καριέρα ως Ανώτερα Τουριστικά Στελέχη - Manager, προσφέροντας υπηρεσίες υψηλού επιπέδου, συνεισφέροντας έτσι στην αναβάθμιση του Ελληνικού Τουριστικού Προϊόντος. Το διδακτικό έτος (2 εξάμηνα) αρχίζει στα μέσα Οκτωβρίου και λήγει στα τέλη Ιουνίου του επόμενου έτους. Τα μαθήματα χωρίζονται σε θεωρητικά και πρακτικά (εργαστήρια). Μετά το θεωρητικό και πρακτικό μέρος της εκπαίδευσης, οι μαθητές, με μέριμνα του Ο.Τ.Ε.Κ., τοποθετούνται για πρακτική άσκηση κατά τους θερινούς μήνες σε επιλεγμένες, άρτιες ξενοδοχειακές και τουριστικές μονάδες.
Γνωρίζοντας ότι η αναβάθμιση του Ελληνικού και γενικά του Τουρισμού εξαρτάται από την άρτια επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση των Στελεχών & υπαλλήλων, προσαρμόζονται τα προγράμματά της σχολής και τα διαγράμματα ύλης πάνω στις σύγχρονες απαιτήσεις του επαγγέλματος. Έτσι οι Σπουδαστές, τελειώνοντας τις σπουδές τους, εντάσσονται αμέσως σε θέσεις σύμφωνα με το πνεύμα και τις απαιτήσεις της αγοράς.
Οι στόχοι της σχολής είναι:
  - Η άρτια τεχνική, επαγγελματική και θεωρητική εκπαίδευση των νέων που επιθυμούν να στελεχώσουν επαγγελματικά ξενοδοχειακές και τουριστικές επιχειρήσεις.
  - Η διασύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και την συστηματική παρακολούθηση των συνθηκών που διαμορφώνονται στην αγορά εργασίας.
  - Η βελτίωση και προσαρμογή του εκπαιδευτικού έργου στις νέες συνθήκες του τουριστικού προϊόντος της αγοράς.

---

²⁴ www.astean.edu.gr

- τα **τμήματα Τουριστικών Επιχειρήσεων των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων**²⁵ τα οποία λειτουργούν σε Αθήνα, Πειραιά, Θεσσαλονίκη, Κρήτη και Πάτρα. Τα τμήματα αυτά ανήκουν στη Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας των Τ.Ε.Ι.

Το περιεχόμενο σπουδών του Τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων καλύπτει το γνωστικό αντικείμενο των οικονομικών, κοινωνικών και φυσικών επιστημών με εξειδίκευση: πρώτον στη Διοίκηση (Management) όλων των λειτουργικών και παραγωγικών τομέων των Τουριστικών Επιχειρήσεων, δεύτερον στις λειτουργίες διοίκησης των τουριστικών τομέων ή υπηρεσιών των ιδιωτικών και δημόσιων φορέων και οργανισμών του κλάδου, τρίτον στη διοίκηση των τουριστικών τομέων ή υπηρεσιών των ιδιωτικών και δημόσιων επιχειρήσεων που, πέραν των άλλων κλάδων, δραστηριοποιούνται και στον τουρισμό (π.χ. αεροπορικές εταιρείες, ναυτιλιακές, σιδηροδρομικές, συνεδριακά κέντρα, εταιρείες τροφοδοσίας και εκδηλώσεων). Εξ άλλου το περιεχόμενο σπουδών του τμήματος οριοθετείται γνωστικά στην εφαρμογή των εξειδικευμένων επιστημονικών κλάδων του τουρισμού αναφορικά με τον προγραμματισμό, υλοποίηση και έλεγχο του κρατικού παρεμβατισμού στον τουρισμό και στις τουριστικές επιχειρήσεις. Το περιεχόμενο σπουδών του Τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων καλύπτει το γνωστικό αντικείμενο της Διοικητικής Επιστήμης με εξειδίκευση εφαρμογής στις τουριστικές επιχειρήσεις γενικά τόσο στον ιδιωτικό όσο και στο δημόσιο τομέα. Η διάρκεια των σπουδών στο Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων είναι οκτώ εξάμηνα. Σε όλα τα εξάμηνα σπουδών, εκτός του τελευταίου, οι σπουδές περιλαμβάνουν θεωρητική διδασκαλία, εργαστηριακές και φροντιστηριακές ασκήσεις, καθώς και ασκήσεις πράξης και εφαρμογές σε πραγματικές ή εικονικές καταστάσεις, εκπόνηση μελετών και εκπαιδευτικές επισκέψεις σε τουριστικές επιχειρήσεις, γραφεία τουριστικών μελετών και ιδρύματα ή εταιρείες που πραγματοποιούν τουριστική έρευνα. Στο προτελευταίο εξάμηνο σπουδών διεξάγεται σεμινάριο τελιοφοίτων. Το τελευταίο εξάμηνο σπουδών περιλαμβάνει κυρίως την πρακτική άσκηση του φοιτητή στο επάγγελμα και την εκπόνηση της πτυχιακής εργασίας, που εξασφαλίζει την εμπάθυνση του τελειόφοιτου του Τμήματος σε ένα θέμα εφαρμοσμένης έρευνας ή που έχει άμεση σχέση με την ειδικότητα των σπουδών του.

Για να εξασφαλίσει υψηλό επίπεδο σπουδών το Τμήμα έχει ως στόχο:

- Να εκπαιδεύσει τους φοιτητές του Τμήματος στην οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων δίνοντας έμφαση στις Τουριστικές Επιχειρήσεις.
- Να παρακολουθεί τις διεθνείς εξελίξεις στον τομέα του τουρισμού και να συμμετέχει σε αυτές.

---

²⁵ Tourism education and training in Greece, Moira Polyxeni, Mylonopoulos Dimitrios, Parthenis Spyridon, Kostis Chrysostomos

- Να διεξάγει ανταγωνιστική ερευνητική δραστηριότητα στους τομείς της εφαρμοσμένης έρευνας τουριστικής αγοράς.
- Να συνεργάζεται με τουριστικές επιχειρήσεις με στόχο τη βελτίωση της πρακτικής αντίληψης των φοιτητών στο αντικείμενο, αλλά και τη διερεύνηση των συνθηκών και των προοπτικών απασχόλησης
- Να προσαρμόζεται στις ανάγκες της τουριστικής αγοράς τόσο όσον αφορά το πρόγραμμα σπουδών, όσο και με τις χρησιμοποιούμενες μεθόδους διδασκαλίας.
- Να συνεργάζεται με άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα του εσωτερικού και του εξωτερικού με σκοπό την αποτελεσματικότερη εκπλήρωση των στόχων.

Οι απόφοιτοι του Τμήματος είναι επιστήμονες του τουρισμού και έχουν όλες τις απαραίτητες επιστημονικές και τεχνολογικές γνώσεις και δεξιότητες, που απαιτούνται προκειμένου: i) να υιοθετούν συστηματικές προσεγγίσεις, να αναλύουν προβλήματα στη λήψη των αποφάσεων και να μετατρέπουν διάφορες πληροφορίες, σε χρήσιμες κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη του τουρισμού και τη διοίκηση τουριστικών επιχειρήσεων και ii) να δραστηριοποιούνται επαγγελματικά σε όλους τους τομείς του γνωστικού τους αντικείμενου. Η φοίτηση είναι τετραετής και απαραίτητα για την λήψη του πτυχίου είναι η εκπόνηση πτυχιακής εργασίας καθώς και πρακτική άσκηση πάνω στο αντικείμενο σπουδών. Πιο συγκεκριμένα για τα εκάστοτε τμήματα αναφέρεται στο παράρτημα το πρόγραμμα σπουδών τους.

Τα Τ.Ε.Ι. τουριστικών επιχειρήσεων εκτός από την πτυχιακή εργασία αλλά και την πρακτική άσκηση που είναι κοινές στο τελευταίο εξάμηνο των προγραμμάτων σπουδών που είδαμε παραπάνω, έχουν και άλλα κοινά μαθήματα τα οποία προσφέρονται και σε αντίστοιχα εξάμηνα.

Κάποια από αυτά τα μαθήματα που είναι κοινά αναφέρονται στην θεωρία του τουρισμού, σε μικροοικονομική και μακροοικονομική θεωρία, σε τουριστική κοινωνιολογία, στην γεωγραφία της Ελλάδας της Ευρώπης αλλά και παγκόσμια, σε πληροφορική, σε στατιστική, σε μάρκετινγκ αλλά και σε τουριστική πολιτική. Τα μαθήματα αυτά φαίνονται στον παρακάτω πίνακα μαζί με τα εξάμηνα στα οποία προσφέρονται στα εκάστοτε τμήματα.

Μάθημα	Εξάμηνο
Εισαγωγή στον Τουρισμό ή Αρχές Τουρισμού ή Εισαγωγή στην Θεωρία του Τουρισμού	Α' Εξάμηνο
Μικροοικονομική ή Μικροοικονομική Θεωρία ή Μικροοικονομία	Α' Εξάμηνο
Μακροοικονομία ή Μακροοικονομική Θεωρία και Πολιτική ή Μακροοικονομία	Β' Εξάμηνο ή Γ' Εξάμηνο

Τουριστική Κοινωνιολογία ή Κοινωνιολογία του Τουρισμού	Α' ή Β' ή Γ ή Δ' Εξάμηνο
Τουριστική Γεωγραφία ή Τουριστική Γεωγραφία της Ελλάδας ή Τουριστική Γεωγραφία της Ευρώπης ή Παγκόσμια Τουριστική Γεωγραφία	Σε εξάμηνα του 2 ^{ου} ή 3 ^{ου} έτους
Αγγλική Τουριστική Ορολογία ή Αγγλικά-Ορολογία	ΣΤ' Εξάμηνο ή Ζ' Εξάμηνο
Γαλλική Τουριστική Ορολογία ή Ξένη Γλώσσα-Γαλλικά	Ζ' Εξάμηνο
Στατιστική Επιχειρήσεων (Θεωρία-Εργαστήριο) ή Επεξεργασία στατιστικών δεδομένων στον Τουρισμό	Β' Εξάμηνο ή Γ' Εξάμηνο
Πληροφοριακά Συστήματα στον Τουρισμό ή Πληροφοριακά Συστήματα στη Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων ή Πληροφοριακά Συστήματα Διοίκησης & Συστήματα Κρατήσεων με Η/Υ ή Πληροφοριακά Συστήματα Στα Ξενοδοχεία ή Εφαρμογές Ηλεκτρονικών Υπολογιστών ή Εισαγωγή στην Πληροφορική	Α' Εξάμηνο ή Β' Εξάμηνο ή Ε' Εξάμηνο
Μάρκετινγκ Τουριστικών Επιχειρήσεων ή Τουριστικό Μάρκετινγκ ή Μάρκετινγκ	Β' ή Γ' ή Ε' ή ΣΤ' Εξάμηνο
Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων ή Διοίκηση τουριστικών επιχειρήσεων και διαχείριση ανθρώπινων πόρων ή Οργάνωση και Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων	Β' ή Γ' ή Δ' ή Ε' ή ΣΤ' Εξάμηνο
Αρχές γενικής λογιστικής ή Διοικητική Λογιστική ή Ξενοδοχειακή Λογιστική ή Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων και Αξιολόγηση Επιχειρήσεων ή Ελεγκτική	Κυρίως Α' και Β' Εξάμηνο
Τουριστική Νομοθεσία σε 5 από τα 8 τμήματα	Γ' Εξάμηνο
Οικονομικά Μαθηματικά σε 5 από τα 8 τμήματα	Α' Εξάμηνο και Β' Εξάμηνο
Διοίκηση Επισιτιστικών Τμημάτων ή Διοίκηση Ξενοδοχειακών και Επισιτιστικών Επιχειρήσεων ή Λειτουργία Επισιτιστικών Τμημάτων	Α' ή Β' ή Γ' εξάμηνο

Σεμινάριο Τελειοφοίτων σε 6 από τα 8 τμήματα	ΣΤ' Εξάμηνο
Τουριστική Πολιτική ή Σχεδιασμός Και Πολιτική Του Τουρισμού ή Τουριστική Εκπαιδευτική Πολιτική	Β' Εξάμηνο ή ΣΤ' Εξάμηνο
Εμπορικό Δίκαιο	Β' Εξάμηνο ή Γ' Εξάμηνο
Χρηματοοικονομική διοίκηση ή Χρηματοδοτική Διοίκηση και Αξιολόγηση Επενδύσεων ή Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων ή Οικονομοτεχνικές μελέτες και χρηματοδότηση Τουριστικών Επιχειρήσεων ή	Γ' Εξάμηνο ή Ε' Εξάμηνο
Οργάνωση Συνεδρίων ή Οργάνωση Συνεδρίων και Εκδηλώσεων ή Οργάνωση Και Διοίκηση Συνεδρίων Και Εκδηλώσεων ή Οργάνωση Εκθέσεων - Συνεδρίων & Εκδηλώσεων ή Οργάνωση Εκθέσεων - Συνεδρίων & Εκδηλώσεων	Ε' Εξάμηνο ή Ζ' Εξάμηνο ή ΣΤ' Εξάμηνο
Πτυχιακή Εργασία	Η' Εξάμηνο
Πρακτική Άσκηση	Η' Εξάμηνο (24 εβδομάδες X 40 ώρες)

Εκτός από τα παραπάνω μαθήματα τα οποία είναι κυρίως υποχρεωτικά και εμφανίζονται στο πρόγραμμα σπουδών των περισσότερων τμημάτων τουριστικών επιχειρήσεων, με διαφορετικό ίσως όνομα αλλά με το ίδιο περιεχόμενο υπάρχουν και άλλα που εμφανίζονται σε κάποια μόνο από τα τμήματα των σχολών των Τ.Ε.Ι.. Γενικότερα τα τμήματα Πάτρας, Ηλείου, Λαμίας, Κρήτης Θεσσαλονίκης και Λάρισας έχουν παρόμοιο πρόγραμμα σπουδών ενώ αυτό του Τ.Ε.Ι. Πειραιά είναι ελαφρώς διαφοροποιημένο. Σε κάποια από τα τμήματα αυτά προσφέρονται κοινά μαθήματα όπως Τουριστική Οικονομία, Ψυχαγωγία και άθληση τουριστών, μαθήματα μανάτζμεντ, διοίκηση ορόφων ή οροφοκομία, διοίκηση επισιτιστικών τμημάτων, έκδοση εισιτηρίων και αεροπορικοί ναύλοι, διοίκηση μπαρ, οινολογία, τουριστική ψυχολογία και συμπεριφορά καταναλωτών, μαθήματα υπηρεσιών υποδοχής ή λειτουργίας τμημάτων υποδοχής, αλλά και μαθήματα τουριστικού, εργατικού και ναυτιλιακού δικαίου. Υπάρχουν αρκετά ακόμα μαθήματα τα οποία είναι επιλογής στο πρόγραμμα σπουδών των τμημάτων και φαίνονται αναλυτικά στους πίνακες παραπάνω. Αυτό που μπορούμε να πούμε με σιγουριά είναι ότι οι γνώσεις που δίνονται από αυτό το πρόγραμμα είναι επαρκείς, για την πλήρη επάνδρωση μιας τουριστικής επιχείρησης με ικανά στελέχη για την εφαρμογή και ανάπτυξη του τουριστικού προϊόντος.

- Η τρίτη βαθμίδα εκπαίδευσης αφορά την ανώτατη πανεπιστημιακή, που αποτελείται από τέσσερα **μεταπτυχιακά** προγράμματα σπουδών τα οποία έχουν ήδη εντυπωσιακή σε αριθμό, θεματική ευρύτητα από τη Διοίκηση Τουρισμού και Τουριστικών Επιχειρήσεων ή το τουριστικό marketing έως τις ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού.

Αναλυτικότερα τα μεταπτυχιακά αυτά προγράμματα είναι:²⁶

- 1) Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών **‘Σχεδιασμός, Διοίκηση και Πολιτική του Τουρισμού’**²⁷, στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Αντικείμενο του μεταπτυχιακού προγράμματος είναι η βασική εκπαίδευση και η συστηματική κατάρτιση των φοιτητών πάνω σε διάφορα ζητήματα σχετικά με τον τουρισμό και την τουριστική ανάπτυξη. Μέσα από τη μελέτη και την ανάλυση των θεωρητικών και εμπειρικών προσεγγίσεων διαφόρων επιστημονικών κλάδων, οι φοιτητές αποκτούν το απαραίτητο θεωρητικό υπόβαθρο ώστε να αντιληφθούν την πολυπλοκότητα και τις ιδιαιτερότητες του τουριστικού φαινομένου, διευρύνοντας τις γνώσεις τους, οξύνοντας την κριτική τους ικανότητα και αποκτώντας μια διεπιστημονική άποψη για τα τουριστικά θέματα. Η φοίτηση διαρκεί 3 ακαδημαϊκά εξάμηνα και ο φοιτητής μπορεί να ακολουθήσει μία από τις δύο προσφερόμενες κατευθύνσεις αυτήν της Στρατηγικής Τουριστικής Ανάπτυξης και της Διοίκησης Φιλοξενίας. Με δεδομένο τον πολυδιάστατο χαρακτήρα του τουριστικού φαινομένου και τον αντίστοιχα διεπιστημονικό χαρακτήρα της εκπαίδευσης έρευνας σε θέματα σχεδιασμού, διοίκησης και πολιτικής, το Π.Μ.Σ. παρέχει ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα εκπαίδευσης στο σχεδιασμό, τη διοίκηση και την πολιτική τουρισμού, το οποίο επικεντρώνεται εκπαιδευτικά στα ακόλουθα πεδία:
  - Στην έρευνα (οικονομική, κοινωνική, ανθρωπολογική, στατιστική) στον Τουρισμό.
  - Στον σχεδιασμό του τουρισμού σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.
  - Στην ανάλυση του τρόπου διοίκησης λειτουργίας των τουριστικών επιχειρήσεων.
  - Στις μεθόδους προώθησης και πωλήσεων των τουριστικών προϊόντων.
  - Στην διερεύνηση των βασικών παραμέτρων της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.
  - Στην ανάδειξη των εφαρμογών της πληροφορικής στον τουρισμό.
  - Στον προσδιορισμό των κυριότερων παραμέτρων συγκρότησης της τουριστικής πολιτικής.

²⁶ Οδηγός Τουριστικών Επαγγελματιών, Τ.Ε.Ι. Πειραιά, Παπαγεωργίου Αθηνά, Δελής Ταξιάρχης

²⁷ <http://www.aegean.gr>

- 2) Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη **‘Διοίκηση Επιχειρήσεων – Μάνατζμεντ Τουρισμού’**²⁸, στο Πανεπιστήμιο Πειραιά. Το πρόγραμμα έχει διαμορφωθεί από τις γενικές προδιαγραφές των αντίστοιχων προγραμμάτων Ελληνικών και ξένων ΑΕΙ με έμφαση στις ανάγκες των ελληνικών, κυρίως, επιχειρήσεων και ιδιαίτερα του ευρύτερου τουριστικού τομέα. Το πρόγραμμα διαρκεί 3 εξάμηνα και αρχίζει τον Σεπτέμβριο κάθε ακαδημαϊκού έτους. Για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος ο μεταπτυχιακός φοιτητής θα πρέπει να παρακολουθήσει και να εξετασθεί επιτυχώς σε όλα τα μαθήματα του προγράμματος και να εκπονήσει διπλωματική εργασία. Όλα τα μαθήματα είναι υποχρεωτικά. Τα μαθήματα του προγράμματος διδάσκονται κατά κανόνα στην ελληνική γλώσσα, από αγγλική κυρίως βιβλιογραφία. Οι σκοποί του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση Επιχειρήσεων - Μάνατζμεντ Τουρισμού (ΠΜΣ-ΔΕ.ΜΤ) του Τμήματος Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων είναι:
- Η προαγωγή των γνώσεων στη Διοίκηση Επιχειρήσεων συνδυασμένη με πρόσθετη γνώση του ευρύτερου τουριστικού τομέα.
  - Η δημιουργία υψηλού επιπέδου επιχειρηματικών στελεχών με σύγχρονες διοικητικές/ επαγγελματικές γνώσεις.
  - Η προαγωγή της έρευνας (οικονομική - επιχειρηματική, κοινωνική, περιβαλλοντική και πολιτισμική) για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων (και ιδιαίτερα των τουριστικών) σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.
- 3) Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη **‘Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων’**²⁹ του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Σκοπός του προγράμματος είναι η παροχή εξειδικευμένων γνώσεων στη Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων. Δεκτοί γίνονται πτυχιούχοι Τμημάτων Τουρισμού καθώς και αντιστοίχων αναγνωρισμένων τμημάτων του εξωτερικού αλλά και πτυχιούχοι του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, τμημάτων Διοίκησης Επιχειρήσεων, Μαθηματικών, Λογιστικής, Μάρκετινγκ, Οικονομικών, και Διπλωματούχοι της σχολής Α.Σ.Τ.Ε. Απαραίτητη για την παρακολούθηση του προγράμματος είναι η καλή γνώση μιας ξένης γλώσσας και πρωτίστως της Αγγλικής. Η φοίτηση διαρκεί 32 εβδομάδες και ακολουθούν τελικές γραπτές εξετάσεις, διάρκειας τριών ωρών . Καλύπτονται 4 θεματικές ενότητες κατά τη διάρκεια των 2 ετών σπουδών που αφορούν γενικές αρχές μάνατζμεντ,

---

²⁸ <http://www.unipi.gr>

²⁸ Οδηγός Τουριστικών Επαγγελματιών, Τ.Ε.Ι. Πειραιά, Παπαγεωργίου Αθηνά, Δελής Ταξιάρχης

²⁹ <http://www.eap.gr>

τουριστική νομοθεσία και οργάνωση εργοδοτικών και συλλογικών φορέων, διοίκηση τουρισμού και τουριστικών επιχειρήσεων και τουριστικό μάρκετινγκ φορέων και επιχειρήσεων. Για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών είναι υποχρεωτική η επιτυχής παρακολούθηση και των τεσσάρων Θεματικών Ενοτήτων καθώς και η επιτυχής ολοκλήρωση της διπλωματικής εργασίας.

- 4) Πρόγραμμα **‘Διοίκησης Επιχειρήσεων’**³⁰ στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Το πρόγραμμα είναι μερικής φοίτησης και απευθύνεται σε στελέχη επιχειρήσεων και οργανισμών που ενδιαφέρονται να αναλάβουν διοικητικές ευθύνες στην εξέλιξη της σταδιοδρομίας τους. Οι Μεταπτυχιακές Σπουδές οδηγούν στη λήψη Μεταπτυχιακού Διπλώματος Εξειδίκευσης μετά από κύκλο σπουδών διάρκειας δύο πλήρων ημερολογιακών ετών. Για την απόκτηση του ΜΔΕ απαιτείται εντατική παρακολούθηση και επιτυχής εξέταση σε 20 μαθήματα κορμού και επιλογής, καθώς και η εκπόνηση ατομικής μεταπτυχιακής εργασίας. Τα μαθήματα κατά κανόνα απαιτούν, πέρα από την υποχρεωτική παρακολούθηση, αυτενέργεια των φοιτητών με συμμετοχή σε συζητήσεις στην τάξη και εκπόνηση εργασιών.

Αποστολή του Διαπανεπιστημιακού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση Επιχειρήσεων είναι να εκπαιδεύσει πτυχιούχους, κυρίως των θετικών και οικονομικών επιστημών, ώστε να τους καταστήσει ικανούς να αυτενεργήσουν, για να μπορέσουν να αναλάβουν υψηλά διοικητικά καθήκοντα σε επιχειρήσεις και κάθε είδους οργανισμούς. Αυτό επιτυγχάνεται προσφέροντας ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης στην αιχμή της Οικονομικής Διοικητικής και της Τεχνικής Επιστήμης, όπως καλλιεργούνται αυτά στα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα που το συνδιοργανώνουν.

Κύριο στόχο του Προγράμματος αποτελεί η μόρφωση στελεχών που θα καλύπτουν τις ανάγκες και θα είναι ικανά να προωθήσουν την ανάπτυξη ιδιωτικών και δημοσίων επιχειρήσεων, και οργανισμών στον Ελληνικό και Ευρωπαϊκό χώρο. Για να ανταποκριθεί στο σημερινό, γοργά μεταβαλλόμενο περιβάλλον, δίδεται μεγάλη έμφαση στην προαγωγή της γνώσης στο αντικείμενο της οργάνωσης και διοίκησης των επιχειρήσεων.

- Τέλος στα πλαίσια της τουριστικής εκπαίδευσης πραγματοποιούνται σεμινάρια³¹ που αφορούν διάφορους κλάδους του τουρισμού. Διοργανωτές είναι συνήθως οι ιδιωτικές

---

³⁰ www.aueb.gr

³⁰ Οδηγός Τουριστικών Επαγγελματιών, Τ.Ε.Ι. Πειραιά, Παπαγεωργίου Αθηνά, Δελής Ταξιάρχης

³¹ Οδηγός Τουριστικών Επαγγελματιών, Τ.Ε.Ι. Πειραιά, Παπαγεωργίου Αθηνά, Δελής Ταξιάρχης,

σχολές τουριστικών επαγγελματιών καθώς και ιδιωτικές εταιρίες που θέλουν να καταρτίσουν το προσωπικό τους σε θέματα τουρισμού ή τουριστικού marketing. Επιπλέον υπάρχουν προκηρύξεις για επιδοτούμενα σεμινάρια από κρατικούς φορείς όπως Κ.Ε.Κ. Στοχεύουν στην παροχή των απαιτούμενων γνώσεων και δεξιοτήτων, οι οποίες συνδέονται άμεσα με τις ανάγκες της τουριστικής αγοράς, δημιουργώντας ταυτόχρονα τις προϋποθέσεις για την ένταξη και την παραμονή των καταρτιζόμενων στην αγορά εργασίας. Κατανέμονται σε ολόκληρη την επικράτεια σε διάφορες περιφέρειες.

Τα αντικείμενα κατάρτισης αναφέρονται σε ειδικότητες σχετικά με τα τουριστικά επαγγέλματα που συνδέονται με τους τομείς όπως:

- Οργάνωση διαχείριση και λειτουργία ξενοδοχειακών μονάδων και τουριστικών επιχειρήσεων (σεμινάρια οροφοκομίας, υποδοχής συντήρησης, ασφάλειας και υγιεινής κ.α.)
- Σχεδιασμός, οργάνωση δράσεων ειδικών μορφών τουρισμού (αγροτουρισμός, ιαματικός και θεραπευτικός τουρισμός κ.α.)
- Τουριστικό marketing, ψηφιακός τουρισμός, τουριστική διοικητική κ.α.

Στα πλαίσια των προγραμμάτων δια βίου μάθησης και κατάρτισης ορισμένοι φορείς που εξυπηρετούν τον σκοπό αυτό είναι τα κέντρα εκπαίδευσης ενηλίκων (Κ.Ε.Ε.) που παρέχουν προγράμματα στην θεματική ενότητα Περιβάλλον-Τουρισμός -Ανάπτυξη , τα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας καθώς και το ελληνικό ανοιχτό πανεπιστήμιο (Ε.Α.Π.) με το πρόγραμμα master που προαναφέρθηκε . Στόχος της δια βίου μάθησης είναι η ενεργοποίηση ατόμων και η προώθηση της ενεργούς συμμετοχής τους σε κοινωνικές δραστηριότητες αλλά και η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας καθώς και η ένταξη κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων στην εργασία.

Επίσης κάθε χρόνο ο Ο.Τ.Ε.Κ. λειτουργεί σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας τμήματα Μετεκπαίδευσης (επιμόρφωσης), για τους ήδη εργαζομένους σε τουριστικά επαγγέλματα ή εποχιακά ανέργους, οι οποίοι διαθέτουν μόνον εμπειρική γνώση του αντικειμένου εργασίας τους. Οι μετεκπαιδευόμενοι έχουν τη δυνατότητα να συστηματοποιήσουν και να συμπληρώσουν τις τεχνικές ικανότητές τους με τις απαραίτητες θεωρητικές γνώσεις, ώστε να βελτιώσουν την απόδοσή τους στην παροχή υπηρεσιών. Το πρόγραμμα ξεκινά τον μήνα Δεκέμβριο και ολοκληρώνεται τον μήνα Απρίλιο. Οι συμμετέχοντες εκπαιδεύονται σε ειδικότητες όπως: Υπάλληλοι Υποδοχής, Υπάλληλοι Εστιατορίου, Οροφοκόμοι, Μάγειρες και Ζαχαροπλάστες.

1.6 Σκοπός της παρούσας έρευνας

Άμεσος στόχος της παρούσας εργασίας είναι, μέσω της διεξαγωγής δειγματοληπτικής έρευνας, η πρόβλεψη του ποσοστού εργαζομένων αποφοίτων των τμημάτων τουριστικών επιχειρήσεων Αθηνών και Πειραιά. Λαμβάνοντας δείγμα πτυχιούχων των σχολών αυτών, εκτιμούμε τον αριθμό των εργαζομένων, αλλά και άλλα μεγέθη απασχόλησης μέσω ερωτηματολογίου. Έτσι λοιπόν, μπορούμε να εκτιμήσουμε την ανεργία σε σχέση με το φύλο, την ηλικία και τον τόπο κατοικίας του ερωτηθέντος αλλά και τον χρόνο αναζήτησης εργασίας, τον τόπο και τα μέσα αναζήτησης.

Για τους εργαζόμενους θα εξετάσουμε μεγέθη όπως το ωράριο και τον φορέα εργασίας, τον τόπο και την απόσταση σε σχέση με τον τόπο κατοικίας, τις αποδοχές αλλά και τον βαθμό ικανοποίησης από την εργασία αλλά και το επίπεδο σπουδών. Πρέπει λοιπόν στο τέλος της ανάλυσης μας και μετά από παράθεση σχετικών διαγραμμάτων που θα δείχνουν τις τάσεις, να απαντηθούν κάποια πολύ βασικά ερωτήματα όπως:

- Ποιο ποσοστό αποφοίτων εργάζεται;
- Πόσο σχετίζεται η ανεργία με την ηλικία αλλά και το φύλο;
- Τι είδους εργασία απασχολεί τους αποφοίτους, ποιες είναι οι θέσεις τους και το αντικείμενο τους;
- Πως κυμαίνονται οι αποδοχές των εργαζομένων και ανταποκρίνονται αυτές στις προσδοκίες τους;
- Είναι η εργασία μόνιμη ή περιστασιακή;
- Είναι το ωράριο πλήρες ή όχι;
- Τι προοπτικές εξέλιξης υπάρχουν;
- Θεωρούν οι απόφοιτοι, εκ των υστέρων, την επιλογή τους για είσοδο στη σχολή τουριστικών επιχειρήσεων, καλή ή όχι;

Αυτά θα μας απασχολήσουν στο δεύτερο μέρος της εργασίας αλλά και πολλά άλλα που θα προκύπτουν από τα αποτελέσματα της ανάλυσης μας. Έχει ενδιαφέρον η σύγκριση με άλλες αντίστοιχες έρευνες που έχουν γίνει στο παρελθόν³², καθώς μπορούμε να βγάλουμε συμπεράσματα για το πόση επιρροή έχει στα τουριστικά επαγγέλματα η δεδομένη οικονομική κατάσταση της χώρας και αν τα αποτελέσματα αυτά θα συμφωνούν με τα στοιχεία που παίρνουμε από την Ελληνική Στατιστική Αρχή.

---

³² Το Καθεστώς της Ιδιωτικής Τουριστικής Εκπαίδευσης. Η περίπτωση των Εργαστηρίων Ελευθέρων Σπουδών', Μοίρα Πολυξένη, Μυλωνόπουλος Δημήτρης, Οκτ.-Νοεμ.-Δεκ. 2008

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2.1. Ανάλυση του ερωτηματολογίου

Για την πραγματοποίηση της έρευνας κατασκευάσαμε ερωτηματολόγιο το οποίο συμπληρώθηκε από αποφοίτους τμημάτων Τ.Ε.Ι. τουριστικών σπουδών. Οι ερωτήσεις αφορούσαν αρχικά γενικά προσωπικά στοιχεία όπως το φύλο, το έτος αποφοίτησης και η ηλικία αλλά και στοιχεία για την εργασιακή κατάσταση των ερωτηθέντων. Οι περισσότερες ερωτήσεις είναι πολλαπλής επιλογής με εξαίρεση λιγότερες περιγραφικές. Το ερωτηματολόγιο είναι χωρισμένο σε τρία μέρη. Αρχικά απαντούν όλοι οι απόφοιτοι, κατόπιν απαντούν ανάλογα με το αν εργάζονται ή όχι. Οι ερωτήσεις δεν περιορίστηκαν μόνο στην περιγραφή της εργασίας αλλά και στην ικανοποίηση που αυτή προσφέρει στον εργαζόμενο. Αντίστοιχα για τους μη εργαζόμενους αναζητήσαμε τα αίτια της ανεργίας και τον τρόπο και τόπο που γίνεται η αναζήτηση εργασίας.

Συνολικά απάντησαν 48 απόφοιτοι στο σύνολο του πληθυσμού. Το δείγμα αποτέλεσαν κατά κύριο λόγο απόφοιτοι του τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων Πειραιά αλλά και του αντίστοιχου τμήματος του Τ.Ε.Ι. Αθηνών.

Οι μεταβλητές που χρησιμοποιήθηκαν ήταν στην πλειοψηφία τους ποιοτικές³³ δηλαδή μεταβλητές οι οποίες δεν περιγράφονται με αριθμούς. Για τον λόγο αυτό η απεικόνιση τους έγινε με ραβδογράμματα και κυκλικά διαγράμματα. Κάποιες από αυτές είναι η εργασιακή κατάσταση, το φύλο, ο φορέας εργασίας, ο τόπος εργασίας, το ωράριο. Υπήρχαν όμως και ποσοτικές διακριτές μεταβλητές, δηλαδή μεταβλητές που είναι μετρήσιμες από διακριτές όμως τιμές. Τέτοιες, στην έρευνα μας, είναι το έτος γέννησης, η θέση προτίμησης στο μηχανογραφικό δελτίο και ο μισθός.

Τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια καταχωρήθηκαν και επεξεργάστηκαν³⁴ με αρχείο του προγράμματος Excel το οποίο παρατίθεται στο παράρτημα της εργασίας. Σε κάθε απάντηση πολλαπλής επιλογής δόθηκε ένας αύξων αριθμός από τα αριστερά προς τα δεξιά. Για παράδειγμα στην ερώτηση φύλο οι απαντήσεις ήταν 1=άνδρας και 2=γυναίκα. Στην ερώτηση με ποιο τρόπο αναζητάτε εργασία οι δυνατές επιλογές ήταν 1= διαδίκτυο, 2=γνωριμίες μέσω της σχολής, 3=αγγελίες σε εφημερίδες, 4= γραφείο διασύνδεσης Τ.Ε.Ι. Πειραιά και 5= άλλο. Οι απαντήσεις καταμετρήθηκαν και έτσι υπολογίστηκαν τα ποσοστά των διαφορετικών πολλαπλών επιλογών. Με τον ίδιο τρόπο υπολογίστηκαν και ποσοστά συνδυαστικών ερωτήσεων όπως για παράδειγμα πόσοι άνδρες εργάζονται. Μετρήσαμε το ποσοστό των αποφοίτων που έχουν επιλέξει την πρώτη απάντηση και στις δύο αυτές ερωτήσεις.

Από τις απαντήσεις που πήραμε προέκυψαν τα παρακάτω συγκεντρωτικά ποσοστά η ανάλυση των οποίων ακολουθεί σε επόμενη παράγραφο του ιδίου κεφαλαίου.

³³ Στατιστική, Αλεξανδρόπουλος-Κατωπόδης-Παλιάτσος-Πρεζεράκος, Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα 1994

³⁴ Στατιστική, Αλεξανδρόπουλος-Κατωπόδης-Παλιάτσος-Πρεζεράκος, Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα 1994

Παρακάτω παραθέτουμε το ερωτηματολόγιο μαζί με τα αποτελέσματα αυτά.

Η Επαγγελματική αποκατάσταση των αποφοίτων σχολών τουριστικών επιχειρήσεων.				
1)	Φύλο:			
	Άνδρας	41,67 %	Γυναίκα	58,33 %
2)	Έτος γέννησης:			
3)	Σε ποια θέση (σειρά προτίμησης) στο μηχανογραφικό έντυπο είχατε δηλώσει το τμήμα τουριστικών επιχειρήσεων:			
	1 έως 5	56,25 %	6 έως 10	20,83 %
	11 έως 20	10,42 %	> 20	12,50 %
4)	Έτος αποφοίτησης:			
5)	Εργασιακή κατάσταση:			
	Εργαζόμενος	77,10 %	Μη εργαζόμενος	22,90 %
6)	Αν η απάντησή σας είναι ΌΧΙ σε ποια από τις παρακάτω κατηγορίες ανήκετε;			
	Ψάχνετε εργασία	72,70 %	Υπηρετείτε την στρατιωτική θητεία σας	9,10 %
	Κάνετε μεταπτυχιακές σπουδές	36,40 %	Άλλο (προσδιορίστε)	0 %

7)	Πόσο χρόνο αναζητάτε εργασία;			
8)	Αναφέρετε εάν επιθυμείτε να εργαστείτε:			
	Στον τόπο διαμονής σας	81,80 %	Σε άλλη περιοχή της Ελλάδας	9,10 %
	Σε άλλη χώρα	45 %		
9)	Ποιος θεωρείτε είναι ο λόγος που δεν εργάζεστε;			
	Οικονομική κρίση	100 %	Κορεσμός του επαγγέλματος	9,10 %
	Έλλειψη εμπειρίας	0 %	Μη επαρκής γνώση του τουρισμού	0 %
	Άλλο	0 %		
10)	Με ποιο τρόπο αναζητάτε εργασία;			
	Διαδίκτυο	100 %	Γνωριμίες μέσω της σχολής	18,20 %
	Αγγελίες σε εφημερίδες	27,30 %	Γραφείο διασύνδεσης ΤΕΙ Πειραιά	9,10 %
	Άλλο	0 %		
	<i>Αν εργάζεστε</i>			
11)	Το επάγγελμά σας σχετίζεται με το αντικείμενο σπουδών σας;			
	Ναι	78,38 %	Όχι	21,62 %
12)	Το ωράριο εργασίας σας είναι;			
	Πλήρες	89,19 %	Ημιαπασχόληση	10,81 %

13)	Είναι η εργασία σας εποχιακή;			
	Ναι	21,62 %	Όχι	78,38 %
14)	Η εργασία σας είναι:			
	Μόνιμη	70,27 %	Περιστασιακή	29,73 %
15)	Ο φορέας της εργασίας σας είναι;			
	Δημόσιος	5,40 %	Ιδιωτικός	94,60 %
	<i>Περιγράψτε</i>			
16)	Περιγράψτε την θέση (πόστο) εργασίας σας:			
17)	Τόπος εργασίας;			
18)	Η εργασία σας σε σχέση με τον τόπο διαμονής σας;			
	Κοντά	83,78 %	Μακριά	16,22 %
19)	Πόσο βοήθησε η πρακτική άσκηση στο επάγγελμά σας;			
	Πάρα πολύ	35,15 %	Πολύ	35,15 %
	Μέτρια	5,40 %	Λίγο	8,10 %
	Καθόλου	16,20 %		
20)	Η μηνιαία αμοιβή για την εργασία σας είναι:			
	0-500 €	5,40 %	500-750 €	21,62 %
	750-1000 €	51,36 %	1000-1250 €	21,62 %
	1250-1500 €	0 %	1500 € και πάνω	0 %

21)	Θεωρείτε ότι ο μισθός σας ανταποκρίνεται στα προσόντα που αποκτήσατε κατά τη διάρκεια των σπουδών σας;			
	Πάρα πολύ	5,40 %	Πολύ	35,14 %
	Μέτρια	29,73 %	Λίγο	13,51 %
	Καθόλου	16,22 %		
22)	Βλέπετε προοπτικές εξέλιξης στο επάγγελμά σας;			
	Πολύ αισιόδοξες	5,40 %	Αισιόδοξες	27,05 %
	Μέτριες	35,15 %	Λίγο ικανοποιητικές	10,80 %
	Καθόλου ικανοποιητικές	21,60 %		
	<u>ΑΠΑΝΤΟΥΝ ΟΛΟΙ:</u>			
23)	Πόσο ικανοποιημένοι είστε από το πτυχίο σας και τις επαγγελματικές ευκαιρίες που παρουσιάστηκαν μετά τη λήψη του;			
	Πάρα πολύ	10,42 %	Πολύ	25,00 %
	Μέτρια	37,50 %	Λίγο	14,58 %
	Καθόλου	12,50 %		
24)	Θα ξαναδηλώνατε την ίδια σχολή στο μηχανογραφικό σας δελτίο;			
	Ναι	72,92 %	Όχι	27,08 %

2.2. Παρουσίαση των πρώτων αποτελεσμάτων.

Καταρχήν στην παρούσα έρευνα εκτιμήσαμε το ποσοστό των αποφοίτων οι οποίοι εργάζονται. Παρατηρούμε ότι δηλαδή ποσοστό περίπου 77% είναι εργαζόμενοι ενώ το υπόλοιπο 23% δεν έχει εργασία. Στο παρακάτω κυκλικό διάγραμμα (πίτα) αποτυπώνονται τα μερίδια εργαζομένων-ανέργων.

Παρατηρούμε λοιπόν πως το μεγαλύτερο μέρος των αποφοίτων εργάζεται, παρά την αυξημένη ανεργία που χαρακτηρίζει την ελληνική οικονομία, κυρίως στους νέους. Αξίζει να σημειωθεί εδώ ότι από τους ερωτηθέντες 19 άτομα είναι 22-25 ετών (ποσοστό 39,6%), 18 από 26-30 ετών (ποσοστό 37,6%), 9 άτομα από 31-35 ετών (ποσοστό 18,8%) και 2 άτομα ηλικίας άνω των 35 δηλαδή ποσοστό περίπου 4%. Αντιλαμβανόμαστε, έτσι, ότι πρόκειται για νεαρές ηλικίες στην πιο παραγωγική τους φάση. Συνολικά έχουμε τους παρακάτω ενδεικτικούς πίνακες για το πώς σχετίζεται η ηλικία με την ανεργία.

Ηλικία	Εργαζόμενοι	Άνεργοι
22-25	73,7 %	26,3 %
26-30	72,2 %	27,8 %
31-35	88,9 %	11,1 %
>35	100 %	0%

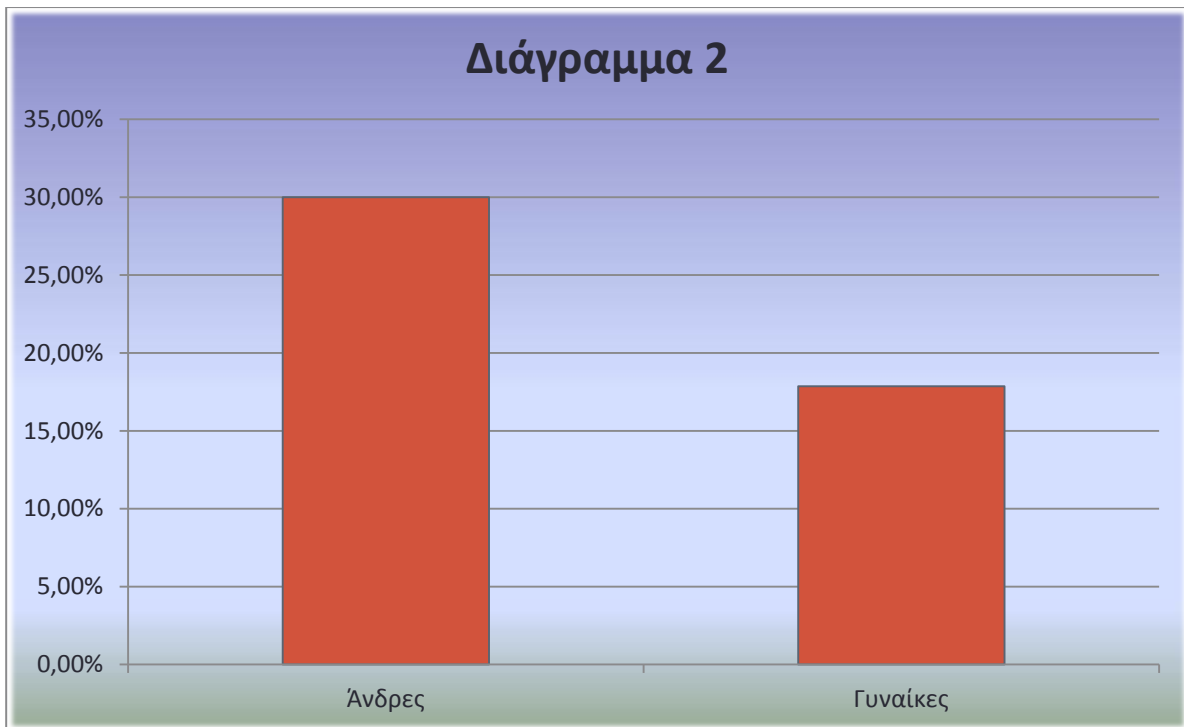
Έτος αποφοίτησης	Εργαζόμενοι	Άνεργοι
1998-2000	100 %	0 %
2001-2006	100 %	0 %
2007-2009	70 %	30 %
2010-2012	72,4 %	27,6 %

Αντιλαμβανόμαστε ότι μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας εμφανίζονται στις νεαρότερες ηλικίες και κυρίως σε αυτούς που έχουν αποφοιτήσει από την σχολή τα τελευταία 5 χρόνια. Αυτό μπορεί να επαληθευτεί και από τα στοιχεία του Σ.Ε.Τ.Ε. που παραθέσαμε στο πρώτο μέρος της εργασίας και δείχνουν μείωση του εργατικού δυναμικού στον τομέα του τουρισμού. Φαίνεται λοιπόν να υπάρχει μια μείωση των θέσεων εργασίας η οποία έχει αντίκτυπο στους αποφοίτους των τουριστικών σχολών, κυρίως σε αυτούς που μπαίνουν τώρα στην αγορά εργασίας.

Θα συσχετίσουμε επίσης τα αποτελέσματα μας για την ανεργία και με το φύλο των αποφοίτων. Πόσο επηρεάζει δηλαδή την εύρεση εργασίας το φύλο. Στο ερωτηματολόγιο απάντησαν 20 άνδρες και 28 γυναίκες. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται αναλυτικά τα αποτελέσματα της καταμέτρησης.

Φύλο	Εργαζόμενοι	Άνεργοι
Άνδρες	70 %	30 %
Γυναίκες	82,14 %	17,86 %

Παρατηρούμε λοιπόν μια μεγάλη διαφορά ανάμεσα στα ποσοστά ανεργίας στα δύο φύλα με ριγμένους τους άνδρες. Βέβαια αυτό έχει να κάνει με τις θέσεις εργασίας καθώς πολλές γυναίκες απασχολούνται σε επαγγέλματα που δεν σχετίζονται με το αντικείμενο σπουδών τους. Επειδή η προσεγμένη και καλή εμφάνιση προτιμάται σε πολλά τουριστικά πόστα, πιθανόν προσλαμβάνονται για αυτά γυναίκες. Το διάγραμμα που ακολουθεί δείχνει σχηματικά τη διαφορά αυτή στα ποσοστά.

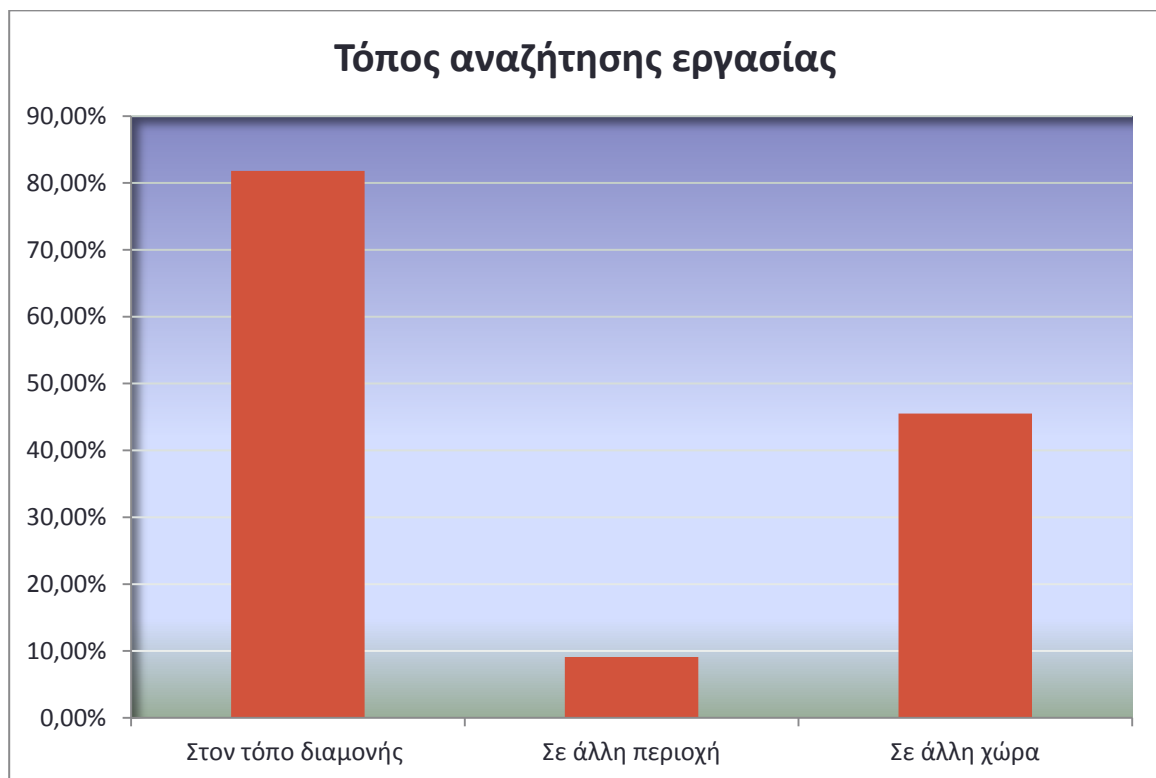
2.3. Ανάλυση αποτελεσμάτων για τους μη εργαζόμενους αποφοίτους.

Από άτομα που δήλωσαν ότι δεν εργάζονται το 72,8 % αναζητά εργασία από τους οποίους το 18,2 % πραγματοποιεί παράλληλα μεταπτυχιακές σπουδές. Το 9,1 % από τους ερωτηθέντες υπηρετεί την στρατιωτική του θητεία και το 18,2 % έχει προχωρήσει σε μεταπτυχιακές σπουδές χωρίς να αναζητά εργασία. Βλέπουμε λοιπόν ότι η πλειοψηφία των μη-εργαζόμενων θέλει να δουλέψει αλλά δεν βρίσκει δουλειά. Στον πίνακα παρακάτω αυτά που αναφέραμε φαίνονται αναλυτικά.

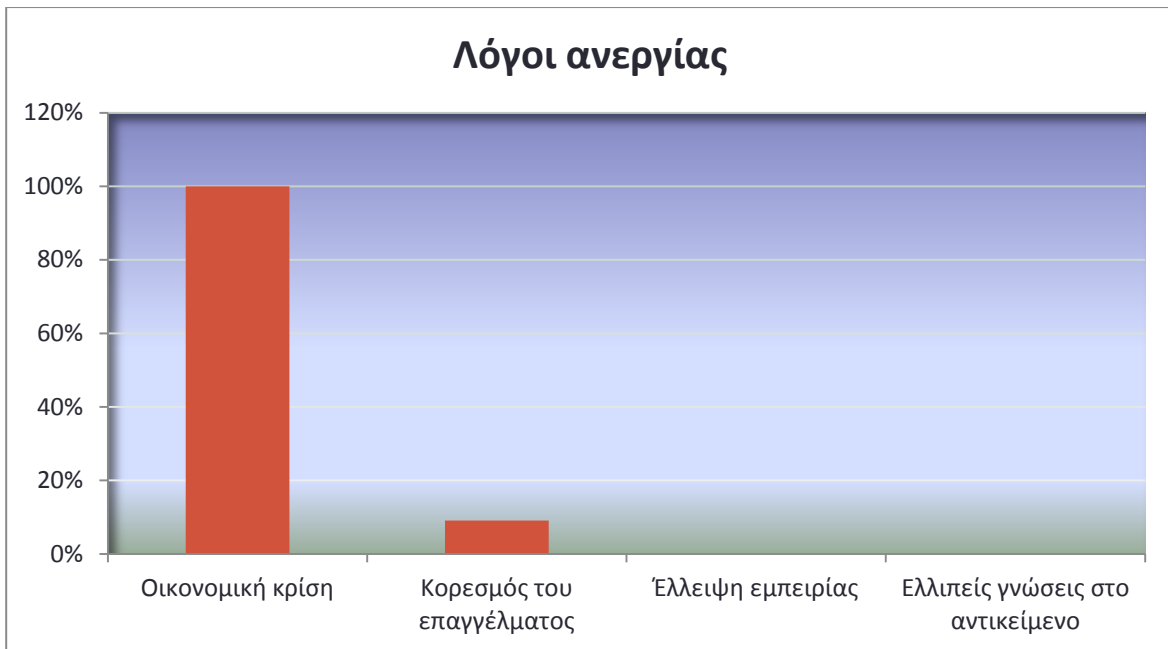
Κατηγορίες	Ποσοστό
1.Ψάχνουν εργασία	54,5 %
2.Υπηρετούν στρατιωτική θητεία	9,1 %
3.Μεταπτυχιακές σπουδές	18,2 %
1 και 3	18,2 %

Στο ερώτημα πόσο χρόνο αναζητούν εργασία οι απαντήσεις κυμαίνονται από 3 έως 12 μήνες. Ο μέσος χρόνος αναζήτησης εργασίας είναι 6,8 μήνες και συγκεκριμένα 3 άτομα αναζητούν εργασία τον τελευταίο χρόνο, ενώ 4 τους τελευταίους 3 μήνες.

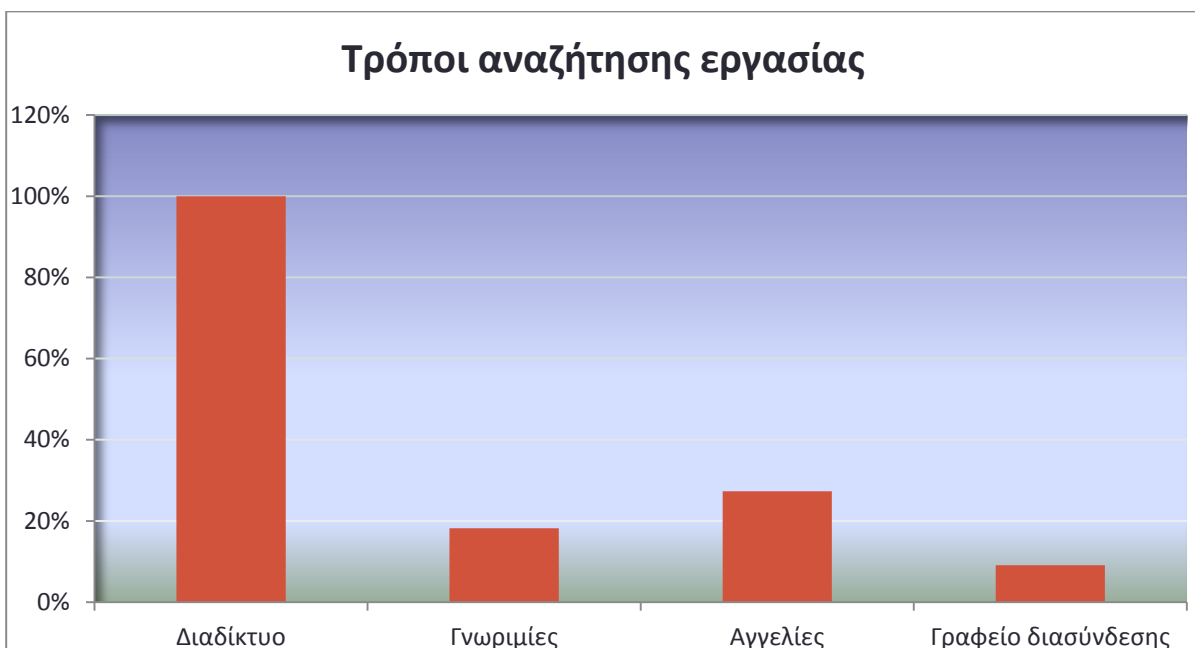
Ενδιαφέρον επίσης παρουσιάζουν οι απαντήσεις για τον τόπο αναζήτησης εργασίας. Ποσοστό 81,8 % αναζητά δουλεία στον τόπο διαμονής του κάτι που φαντάζει λογικό, από το οποίο το 9,1 % ψάχνει και σε άλλες περιοχές της Ελλάδας αλλά και σε άλλη χώρα, και το 27,3 % από αυτούς παράλληλα και σε άλλη χώρα. Συνολικά ποσοστό 45 %, αποτελούν τα άτομα που αναζητούν εργασία σε ξένη χώρα από τους οποίους το 18,2 % απαντά ότι αναζητά εργασία μόνο στο εξωτερικό, δηλαδή προτίθενται να μεταναστεύσουν, κοινωνικό φαινόμενο που εμφανίζεται πολύ συχνά στις μέρες μας και ειδικότερα στις ηλικίες που μελετάμε. Το διάγραμμα 4 που ακολουθεί είναι ενδεικτικό όσων περιγράψαμε.

Στο ερώτημα ποιος θεωρούν ότι είναι ο λόγος που δεν εργάζονται, οι απόφοιτοι στην συντριπτική πλειοψηφία τους, το αποδίδουν στην οικονομική κρίση. Σχεδόν όλοι οι άνεργοι θεωρούν ότι δεν δουλεύουν λόγω κρίσης και το 9,1 % θεωρεί υπεύθυνο και τον κορεσμό του επαγγέλματος. Κανένας δεν θεωρεί ότι έχει έλλειψη εμπειρίας ή ανεπαρκείς γνώσεις στον τομέα του τουρισμού. Οι τάσεις αυτές φαίνονται στο διάγραμμα 5.

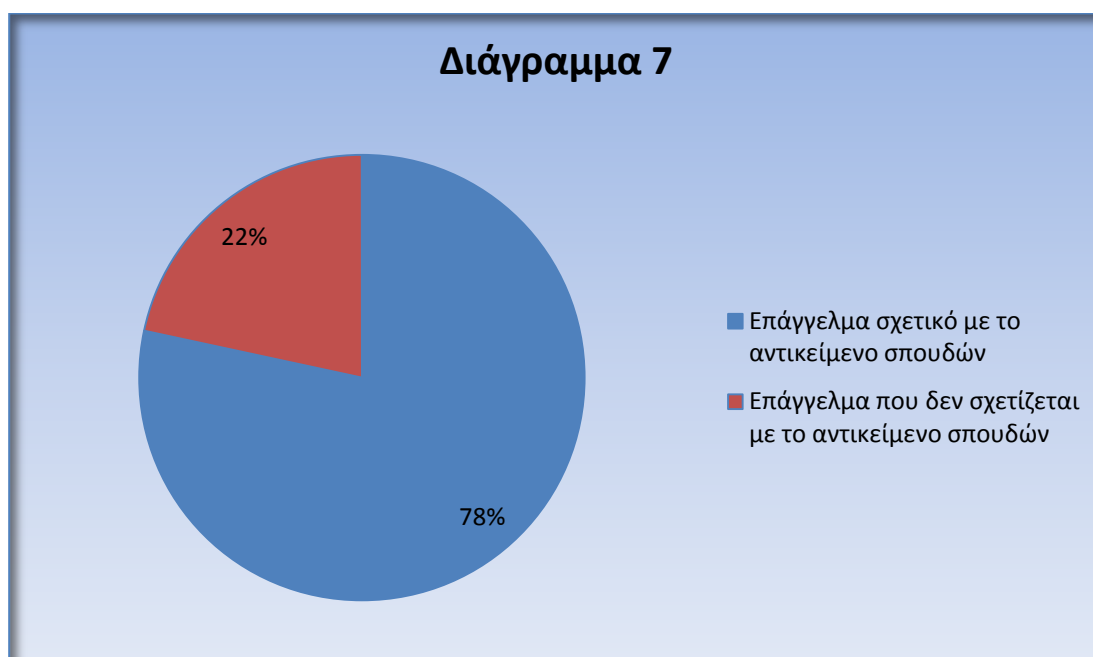
Οι ερωτούμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν και σε ερώτηση για τον τρόπο με τον οποίο αναζητούν εργασία. Είναι σημαντικό εδώ να αναφέρουμε ότι πάλι η συντριπτική πλειοψηφία των ατόμων δηλώνει ότι ψάχνει εργασία μέσω του διαδικτύου κάτι που συνηθίζεται από άτομα νεαρών ηλικιών. Παράλληλα με το διαδίκτυο το 18,2 % αναζητά εργασία μέσω γνωριμιών είτε από τη σχολή είτε όχι, και το 31,3 %, αναζητά εργασία μέσω αγγελιών σε εφημερίδες. Τέλος το 9,1 % χρησιμοποιεί και το γραφείο διασύνδεσης του ΤΕΙ Πειραιά. Στο διάγραμμα 6 φαίνονται οι τάσεις αυτές που περιγράψαμε.

2.4. Ανάλυση αποτελεσμάτων για τους εργαζόμενους αποφοίτους.

Έχοντας αναλύσει τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου για τους αποφοίτους που δεν εργάζονται προχωράμε στην ανάλυση των εργαζομένων αποφοίτων.

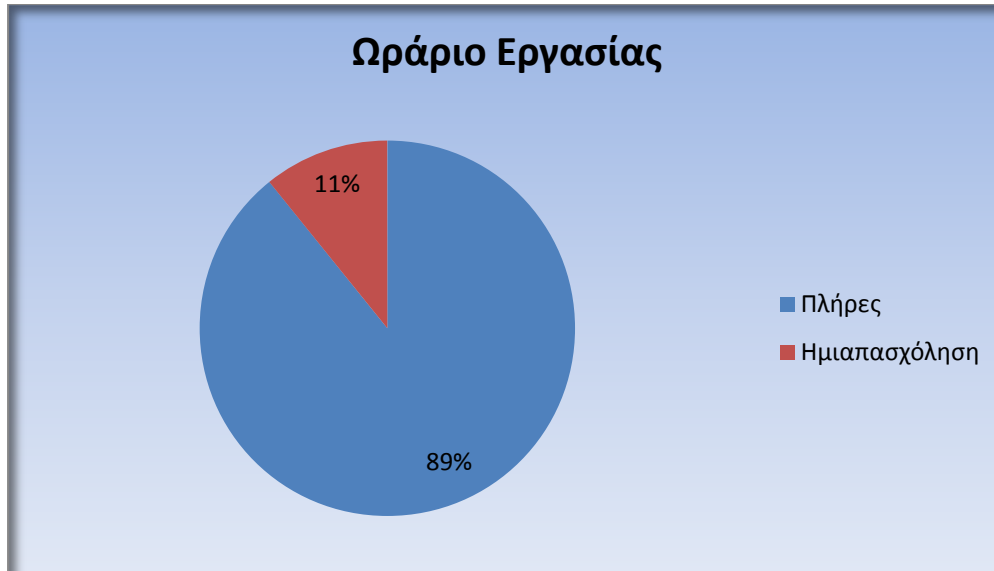
Η πρώτη ερώτηση που απαντήθηκε από τους εργαζόμενους πτυχιούχους του τμήματος τουριστικών σπουδών αφορούσε την σχετικότητα της εργασίας τους με το αντικείμενο σπουδών. Εδώ ποσοστό 78,4 % εργάζονται πάνω στο γνωστικό τους αντικείμενο.

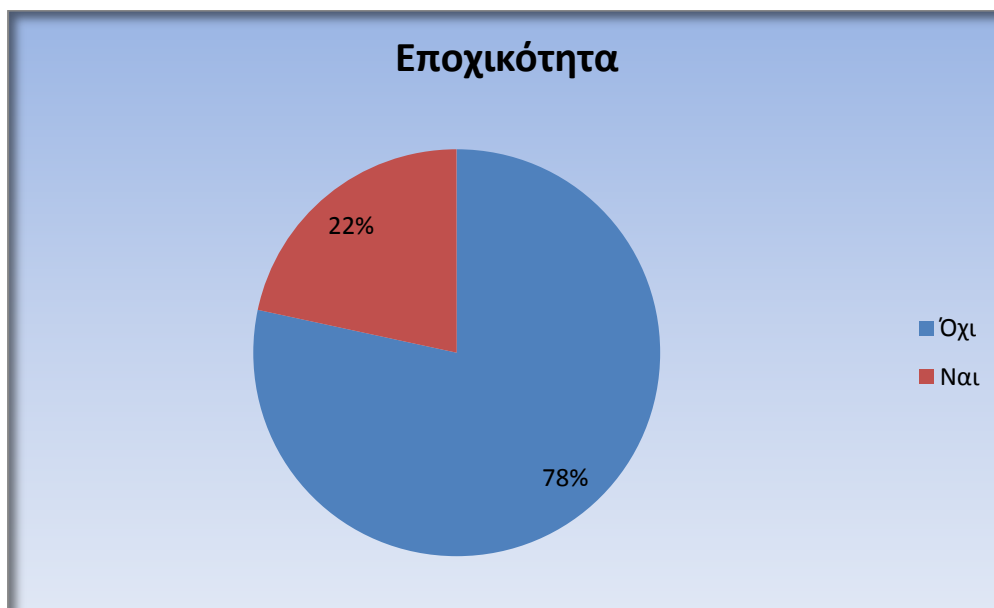
Βγάζουμε λοιπόν το συμπέρασμα ότι το 78,4 % του 77 % των εργαζομένων αποφοίτων του τμήματος εργάζονται πάνω στο αντικείμενο σπουδών τους, δηλαδή τελικά περίπου το 60,4 %. Αυτό είναι και το πραγματικό ποσοστό των πτυχιούχων που εργάζονται και αυτό γιατί μας ενδιαφέρει γενικά να εκτιμήσουμε τις πραγματικές ευκαιρίες που παρουσιάζονται κατά τη λήψη του πτυχίου.

Επίσης δεν βρέθηκε αξιολογη διαφορά στα ποσοστά των εργαζομένων στο αντικείμενο σπουδών, σε σχέση με το φύλο. Άνδρες και γυναίκες εργάζονται με τα ίδια ποσοστά (περίπου 78 %) σε τουριστικά επαγγέλματα.

Στην ερώτηση για το ωράριο εργασίας ποσοστό 89,2 % των ερωτηθέντων απάντησαν ότι έχουν πλήρες ωράριο δηλαδή ενώ το υπόλοιπο 10,8 % εργάζεται με ημιαπασχόληση. Η εργασία του 75 % από αυτά είναι σχετική με τον τουρισμό. Σχηματικά φτιάχνουμε την παρακάτω πίτα.

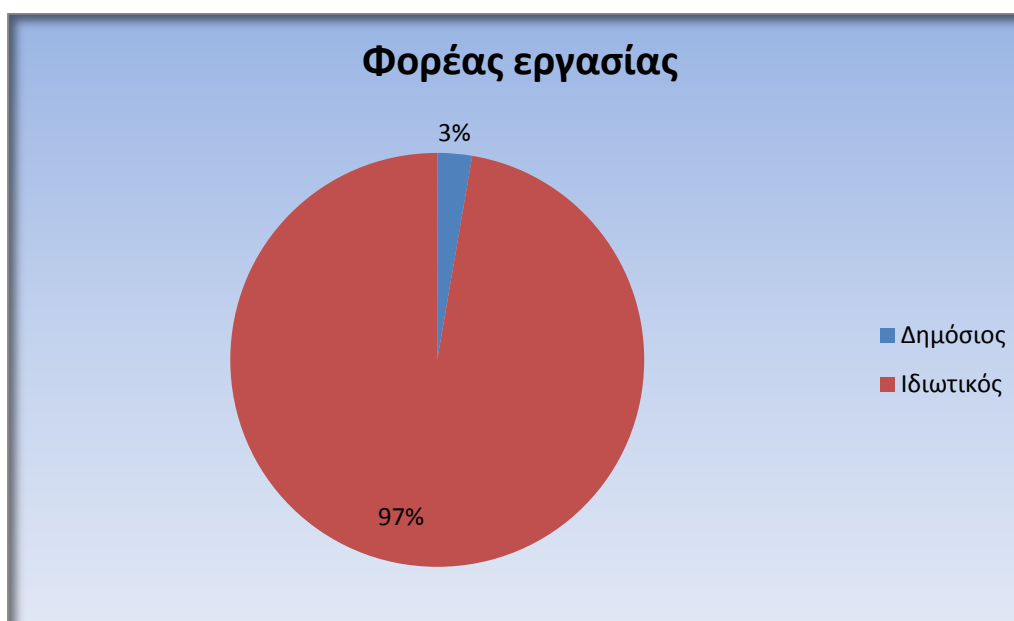
Οι απόφοιτοι απάντησαν και στην ερώτηση αν η εργασία τους είναι εποχιακή ή όχι αλλά και αν είναι μόνιμη ή περιστασιακή. Τα διαγράμματα που ακολουθούν είναι ενδεικτικά των ποσοστών των απαντήσεων. Βλέπουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων έχουν μόνιμη εργασία μη εποχιακή και πλήρες ωράριο.

Μεγάλο ποσοστό παρατηρούμε ότι έχει μόνιμη εργασία και αυτό σε έναν κλάδο που το μεγαλύτερο μειονέκτημα του είναι η εποχική εργασία λόγω του κλίματος κατά τους καλοκαιρινούς μήνες.

Από την ανάλυση των ερωτηματολογίων προκύπτει ότι η πλειοψηφία των αποφοίτων εργάζονται σε ιδιωτικούς φορείς και μόλις το 3 % σε δημόσιο φορέα. Ακολουθεί το κυκλικό διάγραμμα αλλά και σχετικός πίνακας που αναφέρονται αυτοί οι φορείς εργασίας.

Φορείς εργασίας	Ποσοστό
Ξενοδοχεία	64,9 %
Καφετέριες	8,1 %
Αεροπορικές εταιρίες	2,7 %
Εταιρίες τηλεπικοινωνιών	5,4 %
Τουριστικά γραφεία	8,1 %
Επιχειρήσεις Διασκέδασης	5,4 %
Καταστήματα πωλήσεων	2,7 %
Δημόσιοι Φορείς	2,7 %

Παρατηρούμε ότι οι περισσότεροι απόφοιτοι δηλαδή περίπου το 65 % εργάζονται σε ξενοδοχεία σε διάφορα πόστα. Αυτή είναι η κύρια πηγή απορρόφησης εργατικού δυναμικού στον τομέα του τουρισμού. Ακολουθούν οι καφετέριες αλλά και τα τουριστικά γραφεία με πολύ χαμηλότερα ποσοστά. Το 5,4 % εργάζεται σε επιχειρήσεις διασκέδασης και 5,4 % ακόμα σε εταιρίες τηλεπικοινωνιών. Το 2,7 % στελεχώνει αεροπορικές εταιρίες αλλά και καταστήματα πωλήσεων εργασίες όμως που δεν σχετίζονται με τον τομέα του τουρισμού.

Θέσεις εργασίας	Ποσοστό
Προϊστάμενος ορόφων	2,7 %
Σερβιτόρος	46 %
Τηλεφωνήτριες	5,4 %
Έκδοση εισιτηρίων	5,4 %
Σχεδιασμός πακέτων ταξιδιών	2,7 %
Πωλητές	2,7 %
Αεροσυνοδός	2,7 %
Γραμματέας	2,7 %
Υπάλληλοι υποδοχής	24,3 %
Barman	5,4 %

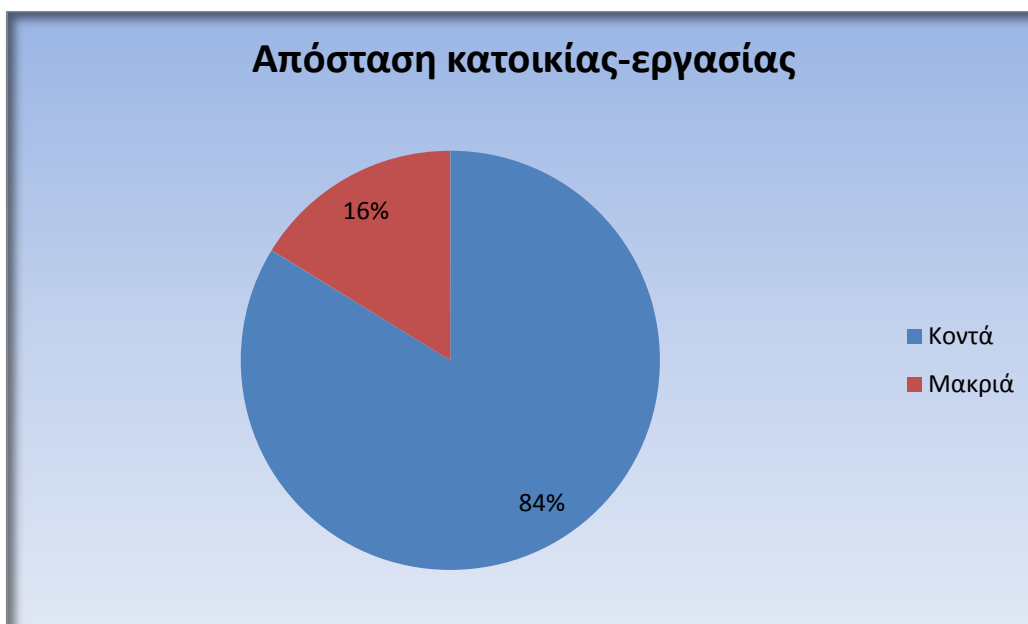
Το μεγαλύτερο μέρος των ερωτηθέντων δήλωσαν ότι εργάζονται ως σερβιτόροι είτε σε ξενοδοχειακές μονάδες είτε σε καφετέριες ή επισιτιστικές μονάδες κάτι που μεταφράζεται σε ποσοστό 46 %. Ακολουθούν σε συχνότητα οι υπάλληλοι υποδοχής (ρεσεψιόν) κυρίως σε ξενοδοχειακές μονάδες. Άλλες θέσεις εργασίας που εμφανίζονται με μικρότερη συχνότητα είναι προϊσταμένη ορόφων, υπάλληλος στην έκδοση εισιτηρίων, υπάλληλος σχεδιασμού ταξιδιωτικών πακέτων, μπάρμαν ,πωλητές αεροσυνοδοί κ.α. . Οι θέσεις εργασίας αυτές που σχετίζονται με τον τουρισμό έχουν αναλυθεί διεξοδικά στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας.

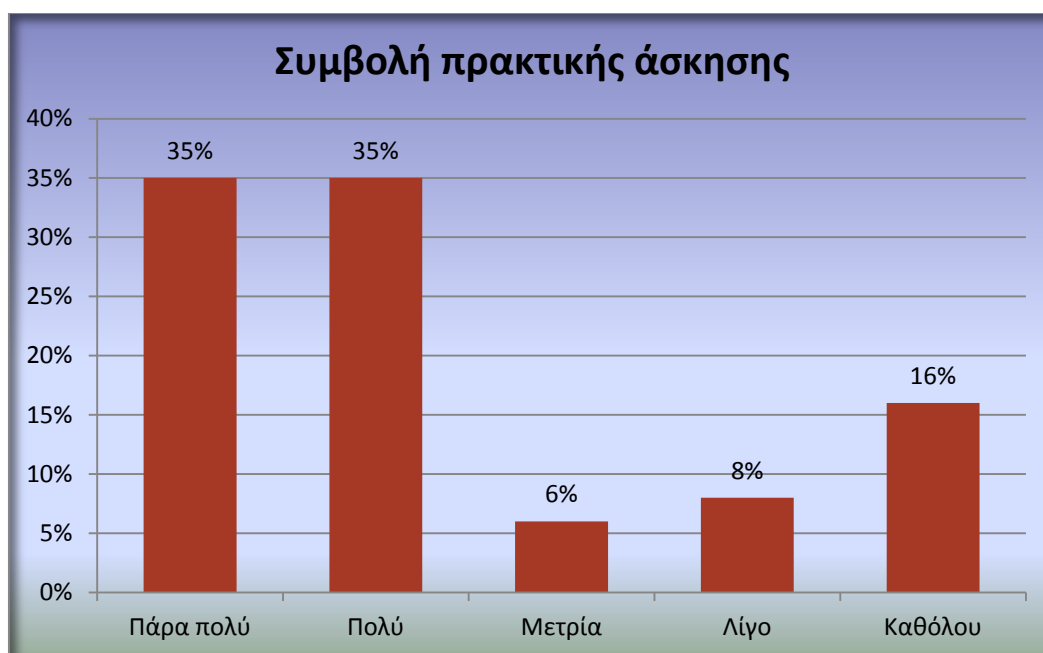
Η Αθήνα απασχολεί τον μεγαλύτερο όγκο των πτυχιούχων (ποσοστό 78,4 %) και αυτό γιατί οι ερωτηθέντες ήταν στο κυριότερο μέρος του απόφοιτοι του τμήματος τουριστικών επιχειρήσεων Πειραιά. Το 8,1 % ζει και εργάζεται στην Πάτρα αλλά και σε άλλες περιοχές, κυρίως νησιά που φιλοξενούν το μεγαλύτερο μέρος των τουριστών. Στον πίνακα φαίνονται αναλυτικά οι περιοχές εργασίας με τις συχνότητες τους και τα ποσοστά εμφάνισης.

Τόπος εργασίας	Ποσοστό
Αθήνα	78,4 %
Πάτρα	8,1 %
Μύκονος	2,7 %
Πάρος	2,7 %
Καλαμάτα	2,7 %
Ζάκυνθος	2,7 %
Κατάρ	2,7 %

Σημαντικό ποσοστό συγκεντρώνουν αυτοί οι οποίοι εργάζονται κοντά στον τόπο διαμονής τους. Επειδή οι περισσότερες θέσεις εργασίας είναι στην Αθήνα όπως είδαμε παραπάνω, πόλη στην οποία οι αποστάσεις είναι μεγάλες, είναι ενθαρρυντικό που οι απόφοιτοι σε μεγάλη κλίμακα (ποσοστό 84 %) βρίσκουν δουλειά κοντά στον τόπο διαμονής τους. Στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα ποσοστά αυτά.

Στην ερώτηση πόσο βοήθησε η πρακτική άσκηση στο επάγγελμα τους οι περισσότεροι έδωσαν θετικές απαντήσεις. Η πλειοψηφία απάντησε ότι βοηθήθηκε πάρα πολύ έως πολύ κάτι το οποίο μεταφράζεται σε ποσοστό 70 %. Μέτρια απάντησε το 6 % ενώ λίγο έως καθόλου απάντησε το 24 % συνολικά. Παραθέτουμε το σχετικό διάγραμμα αλλά και πίνακα που συνδέει τις απαντήσεις των αποφοίτων με τον αν το επάγγελμά τους σχετίζεται με το αντικείμενο του τουρισμού.

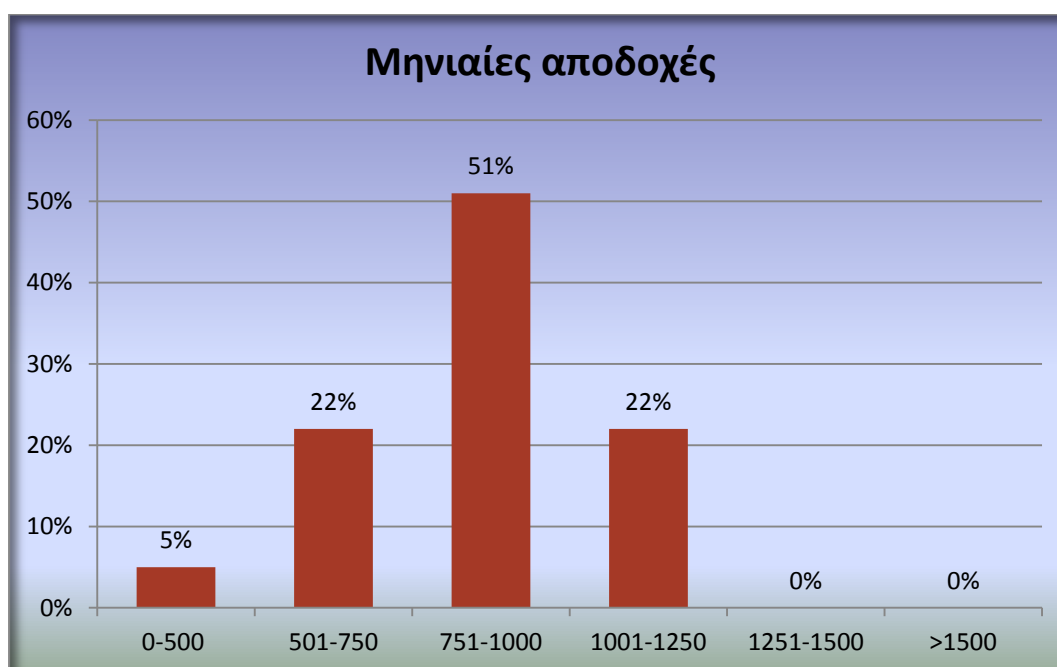

Συμβολή πρακτικής άσκησης	Εργαζόμενοι στο αντικείμενο του τουρισμού	Εργαζόμενοι σε άλλο αντικείμενο
Πάρα Πολύ	100 %	0 %
Πολύ	92,3 %	7,7 %
Μέτρια	100 %	0 %
Λίγο	33,3 %	66,7 %
Καθόλου	16,7 %	83,3 %

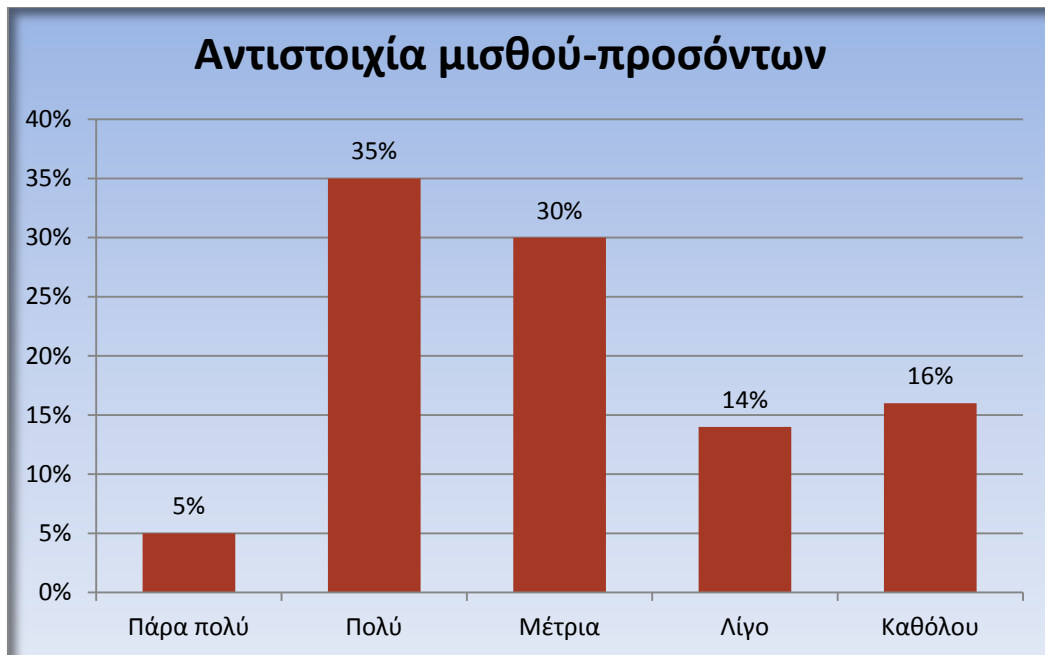
Βλέπουμε στον πίνακα ότι οι αυτοί που απάντησαν ότι βοηθήθηκαν πάρα πολύ σε ποσοστό 100 % εργάζονται σε επαγγέλματα σχετικά με τον τουρισμό δηλαδή το αντικείμενο των σπουδών τους. Αυτοί που απάντησαν πολύ κατά ποσοστό 92,3 % βρήκαν εργασία σχετική

με τον τουρισμό ενώ ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι αυτοί που τελικά δήλωσαν ότι δεν βοηθήθηκαν από την πρακτική άσκηση ήταν αυτοί που τελικά βρήκαν δουλειά σε αντικείμενο άσχετο με τον τουρισμό (ποσοστό 83,3 %).

Για τις μηνιαίες αποδοχές τους στην σχετική ερώτηση πήραμε τις απαντήσεις που φαίνονται στο ερωτηματολόγιο αλλά και στο διάγραμμα που ακολουθεί. Ποσοστό 5 % έχουν αποδοχές που κυμαίνονται από 0 έως 500 €. Το 22 % έχει μισθό από 501-750 € ενώ οι περισσότεροι δηλαδή το 51 % αμείβεται με 751-1000 €. Τέλος ένα ικανοποιητικό ποσοστό 22 % έχει αποδοχές από 1001 έως 1250 €. Κανένας απόφοιτος δεν δήλωσε αποδοχές πάνω από 1250 €. Όλοι όσοι βρίσκονται στην τέταρτη κατηγορία μισθών εξασκούν επαγγέλματα σχετικά με τον τουρισμό. Ο μέσος μισθός είναι περίπου 844 € γενικά ενώ ο μέσος μισθός αυτών που ασχολούνται αποκλειστικά με τον τουρισμό είναι 858 €.

Πόσο ικανοποιημένοι είναι από τις αποδοχές τους οι εργαζόμενοι; Στην σχετική ερώτηση οι απαντήσεις που πήραμε ποικίλουν. Μόνο το 6 % θεωρεί ότι ο μισθός του είναι πάρα πολύ αντιπροσωπευτικός των προσόντων και του πτυχίου που απέκτησε, ενώ το 42 % είναι πολύ ικανοποιημένοι. Ακολουθεί με ποσοστό 36 % ένα τμήμα του δείγματος που πιστεύει ότι η ανταπόκριση είναι μέτρια, ενώ λίγο απαντά το 16 %.

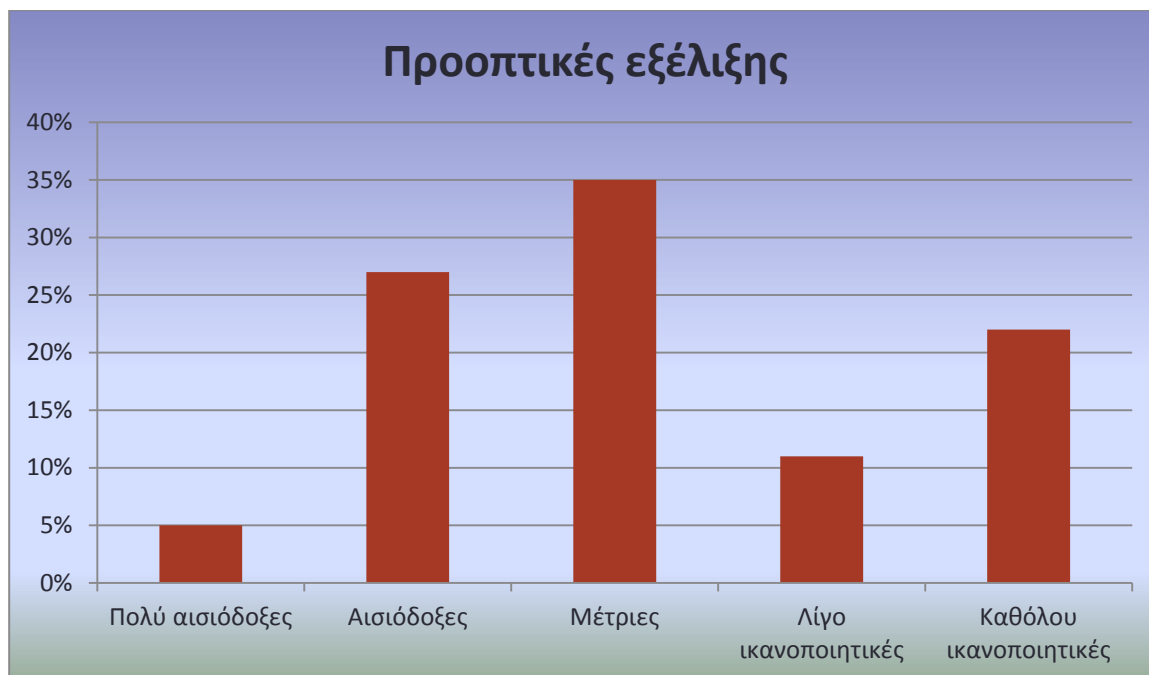

Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνονται οι απαντήσεις των ερωτηθέντων για τον βαθμό ανταπόκρισης του μισθού σε σχέση με τα προσόντα ανάλογα με την μισθολογική κατηγορία στην οποία βρίσκονται. Τα άτομα που απάντησαν πάρα πολύ βρίσκονται στην τέταρτη και μεγαλύτερη κατηγορία από αυτές που συναντήσαμε ενώ αυτοί που απάντησαν λίγο βρίσκονται κυρίως στις δύο πρώτες κατηγορίες.

Επίπεδο αντιστοιχίας	0-500 €	501-750 €	751-1000 €	1001-1250 €
Πάρα Πολύ	0 %	0 %	0 %	100 %
Πολύ	0 %	15,4 %	61,5 %	23,1 %
Μέτρια	0 %	18,2 %	63,6 %	18,2 %
Λίγο	40 %	40 %	20 %	0 %
Καθόλου	0 %	33,33 %	50 %	16,67 %

Είναι σημαντικό να παρατηρηθεί ότι μόνο το 32 % , συνολικά, των ερωτηθέντων αισιοδοξεί για τις δυνατότητες εξέλιξης στο επάγγελμά του. Συγκεκριμένα το 5 % έχει πολύ αισιόδοξες προοπτικές για την εξέλιξη του επαγγέλματος του ενώ το 27 % αισιόδοξες. Το 35 % θεωρεί ότι έχει μέτριες προοπτικές ενώ το 11 % λίγο ικανοποιητικές.

Βέβαια υπάρχει ένα σημαντικό ποσοστό 22 % που δεν θεωρεί ότι έχει προοπτικές εξέλιξης στο επάγγελμα του. Η εικόνα που παρουσιάζουν οι απαντήσεις δεν είναι ούτε ενθαρρυντική ούτε αποθαρρυντική. Δεδομένης της γενικότερης απαισιοδοξίας που κυριαρχεί στα εργασιακά παρατηρήσαμε ότι ο κλάδος του τουρισμού έχει επηρεαστεί όχι σε τόσο μεγάλο βαθμό όσο άλλοι εργασιακοί κλάδοι.

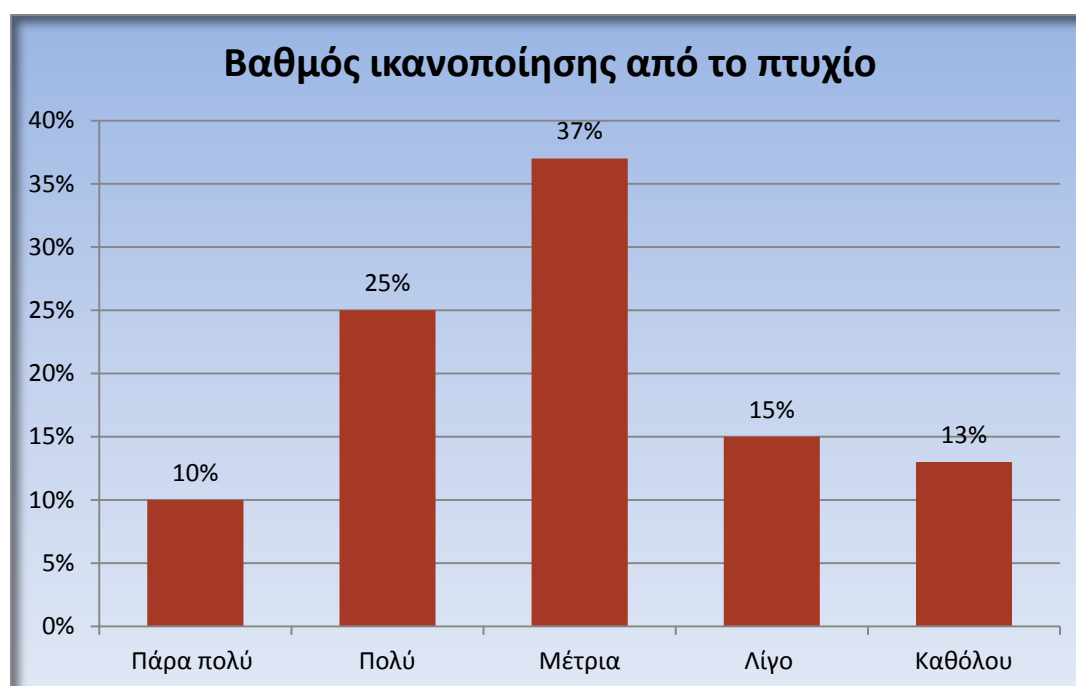

Προοπτικές εξέλιξης	Μισθολογική κατηγορία			
	0-500 €	501-750 €	751-1000 €	1001-1250 €
Πολύ αισιόδοξες	0 %	0 %	50 %	50 %
Αισιόδοξες	0 %	20 %	60 %	20 %
Μέτριες	7,7 %	38,5 %	38,5 %	14,3 %
Λίγο ικανοποιητικές	25 %	0 %	50 %	25 %
Καθόλου ικανοποιητικές	0 %	12,5 %	62,5 %	25 %

Στον παραπάνω πίνακα συσχετίζουμε τις βλέψεις για προοπτικές εξέλιξης με τις μηνιαίες αμοιβές των ερωτηθέντων. Δίνονται τα ποσοστά κάθε απάντησης για κάθε μισθολογική κατηγορία. Σε πολύ αισιόδοξες ή αισιόδοξες προοπτικές προσβλέπουν αυτοί που αμείβονται περισσότερο, ενώ παρατηρούμε ότι η κατηγορία των 751-1000 € έχει τις χαμηλότερες προσδοκίες. Από την ανάλυση μας επίσης έχει προκύψει ότι 5 στους 10 (50 %), που δεν βλέπουν προοπτικές, δεν εργάζονται στο αντικείμενο του τουρισμού. Αντίθετα όλοι όσοι απάντησαν ότι είναι πολύ αισιόδοξοι εργάζονται στο αντικείμενο αυτό, ενώ 9/10 (90 %) που απάντησαν ότι είναι αισιόδοξοι επίσης απασχολούνται σε επαγγέλματα σχετικά με τον τουρισμό.

2.5. Αποτελέσματα για όλους τους αποφοίτους

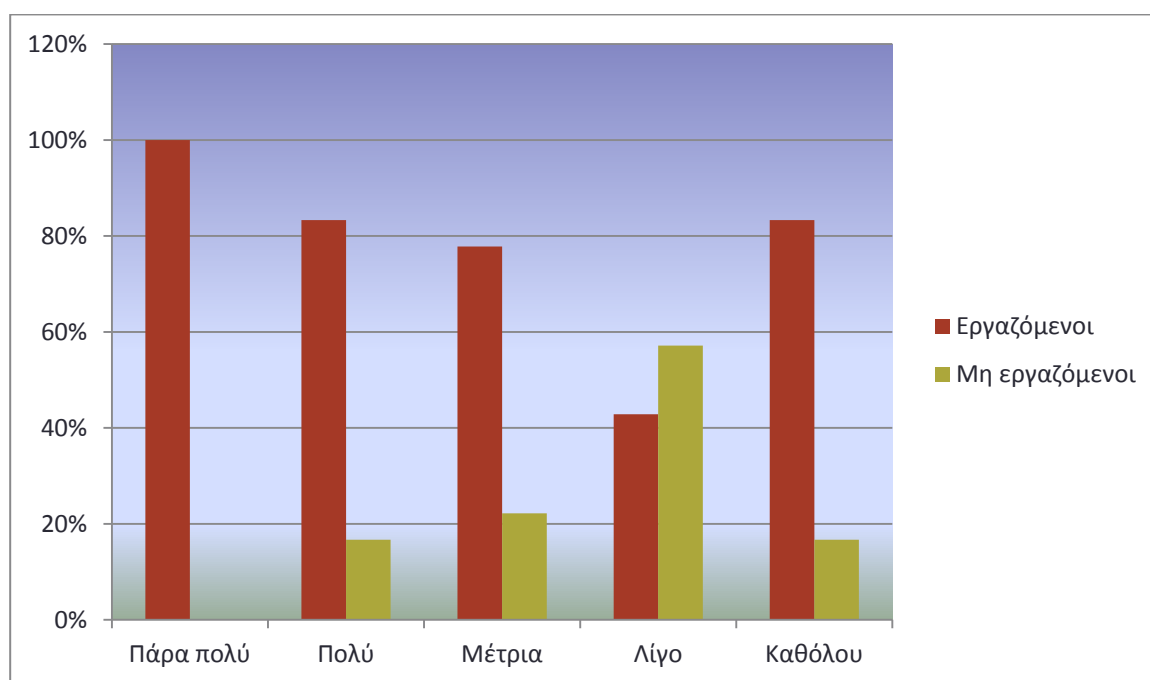
Στα δύο τελευταία ερωτήματα που κλήθηκαν να απαντήσουν και τα άτομα που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο πήραμε στοιχεία για το πόσο ικανοποιημένοι είναι οι απόφοιτοι για το πτυχίο τους αλλά και για τις συνολικές επαγγελματικές ευκαιρίες που παρουσιάστηκαν εξαιτίας αυτού. Το 35 % των αποφοίτων είναι πάρα πολύ έως πολύ ικανοποιημένοι ενώ το 28 % λίγο έως καθόλου. Το μεγαλύτερο ποσοστό και πάλι (ποσοστό 37 %) κατανέμεται σε αυτούς που είναι μέτρια ικανοποιημένοι.

Θα αναλύσουμε και κάποιους από τους λόγους για τους οποίους δεν είναι ικανοποιημένοι οι απόφοιτοι από το πτυχίο τους. Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται αναλυτικά πόσοι από αυτούς που απάντησαν στο ερώτημα αυτό εργάζονται και πόσοι όχι. Παρατηρούμε ότι όσοι απάντησαν πάρα πολύ είναι στο σύνολο τους εργαζόμενοι. Γενικότερα βλέπουμε την τάση του ποσοστού εργασίας να μειώνεται καθώς μειώνεται και ο βαθμός ικανοποίησης από το πτυχίο. Μοναδική εξαίρεση το τελευταίο ποσοστό το οποίο όμως, όπως θα εξηγήσουμε και παρακάτω, οφείλεται στο ότι οι εργαζόμενοι δεν απασχολούνται στον τομέα του τουρισμού.

Βαθμός ικανοποίησης	Εργαζόμενοι	Μη εργαζόμενοι
Πάρα πολύ	100 %	0 %
Πολύ	83,3 %	16,7 %
Μέτρια	77,8 %	22,2 %
Λίγο	42,85 %	57,15 %
Καθόλου	83,3 %	16,7 %

Ο πίνακας αυτός οδηγεί στην παρακάτω γραφική παράσταση με ραβδόγραμμα στο οποίο φαίνονται οι συχνότητες των απαντήσεων για τις δύο κατηγορίες εργαζομένων και μη. Με κόκκινο παριστάνουμε τους εργαζόμενους ενώ παράλληλα με κίτρινο αυτούς που δεν εργάζονται ανάλογα με τις απαντήσεις τους .

Στη συνέχεια συσχετίζουμε τις απαντήσεις με τον μισθό των εργαζόμενων. Παρατηρούμε ότι το πόσο ικανοποιημένοι είναι από το πτυχίο τους εξαρτάται άμεσα από τις αποδοχές τους. Για παράδειγμα το 80 % που είναι πάρα πολύ ικανοποιημένοι από τις επαγγελματικές ευκαιρίες που τους παρουσιάστηκαν αμείβεται με την μεγαλύτερη μισθολογική κλίμακα από αυτές που συναντήσαμε. Αντίθετα το 57,1 % αυτών που απάντησαν λίγο δεν εργάζεται καν. Τα αντίστοιχα ποσοστά φαίνονται στον παρακάτω πίνακα αναλυτικά.

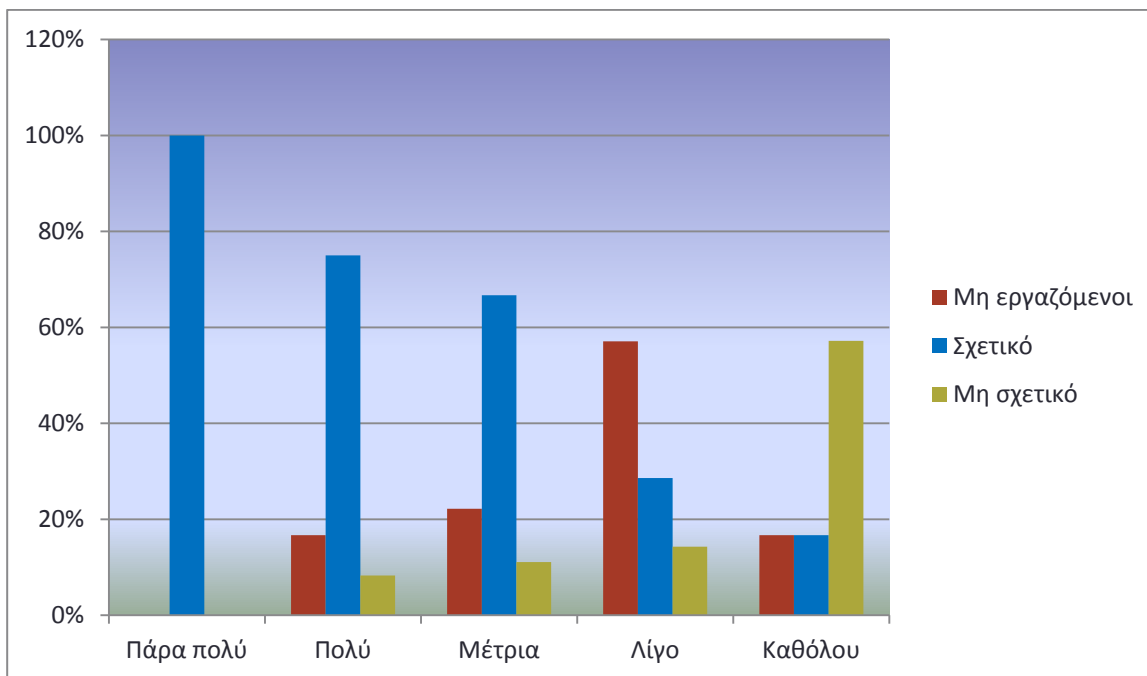
Απάντηση	Μη εργαζόμενοι	0-500 €	501-750 €	751-1000 €	1001-1250 €
Πάρα Πολύ	0 %	0 %	20 %	0 %	80 %
Πολύ	16,7 %	0 %	8,3 %	66,7 %	8,3 %
Μέτρια	22,2 %	11,1 %	22,2 %	33,3 %	11,1 %
Λίγο	57,1 %	0 %	0 %	28,6 %	14,3 %
Καθόλου	16,7 %	0 %	33,3 %	50 %	0 %

Τέλος προσπαθούμε να εξηγήσουμε τις απαντήσεις που πήραμε με το αν αυτοί που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο εργάζονται σε επάγγελμα σχετικό με τον τουρισμό ή όχι. Οι απαντήσεις που καταγράψαμε φαίνονται στον παρακάτω πίνακα. Βλέπουμε λοιπόν ότι ο σημαντικότερος παράγοντας που συντέλεσε στο να απαντήσουν οι απόφοιτοι ήταν αυτός. Όσο μειώνεται ο βαθμός ικανοποίησης τόσο μικραίνουν τα ποσοστά σχετικότητας παράλληλα με τα ποσοστά ανεργίας και ταυτόχρονα μεγαλώνουν τα ποσοστά αυτών που το επάγγελμά τους είναι μη σχετικό με τον τουρισμό. Έτσι λοιπόν μπορούμε να εξηγήσουμε γιατί το 80 % των ατόμων που είδαμε ότι εργάζεται με ικανοποιητικές αποδοχές δεν είναι ευχαριστημένοι με το πτυχίο τους.

Απάντηση	Μη εργαζόμενοι	Σχετικό	Μη σχετικό
Πάρα Πολύ	0 %	100 %	0 %
Πολύ	16,7 %	75 %	8,3 %
Μέτρια	22,2 %	66,7 %	11,1 %
Λίγο	57,1 %	28,6 %	14,3 %
Καθόλου	16,7 %	16,7 %	57,2 %

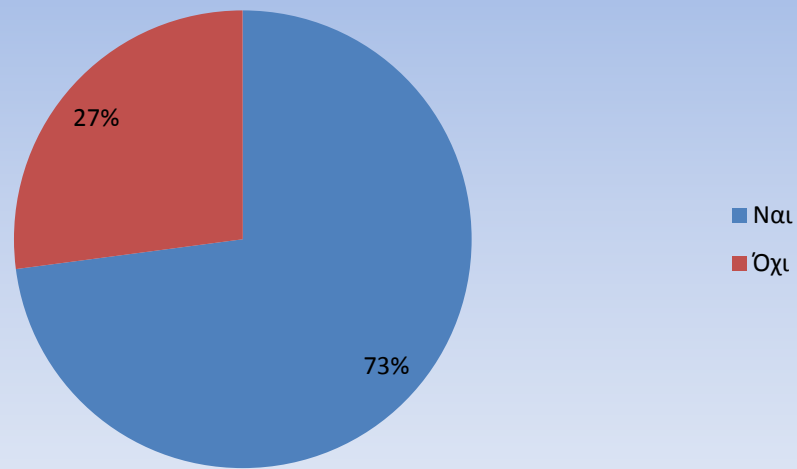
Στο διάγραμμα που ακολουθεί φαίνεται η τάση αυτή με βάση τις συχνότητες που εμφανίζουν οι απαντήσεις. Συμπεριλάβαμε στο ραβδόγραμμα και αυτούς που δεν εργάζονται.

Στην τελευταία ερώτηση για το αν θα ξαναδήλωναν οι απόφοιτοι την σχολή τουριστικών σπουδών οι περισσότεροι απάντησαν πως δεν μετάνιωσαν για την απόφασή τους. Το 73 % των απαντήσεων που συλλέξαμε ήταν θετικές και αντίστοιχα το 27 % αρνητικές. Θα προσπαθήσουμε να αναλύσουμε το προφίλ και τους λόγους που οδήγησαν κάποιους να δώσουν αρνητική απάντηση μελετώντας τη σχέση της εργασίας με το αντικείμενο μελέτης μας, τον μισθό τους αλλά και την εργασιακή τους κατάσταση. Για τον λόγο αυτό σχεδιάζουμε και τα ειδικά διαγράμματα αλλά και πίνακες που μας βοηθούν να περιγράψουμε ευκολότερα τα αποτελέσματα.

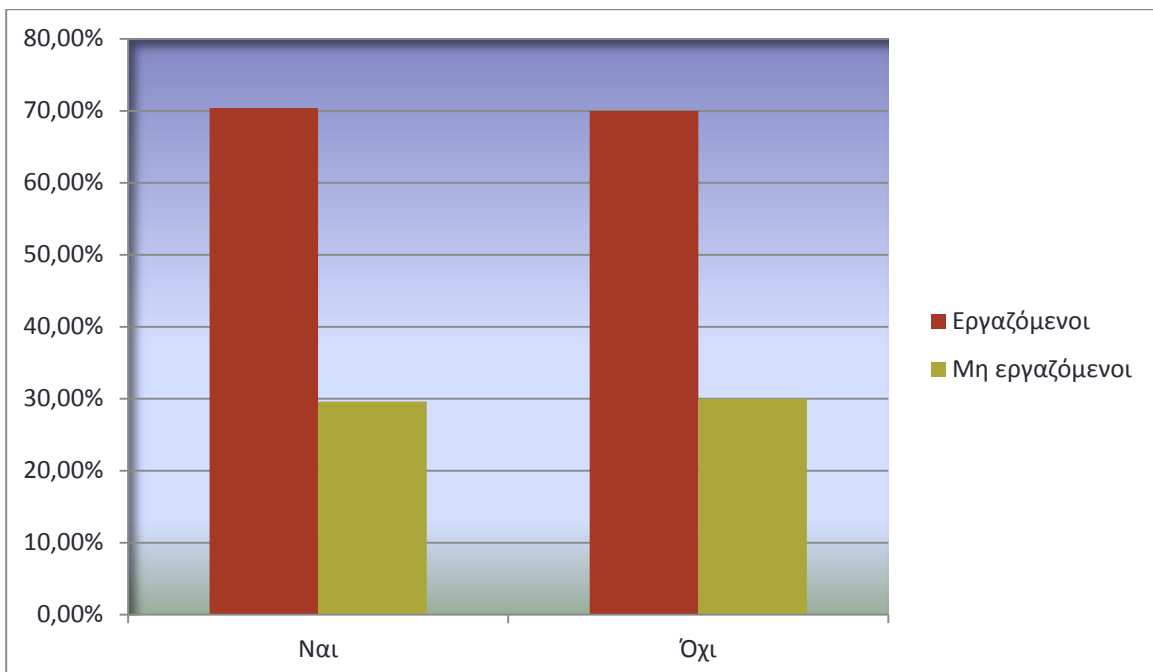
Το πρώτο διάγραμμα είναι η γνωστή μας πίτα στην οποία είναι ενδεικτικά τα ποσοστά. Με μπλε σχεδιάσαμε τις θετικές απαντήσεις ενώ με κόκκινο τις αρνητικές. Το δεύτερο διάγραμμα είναι ένα ραβδόγραμμα που δείχνει τις τάσεις σε σχέση με την εργασιακή κατάσταση των ατόμων που ρωτήθηκαν.

Θα δηλώνετε ξανά την ίδια σχολή;

Σχέση απάντησης με την εργασιακή κατάσταση

Απάντηση	Εργαζόμενοι	Μη εργαζόμενοι
Ναι	70,4 %	29,6 %
Όχι	70 %	30 %

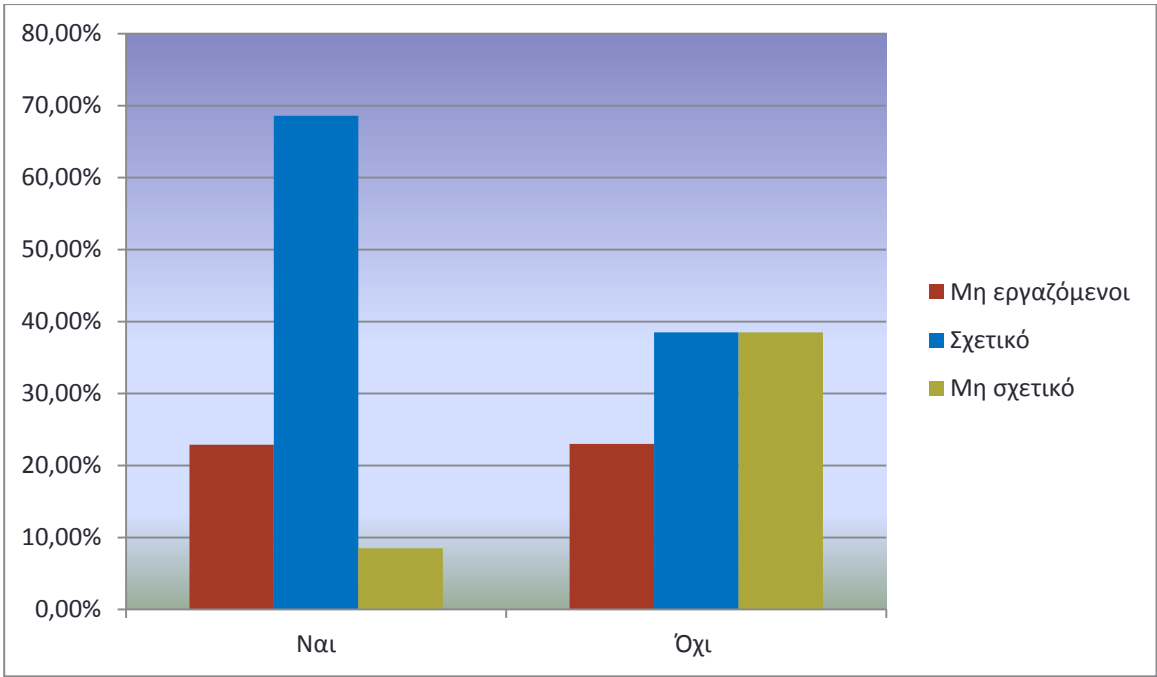
Στη συνέχεια συσχετίζουμε τις απαντήσεις με τον μισθό των εργαζόμενων. Παρατηρούμε ότι το αν μετάνιωσαν ή όχι από την απόφαση να φοιτήσουν στην σχολή τουριστικών σπουδών εξαρτάται άμεσα από τις αποδοχές τους. Για παράδειγμα το 42,9 % που απάντησαν ναι αμείβεται σχετικά καλά. Αντίθετα το 23 % αυτών που απάντησαν όχι δεν εργάζεται καν. Τα αντίστοιχα ποσοστά φαίνονται στον παρακάτω πίνακα αναλυτικά.

Απάντηση	Μη εργαζόμενο	0-500 €	501-750 €	751-1000 €	1001-1250 €
Ναι	22,9 %	2,8 %	14,3 %	42,9 %	17,1 %
Όχι	23 %	7,7 %	23 %	31 %	15,4 %

Τέλος οι απαντήσεις επηρεάστηκαν και από το αν το επάγγελμα σχετίζεται ή όχι με το γνωστικό πεδίο των αποφοίτων. Παρατηρούμε στον παρακάτω πίνακα και βλέπουμε ότι θα ξαναδήλωναν την ίδια σχολή οι απόφοιτοι της αν και εφόσον η εργασία τους είναι σχετική με τον τουρισμό. Τα ποσοστά μη εργαζόμενων και εργαζόμενων σε άσχετες με το αντικείμενο δουλειές είναι μεγαλύτερα όταν η απάντηση είναι όχι. Αντίθετα βλέπουμε ότι το 69 % περίπου αυτών που η εργασία τους είναι σχετική στηρίζουν την απόφαση τους να εισέλθουν στην σχολή αυτή.

Απάντηση	Μη εργαζόμενοι	Σχετίζεται με αντικείμενο	Δεν σχετίζεται
Ναι	22,9 %	68,6 %	8,5 %
Όχι	23 %	38,5 %	38,5 %

Κατασκευάζουμε επίσης το ραβδόγραμμα συχνότητας που μας επιτρέπει να δούμε με την πρώτη ματιά αυτό που περιγράφεται στον πίνακα. Είναι εμφανής η διαφορά των θετικών και αρνητικών απαντήσεων των αποφοίτων καθώς και η διαφορά στις 3 κατηγορίες που μελετήσαμε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1. Συμπεράσματα από την διεξαγωγή της έρευνας

Αφού ολοκληρώσαμε την μελέτη του ερωτηματολογίου της έρευνας που πραγματοποιήσαμε, στο παρόν κεφάλαιο της εργασίας θα συνοψίσουμε τα αποτελέσματα που βρήκαμε. Ο κύριος στόχος της έρευνας ήταν να υπολογίσουμε το ποσοστό των εργαζόμενων αποφοίτων των σχολών τουριστικών επιχειρήσεων και πιο συγκεκριμένα το ποσοστό αυτών που εργάζονται στο αντικείμενο σπουδών τους. Εξάγουμε λοιπόν το συμπέρασμα ότι το 77 % των πτυχιούχων είναι εργαζόμενοι γενικά, ενώ ειδικότερα το 60,4 % των πτυχιούχων εργάζονται σε τουριστικές επιχειρήσεις. Άρα λοιπόν διαπιστώνουμε ότι 6 στους 10 αποφοίτους απορροφούνται στον τομέα του τουρισμού.

Συμπληρωματικά για τους άνεργους αποφοίτους οι οποίοι αποτελούν το 23 % διαπιστώσαμε υψηλότερα ποσοστά ανεργίας σε ηλικίες κάτω των 30 ετών. Το γεγονός αυτό συμφωνεί με τα αποτελέσματα άλλων ερευνών οι οποίες μιλούν για μεγάλα ποσοστά ανεργίας στους νέους και αποτελούν φαινόμενο της εποχής. Επίσης μεγαλύτερα ποσοστά μη εργαζόμενων πτυχιούχων εμφανίζονται στους αποφοίτους κυρίως μετά το 2007 δηλαδή την τελευταία πενταετία. Αυτό συμφωνεί με τα αρχικά αποτελέσματα που δείχνουν μείωση στους εργαζόμενους στον τομέα του τουρισμού, αλλά προφανώς δείχνει και κορεσμό του επαγγέλματος. Τέλος η ανεργία πλήττει περισσότερο τους άνδρες και μάλιστα με σημαντική διαφορά από τις γυναίκες.

Το 73 % των ανέργων πτυχιούχων αναζητεί εργασία, ενώ αυτοί που δεν ψάχνουν απασχολούνται είτε σε μεταπτυχιακές σπουδές είτε με την στρατιωτική τους θητεία. Είναι σημαντικά τα ευρήματα για τον τόπο και τον τρόπο που γίνεται η αναζήτηση εργασίας αλλά και τους λόγους που θεωρούνται ότι ευθύνονται για την ανεργία. Έχουμε λοιπόν ένα ποσοστό 45 % , δηλαδή σχεδόν τους μισούς αποφοίτους, το οποίο αναζητά επαγγελματική αποκατάσταση σε άλλη χώρα. Το γεγονός αυτό συμβαίνει κατά κόρον στη χώρα μας την τελευταία κυρίως διετία. Βλέπουμε νέους από πολλές επαγγελματικές κατηγορίες, και κυρίως πτυχιούχους ανωτάτων σχολών, να ξενιτεύονται όπως ακριβώς συνέβη σε παλαιότερες δεκαετίες. Όλοι οι άνεργοι θεωρούν υπεύθυνη για την κατάσταση αυτή, την οικονομική κρίση που πλήττει τη χώρα. Τέλος όλοι αναζητούν εργασία με το πιο διαδεδομένο μέσο επικοινωνίας στις μέρες μας, το διαδίκτυο και αυτό δεν έρχεται σε αντίθεση με το γεγονός ότι η πλειοψηφία των ανέργων είναι νέοι.

Για τους εργαζόμενους αποφοίτους συμπεραίνουμε ότι η πλειοψηφία εργάζεται σε κανονικές συνθήκες, δηλαδή οι περισσότεροι από αυτούς έχουν πλήρες ωράριο εργασίας, μόνιμη εργασία και όχι εποχιακή. Επίσης είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι το 74 % απασχολείται στο αντικείμενο του τουρισμού.

Το 97 % περίπου εργάζεται σε ιδιωτικούς φορείς και μόλις το 3 % σε δημόσιους. Ο κυριότερος φορέας εργασίας για τους αποφοίτους τμημάτων τουριστικών επιχειρήσεων είναι οι ξενοδοχειακές και επισιτιστικές επιχειρήσεις. Το 65 % απασχολείται σε ξενοδοχεία ή πανσιόν σε θέσεις που έχουμε αναφέρει αναλυτικά στο πρώτο μέρος της εργασίας. Επίσης αρκετοί απασχολούνται σε τουριστικά γραφεία σε καίριες θέσεις. Η Αθήνα είναι το

μεγαλύτερο κέντρο απασχόλησης και αυτό οφείλεται και στο ότι η εργασία αυτή αφορά αποφοίτους κυρίως των τουριστικών σχολών της πρωτεύουσας.

Από τα άτομα που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο, οι περισσότεροι από αυτούς που εργάζονται στον τουρισμό δήλωσαν ότι βοηθήθηκαν πάρα πολύ ή πολύ από την πρακτική άσκηση που πραγματοποίησαν κατά το τελευταίο εξάμηνο των σπουδών τους, καθώς αυτό τους εξασφάλισε τις γνωριμίες που απαιτούνται για την εύρεση εργασίας. Οι μηνιαίες αποδοχές του 50 % περίπου κυμαίνονται από 751-1000 €, ενώ υπάρχει και ένα 25 % περίπου που αμείβεται με μισθό πάνω από 1000 €. Οι μισθοί αυτοί είναι ικανοποιητικοί για εποχές που ο βασικός μισθός είναι περίπου 500 €. Έτσι λοιπόν το 50 % περίπου είναι πάρα πολύ έως πολύ ικανοποιημένοι από τον μισθό τους ενώ το 36 % θεωρεί μέτριες τις αποδοχές του. Αυτοί που απάντησαν λίγο ή καθόλου ήταν σε χαμηλή μισθολογική κατηγορία.

Σε αισιόδοξες έως πολύ αισιόδοξες προοπτικές προσβλέπει το 32 % των ερωτηθέντων ενώ σε μέτριες το 35 %. Οι υπόλοιποι δεν βλέπουν προοπτικές εξέλιξης στο επάγγελμά τους. Η απάντηση στο ερώτημα αυτό παρατηρήσαμε πως σχετίζεται άμεσα με τον μισθό των αποφοίτων, αλλά κυρίως με το αν αυτοί εργάζονται στο αντικείμενο του τουρισμού ή όχι. Όσοι εργάζονται στο επαγγελματικό αυτό πεδίο, είναι πολύ ικανοποιημένοι και από τον μισθό τους, αλλά και από τις προοπτικές που έχουν για εξέλιξη.

Πόσο ευχαριστημένοι είναι όμως οι απόφοιτοι από το πτυχίο τους και τις ευκαιρίες που παρουσιάστηκαν εξαιτίας του; Το 35 % δηλώνει πάρα πολύ ή πολύ ευχαριστημένο το 27 % λίγο ή καθόλου ενώ οι υπόλοιποι που αποτελούν και την πλειοψηφία, μέτρια. Εδώ οι απαντήσεις είναι ομοιόμορφα κατανεμημένες. Έχει όμως ενδιαφέρον να αναφέρουμε ότι οι παράγοντες που επηρέασαν τις απαντήσεις ήταν η εργασία ή η απουσία της, ο μισθός αλλά και ο συσχετισμός της εργασίας με τον τουρισμό. Είναι προφανές ότι αυτοί που απάντησαν λίγο ή καθόλου δεν εργάζονται ή τελικά εργάζονται σε αντικείμενα που δεν σχετίζονται με το πτυχίο που έλαβαν. Παρόμοια αποτελέσματα πήραμε και από τις απαντήσεις των πτυχιούχων για το αν θα δήλωναν ξανά την ίδια σχολή, τώρα που έχουν μια ιδέα για τις ευκαιρίες που μπορούν να τους εξασφαλίσει το πτυχίο αυτού του τμήματος. Οι περισσότεροι δηλαδή το 73 % είναι θετικοί στην απόφασή τους ενώ το αν θα δήλωναν ξανά επηρεάζεται όχι τόσο από το αν εργάζονται ή όχι όσο από το αν το αντικείμενο εργασίας είναι ο τουρισμός ή όχι. Σε γενικές γραμμές ικανοποιημένοι από το πτυχίο τους είναι αυτοί που τελικά δουλεύουν σε τουριστικές επιχειρήσεις δηλαδή περίπου το 60 % των εργαζομένων.

Σύμφωνα με έρευνα³⁵ που αναφέρεται στην έκθεση των Δρ. καθηγητών του τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Πειραιά, Μοίρα Πολυξένης και Μυλωνόπουλου Δημήτρη το αντίστοιχο ποσοστό για τα Εργαστήρια Ελευθέρων Σπουδών, που βρίσκει απασχόληση σχετική με το αντικείμενο των σπουδών τους είναι το 87 %.

---

³⁵ 'Το Καθεστώς της Ιδιωτικής Τουριστικής Εκπαίδευσης. Η περίπτωση των Εργαστηρίων Ελευθέρων Σπουδών', Μοίρα Πολυξένη, Μυλωνόπουλος Δημήτρης, Οκτ.-Νοεμ.-Δεκ. 2008

Παρατηρούμε μια διαφορά με τα αποτελέσματα της δικής μας έρευνας η οποία όμως είναι λογική καθώς για την εισαγωγή στα Ε.Ε.Σ. δεν απαιτείται σύστημα εξετάσεων και έτσι η επιλογή τους είναι συνειδητή απόφαση.

Επίσης ενδιαφέρον παρουσιάζει η απάντηση σχετικά με την εικόνα των αποφοίτων στην αγορά εργασίας. Το 87% των αποφοίτων των Ε.Ε.Σ. απάντησε ότι είναι 'θετική'. Στα Τ.Ε.Ι. το ποσοστό αυτό, που προσβλέπει σε αισιόδοξες ή πολύ αισιόδοξες προοπτικές είναι αρκετά μικρότερο, όμως το 73 % των πτυχιούχων τμημάτων Τ.Ε.Ι. Τουριστικών Επιχειρήσεων είναι ικανοποιημένοι με την απόφαση που πήραν να εισαχθούν στα τμήματα αυτά.

3.2. Επίλογος

Στο τμήμα αυτό της παρούσας εργασίας στόχος μας είναι να μην εμμείνουμε σε ποσοστά και αριθμούς αλλά να πραγματοποιήσουμε κάτι σαν απολογισμό από την εμπειρία μας κατά την διεξαγωγή της έρευνας. Τα συμπεράσματα που εξάγαμε ήταν πολλά, ποικίλα και ενδιαφέροντα κυρίως για κάποιον που σύντομα βγαίνει στην αγορά εργασίας. Είναι σίγουρα ενθαρρυντικό το ότι οι περισσότεροι απόφοιτοι εργάζονται, με ικανοποιητικές αποδοχές και αισιόδοξες προοπτικές. Αυτό μας δείχνει ότι ο κλάδος του τουρισμού παρόλη την ύφεση που περνάει, απασχολεί ακόμα ένα μεγάλο μέρος αποφοίτων οι οποίοι τελικά, σύμφωνα με στοιχεία του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (Σ.Ε.Τ.Ε.), αποτελούν σχεδόν το 20 % του ενεργού πληθυσμού της χώρας.

Έτσι λοιπόν διαβάζοντας κανείς την έρευνα αυτή ενημερώνεται για την τουριστική εκπαίδευση γενικά στην Ελλάδα, τις θέσεις και τους φορείς εργασίας των αποφοίτων των τμημάτων Τουριστικών Επιχειρήσεων και το πρόγραμμα σπουδών των εκάστοτε τμημάτων. Παίρνει όμως και πολύ σημαντικές πληροφορίες για την επαγγελματική αποκατάσταση μελλοντικά, αναλυτικότερα με αριθμούς και διαγράμματα.

Η γενική εικόνα από τα αποτελέσματα της έρευνας είναι θετική για κάποιον που καλείται να συμπληρώσει φέτος το μηχανογραφικό του δελτίο, και προσπαθεί να επιλέξει μια σχολή με κριτήριο την επαγγελματική αποκατάσταση που μπορεί αυτή να του προσφέρει. Συγκριτικά με άλλες σχολές των Τ.Ε.Ι. τα τμήματα τουριστικών επιχειρήσεων προσφέρουν πολλές διεξόδους εργασίας σε ιδιωτικούς ή δημόσιους φορείς, αλλά και γνωριμίες μέσω της πρακτικής άσκησης που ωφελούν την μετέπειτα επαγγελματική αποκατάσταση.

Εξάγουμε λοιπόν το συμπέρασμα ότι όσο ο τουρισμός θα αποτελεί την βαριά βιομηχανία της χώρας μας τόσο είναι απαραίτητο οι τουριστικές σχολές να παρέχουν αποφοίτους αρτίως καταρτισμένους στο αντικείμενο του τουρισμού.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1) Πρόγραμμα σπουδών των Τ.Ε.Ι. Τουριστικών Επιχειρήσεων

1. Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων Αθήνας:

Α ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Εισαγωγή στον Τουρισμό	Υποχρεωτικό
2	Μικροοικονομική	Υποχρεωτικό
3	Πληροφοριακά Συστήματα στη Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων	Υποχρεωτικό
4	Επιχειρησιακές Επικοινωνίες Τουριστικών Επιχειρήσεων	Υποχρεωτικό
5	Κοινωνιολογία του Τουρισμού	Υποχρεωτικό
6	Οικονομικά Μαθηματικά	Υποχρεωτικό

Β ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Μακροοικονομική	Υποχρεωτικό
2	Στατιστική Επιχειρήσεων	Υποχρεωτικό
3	Διοίκηση Επισιτιστικών Τμημάτων Ι	Υποχρεωτικό
4	Εμπορικό Δίκαιο	Υποχρεωτικό
5	Εργασιακές Σχέσεις	Υποχρεωτικό
6	Αρχές Γενικής Λογιστικής -Εφαρμογές με Η/Υ	Υποχρεωτικό

Γ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Διοίκηση Τομέα Ορόφων (Housekeeping)	Υποχρεωτικό
2	Τουριστικό Δίκαιο	Υποχρεωτικό
3	Προγραμματισμός Ταξιδιωτικών Προϊόντων	Υποχρεωτικό
4	Διοικητική Λογιστική	Υποχρεωτικό
5	Επιχειρηματικότητα - Ηλεκτρονικό Εμπόριο (e-commerce)	Υποχρεωτικό
6	Διοίκηση Επισιτιστικών Τμημάτων II	Υποχρεωτικό

Δ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Διοίκηση και Οργάνωση Τμήματος Υποδοχής	Υποχρεωτικό
2	Αεροπορικοί Ναύλοι - Έκδοση Εισιτηρίων	Υποχρεωτικό
3	Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων	Υποχρεωτικό
4	Διοίκηση Μπαρ Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων	Υποχρεωτικό
5α	Στοιχεία Τεχνολογίας Τροφίμων - Προμήθειες	Επιλογής Υποχρεωτικό
5β	Ψυχαγωγία και Άθληση Πελατών	Επιλογής Υποχρεωτικό

Ε ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Οικονομική του Τουρισμού	Υποχρεωτικό
2	Τουριστικό Μάρκετινγκ	Υποχρεωτικό
3	Διοίκηση Ανθρώπινου Δυναμικού Τουριστικών Επιχειρήσεων	Υποχρεωτικό
4	Οργάνωση Συνεδρίων	Υποχρεωτικό
5	Τουριστική Ψυχολογία και Συμπεριφορά Καταναλωτή	Υποχρεωτικό
6α	Μεθοδολογία Έρευνας	Επιλογής Υποχρεωτικό
6β	Χρηματοδοτική Διοίκηση και Αξιολόγηση Επενδύσεων	Επιλογής Υποχρεωτικό

ΣΤ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Έρευνα Τουριστικής Αγοράς	Υποχρεωτικό
2	Επικοινωνία - Διαφήμιση - Δημόσιες Σχέσεις Τουριστικών Επιχειρήσεων και Φορέων	Υποχρεωτικό
3	Κοστολόγηση και Προϋπολογισμοί Τουριστικών Επιχειρήσεων	Υποχρεωτικό
4	Διεθνή Συστήματα Κρατήσεων	Υποχρεωτικό
5	Τουριστική Πολιτική: Στρατηγικές και Σχεδιασμός	Υποχρεωτικό
6α	Εναλλακτικός Τουρισμός, Πολιτισμός και Ταξιδιωτική Λογοτεχνία	Επιλογής Υποχρεωτικό
6β	Τουριστική Γεωγραφία: Χωρική Ανάλυση	Επιλογής Υποχρεωτικό

Ζ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Τουριστική Ανάπτυξη: Διοικητική Αποκέντρωση - Αειφορία	Υποχρεωτικό
2	Σεμινάριο Τελειοφοίτων	Υποχρεωτικό
3	Ξένη Γλώσσα Ειδικότητας I (Αγγλική)	Υποχρεωτικό
4	Ξένη Γλώσσα Ειδικότητας II (Γερμανική-Γαλλική-Ιταλική)	Υποχρεωτικό
5α	Διοίκηση Ολικής Ποιότητας στις Τουριστικές Επιχειρήσεις	Επιλογής Υποχρεωτικό
5α	Διαχείριση Επιχειρηματικών Κινδύνων στον Τουρισμό	Επιλογής Υποχρεωτικό

Η ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα
1	Πρακτική Άσκηση στο Επάγγελμα (24 εβδομάδες X 40 ώρες)
2	Πτυχιακή Εργασία

2. Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων Πειραιά³⁶

Α ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Ιδιωτικό και Δημόσιο Δίκαιο	Μάθημα Γενικής Υποδομής
2	Αρχές Τουρισμού	Μάθημα Γενικής Υποδομής
3	Αρχές χρηματοοικονομικής Λογιστικής	Μάθημα Γενικής Υποδομής
4	Μικροοικονομική	Μάθημα Γενικής Υποδομής
5	Ποσοτικές Μέθοδοι των επιχειρήσεων	Μάθημα Γενικής Υποδομής
6	Αρχές διοίκησης Επιχειρήσεων	Μάθημα Γενικής Υποδομής

Β ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Εμπορικό Δίκαιο	Μάθημα Γενικής Υποδομής
2	Τουριστική Πολιτική	Μάθημα Ειδικής Υποδομής
3	Στατιστική Επιχειρήσεων	Μάθημα Γενικής Υποδομής
4	Διοικητική Λογιστική	Μάθημα Γενικής Υποδομής
5	Διοίκηση Ξενοδοχειακών και Επισιτιστικών Επιχειρήσεων	Μάθημα Ειδικής Υποδομής
6	Τουριστική Εκπαιδευτική Πολιτική	Μάθημα Ειδικής Υποδομής

³⁶ www.teipir.gr

Γ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Τουριστικό Δίκαιο	Μάθημα Ειδικής Υποδομής
2	Τουριστική Κοινωνιολογία	Μάθημα Ειδικής Υποδομής
3	Τουριστική Γεωγραφία της Ελλάδας	Μάθημα Ειδικής Υποδομής
4	Μακροοικονομική	Μάθημα Γενικής Υποδομής
5	Επιχειρηματικότητα	Μάθημα Γενικής Υποδομής
6	Χρηματοοικονομική διοίκηση	Μάθημα Γενικής Υποδομής

Δ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Μεθοδολογία επιστημονικής έρευνας στον τουρισμό	Μάθημα ειδικής Υποδομής
2	Τουριστική Γεωγραφία της Ευρώπης	Μάθημα Ειδικότητας
3	Τουριστική οικονομία	Μάθημα Ειδικότητας
4	Ελεγκτική	Μάθημα ειδικής Υποδομής
5	Τουριστική ναυτιλία-κρουαζιερόπλοια	Μάθημα Ειδικότητας
6	Πολιτισμικές επιρροές στον τουρισμό	Μάθημα Ειδικότητας

Ε ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Δίκαιο Ευρωπαϊκής Ένωσης	Μάθημα ειδικής Υποδομής
2	Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων και Αξιολόγηση Επιχειρήσεων	Μάθημα ειδικής Υποδομής
3	Δημόσιες σχέσεις στον Τουρισμό	Μάθημα Ειδικότητας
4α	Παγκόσμια Τουριστική Γεωγραφία	Μάθημα Ειδικότητας
4β	Διαπολιτισμικό Μάνατζμεντ	Μάθημα Ειδικότητας
5α	Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων	Μάθημα ειδικής Υποδομής
5β	Διοίκηση ανθρωπίνων πόρων	Μάθημα ειδικής Υποδομής

ΣΤ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Εργατικό Δίκαιο & Εργασιακές Σχέσεις στον Τουρισμό	Μάθημα ειδικής Υποδομής
2	Έρευνα Τουριστικής Αγοράς	Μάθημα Ειδικότητας
3	Διαχείριση Έργου	Μάθημα ειδικής Υποδομής
4	Νέες Τεχνολογίες στον Τουρισμό	Μάθημα Ειδικότητας
5	Τουριστικό Μάρκετινγκ	Μάθημα Ειδικότητας
6α	Ναυτιλιακό Δίκαιο	Μάθημα ειδικής Υποδομής
6β	Ξενοδοχειακή Λογιστική	Μάθημα ειδικής Υποδομής

Ζ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Αγγλική Τουριστική Ορολογία	Μάθημα Ειδικότητας
2	Ποιοτικός Έλεγχος	Μάθημα ειδικής Υποδομής
3	Πληροφοριακά Συστήματα Διοίκησης & Συστήματα Κρατήσεων με Η/Υ	Μάθημα Ειδικότητας
4α	Θαλάσσιος Τουρισμός	Μάθημα Ειδικότητας
4β	Οργάνωση Συνεδρίων και Εκδηλώσεων	Μάθημα Ειδικότητας

Η ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα
1	Πτυχιακή Εργασία
2	Πρακτική Άσκηση στο Επάγγελμα

3. Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων Θεσσαλονίκης³⁷

Α ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Εισαγωγή Στον Τουρισμό	Υποχρεωτικό
2	Μικροοικονομική Θεωρία	Υποχρεωτικό
3	Εφαρμογές Ηλεκτρονικών Υπολογιστών (Θεωρία-Εργαστήριο)	Υποχρεωτικό
4	Λειτουργίες Επισιτιστικών Τμημάτων Ι	Υποχρεωτικό
5	Αρχές Γενικής Λογιστικής (Θεωρία – Εργαστήριο)	Υποχρεωτικό
6	Τουριστική Κοινωνιολογία	Υποχρεωτικό

Β ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Στατιστική Επιχειρήσεων Εργαστήριο	Υποχρεωτικό
2	Στατιστική Επιχειρήσεων Θεωρία	Υποχρεωτικό
3	Διοίκηση Επισιτιστικών Τμημάτων Θεωρία/Εργαστήριο	Υποχρεωτικό
4	Μακροοικονομική Θεωρία Και Πολιτική	Υποχρεωτικό
5	Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων	Υποχρεωτικό
6	Επιχειρησιακές Επικοινωνίες Τουριστικών Επιχειρήσεων - Θεωρία	Υποχρεωτικό
7	Τουριστική Γεωγραφία	Υποχρεωτικό

Γ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Τουριστική Οικονομία	Υποχρεωτικό
2	Διοίκηση Τουριστικών Προορισμών	Υποχρεωτικό
3	Τουριστική Νομοθεσία	Υποχρεωτικό
4	Τουριστικό Μάρκετινγκ	Υποχρεωτικό
5	Διοίκηση Ταξ. Οργαν. & Πρακτορειών Θεωρία/Εργαστήριο	Υποχρεωτικό

³⁷ <http://www.teithe.gr>

Δ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Διοίκηση Αγροτουριστικών Προορισμών & Πράσινη Ανάπτυξη	Υποχρεωτικό
2	Λειτουργιές Καταλυμάτων Θεωρία / Εργαστήριο	Υποχρεωτικό
3	Συμπεριφορά Καταναλωτή Στον Τουρισμό	Υποχρεωτικό
4	Διοίκηση Ανθρωπίνων Πόρων Για Τουρ. Επιχ/σεις	Υποχρεωτικό
5	Ηλεκτρονικό Επιχειρήσεων Στον Τουρισμό Θεωρία/Εργαστήριο	Υποχρεωτικό
6	Πληροφοριακά Συστήματα Διοίκησης	Υποχρεωτικό

Ε ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Μεθοδολογία Έρευνας	Υποχρεωτικό
2	Ποσοτικές Μέθοδοι	Υποχρεωτικό
3	Εφαρμογές Συστημάτων Πληροφορικής Σε Επιχειρήσεις Φιλοξενίας Θεωρία/Εργαστήριο	Υποχρεωτικό
4	Οργάνωση Και Διοίκηση Εναλλακτικών Και Ειδικών Μορφών Τουρισμού	Υποχρεωτικό
5	Διοίκηση Και Κοστολόγηση Τροφοδοσίας	Υποχρεωτικό
6α	Οργάνωση Και Διοίκηση Συνεδρίων Και Εκδηλώσεων	Μάθημα Επιλογής
6β	Σχεδιασμός Και Πολιτική Του Τουρισμού	Μάθημα Επιλογής
6γ	Οινοτουρισμός Και Μάρκετινγκ Οίνου	Μάθημα Επιλογής

ΣΤ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Ερευνά Τουριστικής Αγοράς	Υποχρεωτικό
2	Αειφόρος Τουριστική Ανάπτυξη	Υποχρεωτικό
3	Επικοινωνία Και Δημόσιες Σχέσεις Στον Τουρισμό	Υποχρεωτικό
4	Διοίκηση Αερομεταφορών Θεωρία/Εργαστήριο	Υποχρεωτικό
5α	Επιχειρηματικότητα Και Καινοτομία	Μάθημα Επιλογής
5β	Τουρισμός Πολιτιστικής Κληρονομιάς	Μάθημα Επιλογής
5γ	Επενδυτικές Μελέτες Και Χρηματοδότηση Επιχ/Σεων Θεωρία/Εργαστήριο	Μάθημα Επιλογής
5δ	Μάρκετινγκ Αγροτουριστικών Επιχειρήσεων	Μάθημα Επιλογής

Ζ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	Υποχρεωτικό
1	Κανάλια Διανομής Τουριστικών Προϊόντων	Υποχρεωτικό
2	Διοίκηση Ποιότητας Στις Τουριστικές Επιχειρήσεις	Υποχρεωτικό
3	Διοίκηση Υπηρεσιών Φιλοξενίας Θεωρία/Εργαστήριο	Υποχρεωτικό
4	Σεμινάριο Τελειόφοιτων - Εργαστήριο	Υποχρεωτικό
5	Σεμινάριο Τελειόφοιτων - Θεωρία	Υποχρεωτικό
6α	Αγγλική Τουριστική Ορολογία Θεωρία/Εργαστήριο	Μάθημα Επιλογής
6β	Γερμανική Τουριστική Ορολογία Θεωρία/Εργαστήριο	Μάθημα Επιλογής
6γ	Γαλλική Τουριστική Ορολογία Θεωρία/Εργαστήριο	Μάθημα Επιλογής
6δ	Ιταλική Τουριστική Ορολογία Θεωρία/Εργαστήριο	Μάθημα Επιλογής

Η ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα
1	Πρακτική Άσκηση
2	Πτυχιακή Εργασία

Μαθήματα Επιλογής

A/A	Μάθημα	Υποχρεωτικό
1	Δημόσιες Σχέσεις Και Διαφήμιση Στον Τουρισμό	Μάθημα Επιλογής
2	Διαχείριση Περιβάλλοντος	Μάθημα Επιλογής
3	Πολιτιστικός Τουρισμός Και Διοίκηση Μουσείων	Μάθημα Επιλογής
4	Ποιοτική Διαχείριση Τουριστικών Καταλυμάτων	Μάθημα Επιλογής
5	Κανάλια Διανομής Τουριστικών Προϊόντων	Μάθημα Επιλογής
6	Διοίκηση Τουριστικών Προορισμών	Μάθημα Επιλογής
7	Ελληνικός Τουρισμός & Πολιτισμός	Μάθημα Επιλογής
8	Hospitality Services Management (Διοίκηση Υπηρεσιών Φιλοξενίας)	Μάθημα Επιλογής
9	Επικοινωνιακές Δεξιότητες Σε Επιχειρήσεις Και Οργανισμούς	Μάθημα Επιλογής
10	Γαλλική Ιστορία Και Πολιτισμός	Μάθημα Επιλογής
11	Πληροφοριακά Συστήματα Στα Ξενοδοχεία	Μάθημα Επιλογής

4. Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων Ηπείρου³⁸

Α ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Εισαγωγή Στον Τουρισμό	Υποχρεωτικό
2	Μικροοικονομική Θεωρία	Υποχρεωτικό
3	Εφαρμογές Ηλεκτρονικών Υπολογιστών (Θεωρία-Εργαστήριο)	Υποχρεωτικό
4	Λειτουργίες Επισιτιστικών Τμημάτων Ι	Υποχρεωτικό
5	Αρχές Γενικής Λογιστικής (Θεωρία – Εργαστήριο)	Υποχρεωτικό
6	Τουριστική Κοινωνιολογία	Υποχρεωτικό

Β ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Μακροοικονομική	Υποχρεωτικό
2	Οικονομικά μαθηματικά	Υποχρεωτικό
3	Εμπορικό δίκαιο	Υποχρεωτικό
4	Τεχνική εστιατορίου	Υποχρεωτικό
5	Τουριστική γεωγραφία ΙΙ	Υποχρεωτικό
	Το ένα από τα 3	
6α	Εφαρμογές πολυμέσων στον τουρισμό	Μάθημα Επιλογής
6β	Υπηρεσία ορόφων	Μάθημα Επιλογής
6γ	Τουριστική ψυχολογία	Μάθημα Επιλογής

Γ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Στατιστική επιχειρήσεων	Υποχρεωτικό
2	Αρχές γενικής λογιστικής	Υποχρεωτικό
3	Υπηρεσία υποδοχής	Υποχρεωτικό
4	Τουριστικό μάρκετινγκ	Υποχρεωτικό
5	Τουριστική κοινωνιολογία	Υποχρεωτικό
	Ένα από τα δύο	
6α	Τουρισμός - Δημόσια διοίκηση	Μάθημα Επιλογής
6β	Εργασιακές σχέσεις	Μάθημα Επιλογής

³⁸ <http://tour.ioa.teiep.gr>

Δ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Τουριστική Οικονομία	Υποχρεωτικό
2	Μπαρ - Ποτά - Οινολογία	Υποχρεωτικό
3	Εργατικό δίκαιο	Υποχρεωτικό
4	Ταξιδιωτικοί οδηγοί	Υποχρεωτικό
5	Αρχές λογιστικής εταιριών	Υποχρεωτικό
	Το ένα από τα δύο	
6α	Ξενοδοχειακές εφαρμογές με Υ/Η	Μάθημα Επιλογής
6β	Εμπορευματογνωσία - Προμήθειες	Μάθημα Επιλογής

Ε ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Συστήματα κρατήσεων με Η/Υ	Υποχρεωτικό
2	Δημόσιες σχέσεις τουριστικών επιχειρήσεων	Υποχρεωτικό
3	Τήρηση λογαριασμών πελατών	Υποχρεωτικό
4	Στοιχεία κοστολόγησης - Έλεγχος	Υποχρεωτικό
5	Τουριστικό δίκαιο	Υποχρεωτικό
	Ένα από τα 2	
6α	Ψυχαγωγία άθληση πελατών	Μάθημα Επιλογής
6β	Δημόσια υγεία	Μάθημα Επιλογής

ΣΤ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Διοίκηση τουριστικών επιχειρήσεων και διαχείριση ανθρώπινων πόρων	Υποχρεωτικό
2	Αεροπορικοί ναύλοι - Έκδοση εισιτηρίου	Υποχρεωτικό
3	Επιβατηγός ναυτιλία	Υποχρεωτικό
	Ένα από τα 2	
4α	Έρευνα τουριστικής αγοράς	Μάθημα Επιλογής
4β	Διαφήμιση τουριστικών επιχειρήσεων	Μάθημα Επιλογής
	Ένα από τα 2	
5α	Χρηματοδότηση επιχειρήσεων	Μάθημα Επιλογής
5β	Ξενοδοχειακό μάρκετινγκ	Μάθημα Επιλογής

Ζ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Σεμινάριο Τελειοφοίτων	Υποχρεωτικό
2	Αγγλική Τουριστική Ορολογία	Υποχρεωτικό
	Ένα από τα τέσσερα	
3α	Γαλλική Τουριστική Ορολογία	Μάθημα Επιλογής
3β	Γερμανική Τουριστική Ορολογία	Μάθημα Επιλογής
3γ	Ιταλική Τουριστική Ορολογία	Μάθημα Επιλογής
3δ	Ισπανική Τουριστική Ορολογία	Μάθημα Επιλογής
	Ένα από τα δύο	
4α	Θαλάσσιος Τουρισμός - Τουριστικοί Λιμένες	Μάθημα Επιλογής
4β	Επαγγελματικός Τουρισμός	Μάθημα Επιλογής
	Ένα από τα δύο	
5α	Αειφόρος Τουριστική Ανάπτυξη	Μάθημα Επιλογής
5β	Τουριστική Πολιτική	Μάθημα Επιλογής

Η ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα
1	Πτυχιακή Εργασία
2	Πρακτική Άσκηση

5. Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων Κρήτης.³⁹**Α ΕΞΑΜΗΝΟ**

A/A	Μάθημα	
1	Μικροοικονομική	Υποχρεωτικό
2	Εισαγωγή στους Η/Υ	Υποχρεωτικό
3	Εισαγωγή στον Τουρισμό	Μάθημα Ειδίκευσης
4	Στατιστική Επιχειρήσεων	Υποχρεωτικό
5	Αστικό Δίκαιο	Υποχρεωτικό
6	Catering I (Λειτουργία Επισιτιστικών Τμημάτων I)	Μάθημα Ειδίκευσης

³⁹ <http://www.tour.teicrete.gr>

Β ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Μακροοικονομική	Υποχρεωτικό
2	Χρηματοοικονομική Λογιστική	Υποχρεωτικό
3	Τουριστική Ψυχολογία	Μάθημα Ειδίκευσης
4	Catering II (Λειτουργία Επισιτιστικών Τμημάτων II)	Υποχρεωτικό
5	Μάρκετινγκ	Μάθημα Ειδίκευσης
6	Μάνατζμεντ	Υποχρεωτικό

Γ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Τουριστική Οικονομία	Μάθημα Ειδίκευσης
2	Λογιστική Εταιριών	Υποχρεωτικό
3	Λειτουργία Ορόφων	Μάθημα Ειδίκευσης
4	Χρηματοοικονομική Διοίκηση	Υποχρεωτικό
5	Λειτουργία Υποδοχής	Μάθημα Ειδίκευσης
6	Εμπορικό Δίκαιο	Υποχρεωτικό

Δ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Τουριστική Νομοθεσία	Μάθημα Ειδίκευσης
2	Τιμολόγηση – Έλεγχος	Μάθημα Ειδίκευσης
3	Εργασιακές Σχέσεις	Υποχρεωτικό
4	Τήρηση Λογαριασμών Πελατών	Μάθημα Ειδίκευσης
5	Τουριστική Γεωγραφία	Μάθημα Ειδίκευσης
6	Τουριστική Κοινωνιολογία	Μάθημα Ειδίκευσης

Ε ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Έρευνα Τουριστικής Αγοράς	Μάθημα Ειδίκευσης
2	Οργάνωση και Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων	Μάθημα Ειδίκευσης
3	Μάρκετινγκ Τουριστικών Επιχειρήσεων	Μάθημα Ειδίκευσης
4	Διοίκηση Ανθρωπίνων Πόρων στον Τουρισμό	Μάθημα Ειδίκευσης
	Δύο από τα 4	
6α	Τουριστική Ανάπτυξη και Σχεδιασμός	Μάθημα Επιλογής
6β	Διαχείριση Ελεύθερου Χρόνου	Μάθημα Επιλογής
6γ	F & B Management	Μάθημα Επιλογής
6δ	Αειφορία - Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού	Μάθημα Επιλογής

ΣΤ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Αγγλική Τουριστική Ορολογία	Μάθημα Ειδίκευσης
2	Τουριστική Πολιτική	Μάθημα Ειδίκευσης
3	Συστήματα Κρατήσεων με Ηλεκτρικούς Υπολογιστές - CRS	Μάθημα Ειδίκευσης
	Και 2 από τα 4	
4α	Επιχειρησιακές Επικοινωνίες στον Τουρισμό	Μάθημα Επιλογής
4β	Ξενοδοχειακή Λογιστική	Μάθημα Επιλογής
4γ	Τουριστικό Μάρκετινγκ	Μάθημα Επιλογής
4δ	Ταξιδιωτικοί Οδηγοί	Μάθημα Επιλογής

Ζ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Σεμινάριο Τελειοφοίτων	Μάθημα Ειδίκευσης
2	Τουριστική Διαφήμιση και Δημόσιες Σχέσεις	Μάθημα Ειδίκευσης
3	Αεροπορικοί Ναύλοι – Έκδοση Εισιτηρίων	Μάθημα Ειδίκευσης
	2 από τα παρακάτω	
4α	Οργάνωση Συνεδρίων και Εκδηλώσεων	Μάθημα Ειδίκευσης
4β	Προγραμματισμός - Εκτέλεση Ταξιδιών	Μάθημα Ειδίκευσης
4γ	Αγροτουρισμός	Μάθημα Ειδίκευσης
4δ	Τουριστική Ορολογία (Γαλλική, Γερμανική, Ιταλική)	Μάθημα Ειδίκευσης

Η ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα
1	Πτυχιακή Εργασία
2	Πρακτική Άσκηση

6. Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων Λάρισας.⁴⁰

Α ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Πολιτική Οικονομία	Υποχρεωτικό
2	Γενική Λογιστική	Υποχρεωτικό
3	Εισαγωγή στην Πληροφορική	Υποχρεωτικό
4	Οικονομικά Μαθηματικά	Υποχρεωτικό
5	Εισαγωγή στη Θεωρία του Τουρισμού	Υποχρεωτικό
6	Αρχές Διοίκησης Επιχειρήσεων	Υποχρεωτικό

⁴⁰ http://www.bs.teilar.gr/tourism_business

Β ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Λογιστική Τουριστικών Επιχειρήσεων	Υποχρεωτικό
2	Επεξεργασία στατιστικών δεδομένων στον Τουρισμό	Υποχρεωτικό
3	Τουριστική (Ελληνική και Παγκόσμια) Γεωγραφία	Υποχρεωτικό
4	Οργάνωση – Λειτουργία Επαγγελματικής Κουζίνας – Catering	Υποχρεωτικό
5	Εμπορικό Δίκαιο	Υποχρεωτικό
6	Αγγλικά - Ορολογία Ι	Υποχρεωτικό

Γ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Διοίκηση Ανθρωπίνων Πόρων στις Τουρ. Επιχειρήσεις	Υποχρεωτικό
2	Εμπορευματογνωσία – Προμήθειες	Υποχρεωτικό
3	Οροφοκομία	Υποχρεωτικό
4	Οργάνωση - Λειτουργία Εστιατορίου	Υποχρεωτικό
5	Τουριστική Νομοθεσία	Υποχρεωτικό
6α	Αγγλικά - Ορολογία ΙΙ	Υποχρεωτικό

Δ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Αρχές Μάρκετινγκ	Υποχρεωτικό
2	Λειτουργία Υποδοχής – Τήρηση λογαριασμών Ι	Υποχρεωτικό
3	Τουριστική Κοινωνιολογία	Υποχρεωτικό
4	Έρευνα Τουριστικής Αγοράς	Υποχρεωτικό
5	Μπαρ – Ποτά – Οινολογία	Υποχρεωτικό
	Ένα από τα δύο	
6α	Ξένη Γλώσσα Ι (Γερμανικά)	Μάθημα Επιλογής
6β	Ξένη Γλώσσα Ι (Γαλλικά)	Μάθημα Επιλογής

Ε ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Τουριστική Οικονομία	Υποχρεωτικό
3	Μάρκετινγκ -Μάνατζμεντ Τουριστικών Προορισμών	Υποχρεωτικό
4	Αεροπορικοί Ναύλοι–Ticketing	Υποχρεωτικό
5	Λειτουργία Υποδοχής – Τήρηση λογαριασμών II	Υποχρεωτικό
	Ένα από τα δύο	
6α	Ξένη Γλώσσα II (Γερμανικά)	Μάθημα Επιλογής
6β	Ξένη Γλώσσα II (Γαλλικά)	Μάθημα Επιλογής

ΣΤ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Συστήματα Κρατήσεων με H/Y - (CRS – GDS)	Υποχρεωτικό
2	Ξενοδοχειακές Εφαρμογές με H/Y	Υποχρεωτικό
3	Μάρκετινγκ Τουριστικών Επιχειρήσεων	Υποχρεωτικό
4	Διοίκηση Τουριστικών Γραφείων	Υποχρεωτικό
	Ένα από τα δύο	
5α	Οικονομοτεχνικές μελέτες και χρηματοδότηση Τουριστικών Επιχειρήσεων	Μάθημα Επιλογής
5β	Διαχείριση Εναλλακτικού Τουρισμού	Μάθημα Επιλογής

Ζ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Τουριστικός Σχεδιασμός και Ανάπτυξη	Υποχρεωτικό
2	Διοίκηση Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων	Υποχρεωτικό
3	Κοστολόγηση – Έλεγχος	Υποχρεωτικό
4	Σεμινάριο Τελειοφοίτων	Υποχρεωτικό
	Ένα από τα δύο	
5α	Δεοντολογία και Διαχείριση πελατειακών σχέσεων στον τουρισμό	Μάθημα Επιλογής
5β	Οργάνωση Εκθέσεων - Συνεδρίων & Εκδηλώσεων	Μάθημα Επιλογής

Η ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα
1	Πτυχιακή Εργασία
2	Πρακτική Άσκηση

ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

A/A	Μάθημα	Υποχρεωτικό
1	Επιχειρηματικότητα	Μάθημα Επιλογής
2	Επιχειρηματικότητα στον Τουρισμό	Μάθημα Επιλογής
3	Γαστρονομία και Τουρισμός	Μάθημα Επιλογής
4	Επιχειρησιακές Επικοινωνίες Θεωρία	Μάθημα Επιλογής
5	Ιταλικά Ορολογία Θεωρία	Μάθημα Επιλογής
6	Ελεύθερο Εργαστήριο με χρήση Η/Υ Εργαστήριο	Μάθημα Επιλογής

7. Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων Λαμίας .⁴¹

Α ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Εισαγωγή στον Τουρισμό	Υποχρεωτικό
2	Μικροοικονομική	Υποχρεωτικό
3	Οικονομικά Μαθηματικά	Υποχρεωτικό
4	Στοιχεία Επαγγελματικής Μαγειρικής	Υποχρεωτικό
5	Εισαγωγή στους Η/Υ	Υποχρεωτικό
	Το ένα από τα δύο	
6α	Υγιεινή Ε.Υ.	Μάθημα Επιλογής
6β	Εργασιακές Σχέσεις	Μάθημα Επιλογής

⁴¹<http://www.teilam.gr>

Β ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων	Υποχρεωτικό
2	Μακροοικονομική	Υποχρεωτικό
3	Γενική Λογιστική	Υποχρεωτικό
4	Στατιστική Επιχειρήσεων	Υποχρεωτικό
	Εμπορικό Δίκαιο	
	Το ένα από τα δύο	
5α	Εμπορευματογν. - Προμήθειες	Μάθημα Επιλογής
5β	Τουριστική Κοινωνιολογία	Μάθημα Επιλογής

Γ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Τουριστική Οικονομία	Υποχρεωτικό
2	Λογιστική Εταιρειών	Υποχρεωτικό
3	Τουριστική Γεωγραφία	Υποχρεωτικό
4	Υπηρεσία Ορόφων	Υποχρεωτικό
5	Μπάρ – Ποτά – Οινολογία	Υποχρεωτικό
	Το ένα από τα δύο	
6α	Εργατικό Δίκαιο	Μάθημα Επιλογής
6β	Ευρωπαϊκοί Θεσμοί	Μάθημα Επιλογής

Δ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Τουριστικό Μάρκετινγκ	Υποχρεωτικό
2	Τήρηση Λογαριασμών Πελατών	Υποχρεωτικό
3	Υπηρεσία Υποδοχής	Υποχρεωτικό
4	Οργάνωση-Λειτουργία Εστιατορίου	Υποχρεωτικό
5	Ταξιδιωτικοί Οδηγοί	Υποχρεωτικό
	Το ένα από τα Δύο	
6α	Επιβατηγός Ναυτιλία	Μάθημα Επιλογής
6β	Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων	Μάθημα Επιλογής

Ε ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Αερ. Ναύλοι – Έκδοση Εισιτηρίων	Υποχρεωτικό
2	Διαχείριση ανθρωπινών πόρων στο τουρισμό	Υποχρεωτικό
3	Κοστολόγησης – Έλεγχος	Υποχρεωτικό
4	Ξενοδοχ. Εφαρμογές με Η/Υ	Υποχρεωτικό
5	Ξενοδοχειακό Μάρκετινγκ	Υποχρεωτικό
	Το ένα από τα 3	
6α	Τουριστική Ψυχολογία	Μάθημα Επιλογής
6β	Επιχειρησιακές Επικοινωνίες	Μάθημα Επιλογής
6γ	Οργάνωση Συνεδρίων	Μάθημα Επιλογής

ΣΤ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Φορολογικό καθεστώς τουριστικών επιχειρήσεων	Υποχρεωτικό
2	Συστήματα κρατήσεων με Η/Υ (CRS)	Υποχρεωτικό
3	Τουριστική Νομοθεσία	Υποχρεωτικό
4	Δημόσιες σχέσεις τουριστικών επιχειρήσεων	Υποχρεωτικό
	Το ένα από τα δύο	
5α	Τουρισμός και Ανάπτυξη	Μάθημα Επιλογής
5β	Τουριστική Πολιτική	Μάθημα Επιλογής
	Το ένα από τα δύο	
6α	Έρευνα Τουρ. Αγοράς	Μάθημα Επιλογής
6β	Τουριστική Διαφήμιση	Μάθημα Επιλογής

Ζ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Σύνθεση/προώθηση τουριστικού πακέτου	Υποχρεωτικό
2	Σεμινάριο Τελειοφοίτων	Υποχρεωτικό
	Το ένα από τα δύο	
3α	Κοινωνία Αναψυχής, Ψυχαγωγία & Άθληση	Μάθημα Επιλογής
3β	Αγγλική Τουρ. Ορολογία	Μάθημα Επιλογής
	Το ένα από τα τρία	
4α	Γαλλική Τουριστική Ορολογία	Μάθημα Επιλογής
4β	Γερμανική Τουριστική Ορολογία	Μάθημα Επιλογής
4γ	Ιταλική Τουριστική Ορολογία	Μάθημα Επιλογής

Η ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα
1	Πτυχιακή Εργασία
2	Πρακτική Άσκηση

8. Στην Πάτρα.⁴²

Α ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Μικροοικονομία	Υποχρεωτικό
2	Αρχές Τουρισμού	Υποχρεωτικό
3	Οικονομικά Μαθηματικά	Υποχρεωτικό
4	Αρχές Χρηματοοικονομικής Λογιστικής	Υποχρεωτικό
5	Διοίκηση Επισιτισμού και Τροφοδοσίας I	Υποχρεωτικό
6	Τουρισμός και Κοινωνικές Επιστήμες	Υποχρεωτικό

Β ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Μακροοικονομία	Υποχρεωτικό
2	Αρχές Μάρκετινγκ	Υποχρεωτικό
3	Τουριστική Γεωγραφία	Υποχρεωτικό
4	Διοικητική Λογιστική Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων	Υποχρεωτικό
5	Διοίκηση Επισιτισμού και Τροφοδοσίας II	Υποχρεωτικό
6	Εφαρμογές Πληροφορικής	Υποχρεωτικό

---

⁴² tour.teipat.gr

Γ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Οικονομική του Τουρισμού	Υποχρεωτικό
2	Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού	Υποχρεωτικό
3	Τουριστική Νομοθεσία	Υποχρεωτικό
4	Οργάνωση και Λειτουργία Ταξιδιωτικής Βιομηχανίας I	Υποχρεωτικό
5	Στατιστική Επιχειρήσεων	Υποχρεωτικό
6	Διοίκηση Ανθρωπίνων Πόρων στον Τουρισμό	Υποχρεωτικό

Δ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Διοίκηση Συνεδρίων & Εκδηλώσεων	Υποχρεωτικό
2	Χρηματοοικονομική ανάλυση και λήψη αποφάσεων	Υποχρεωτικό
3	Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων	Υποχρεωτικό
4	Τουρισμός και Ανάπτυξη	Υποχρεωτικό
5	Βάσεις Δεδομένων	Υποχρεωτικό
6	Οργάνωση και Λειτουργία Ταξιδιωτικής Βιομηχανίας II	Υποχρεωτικό

Ε ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Τουριστική Πολιτική	Υποχρεωτικό
2	Διοίκηση Υπηρεσιών Φιλοξενίας I	Υποχρεωτικό
3	Οργανωσιακή Συμπεριφορά	Υποχρεωτικό
4	Πληροφοριακά Συστήματα στον Τουρισμό	Υποχρεωτικό
5	Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία	Υποχρεωτικό
6	Ποσοτικές Μέθοδοι	Υποχρεωτικό

ΣΤ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Διοίκηση Ποιότητας Υπηρεσιών στον Τουρισμό	Υποχρεωτικό
2	Διοίκηση Υπηρεσιών Φιλοξενίας II	Υποχρεωτικό
3	Ηλεκτρονικό Επιχειρείν στην Τουριστική Βιομηχανία	Υποχρεωτικό
4	Διαχείριση Κρίσεων στην Ξενοδοχειακή και Τουριστική Βιομηχανία	Υποχρεωτικό
5	Διοίκηση Ελεύθερου Χρόνου	Υποχρεωτικό
6α	Συμπεριφορά Καταναλωτή στον Τουρισμό	Μάθημα Επιλογής
7β	Επικοινωνίες και Δημόσιες Σχέσεις στον Τουρισμό	Μάθημα Επιλογής

Ζ ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα	
1	Σχεδιασμός & Διαχείριση Τουριστικών Προορισμών	Υποχρεωτικό
2	Μεθοδολογία και Τεχνικές Έρευνας στον Τουρισμό	Υποχρεωτικό
3	Στρατηγικό Μάρκετινγκ στην Ξενοδοχειακή και Τουριστική Βιομηχανία	Υποχρεωτικό
4	Αγγλική Τουριστική Ορολογία	Υποχρεωτικό
5α	Γαλλική Τουριστική Ορολογία	Υποχρεωτικό
5β	Γερμανική Τουριστική Ορολογία	Υποχρεωτικό

Η ΕΞΑΜΗΝΟ

A/A	Μάθημα
1	Πτυχιακή Εργασία
2	Πρακτική Άσκηση

2) Παράθεση Ερωτηματολογίου

Η επαγγελματική αποκατάσταση των αποφοίτων σχολών τουριστικών επιχειρήσεων.

1) **Φύλο:**

Άνδρας

Γυναίκα

2) **Έτος γέννησης:**

3) **Σε ποια θέση (σειρά προτίμησης) στο μηχανογραφικό έντυπο είχατε δηλώσει το τμήμα τουριστικών επιχειρήσεων:**

1 έως 5

6 έως 10

11 έως 20

> 20

4) **Έτος αποφοίτησης:**

5) **Εργασιακή κατάσταση:**

Εργαζόμενος

Μη εργαζόμενος

Αν η απάντησή σας είναι ΝΑΙ προχωρήστε στην ερώτηση 11.

6) **Αν η απάντησή σας είναι ΌΧΙ σε ποια από τις παρακάτω κατηγορίες ανήκετε;**

Ψάχνετε εργασία	☐	Υπηρετείτε την στρατιωτική σας θητεία	☐
Κάνετε μεταπτυχιακές σπουδές	☐	Άλλο (προσδιορίστε)	☐

7) **Πόσο χρόνο αναζητάτε εργασία;** _____

8) **Αναφέρετε εάν επιθυμείτε να εργαστείτε:**

Στον τόπο διαμονής σας	☐	Σε άλλη περιοχή της Ελλάδας	☐
Σε άλλη χώρα	☐		

9) **Ποιος θεωρείτε ότι είναι ο λόγος που δεν εργάζεστε;**

Οικονομική κρίση	☐	Κορεσμός του επαγγέλματος	☐
Έλλειψη εμπειρίας	☐	Μη επαρκής γνώση του τουρισμού	☐
Άλλο	☐		

10) **Με ποιο τρόπο αναζητάτε εργασία;**

Διαδίκτυο	☐	Γνωριμίες μέσω της σχολής	☐
Αγγελίες σε εφημερίδες	☐	Γραφείο διασύνδεσης ΤΕΙ Πειραιά	☐
Άλλο	☐		

Αν εργάζεστε

11) Το επάγγελμά σας σχετίζεται με το αντικείμενο σπουδών σας;

Ναι Όχι

12) Το ωράριο εργασίας σας είναι;

Πλήρες Ημιαπασχόληση

13) Είναι η εργασία σας εποχιακή;

Ναι Όχι

14) Η εργασία σας είναι:

Μόνιμη Περιστασιακή

15) Ο φορέας της εργασίας σας είναι;

Δημόσιος Ιδιωτικός

Περιγράψτε _____

16) Περιγράψτε την θέση (πόστο) εργασίας σας:

_____

17) Τόπος εργασίας; _____

18) **Η εργασία σας σε σχέση με τον τόπο διαμονής σας;**

Κοντά Μακριά

19) **Πόσο βοήθησε η πρακτική άσκηση στο επάγγελμά σας;**

Πάρα πολύ Πολύ

Μέτρια Λίγο

Καθόλου

20) **Η μηνιαία αμοιβή για την εργασία σας είναι:**

0-500 € 501-750 €

751-1000 € 1001-1250 €

1251-1500 € 1501 € και πάνω

21) **Θεωρείτε ότι ο μισθός σας ανταποκρίνεται στα προσόντα που αποκτήσατε κατά τη διάρκεια των σπουδών σας;**

Πάρα πολύ Πολύ

Μέτρια Λίγο

Καθόλου

22) **Βλέπετε προοπτικές εξέλιξης στο επάγγελμά σας;**

Πολύ αισιόδοξες	☐	Αισιόδοξες	☐
Μέτριες	☐	Λίγο ικανοποιητικές	☐
Καθόλου ικανοποιητικές	☐		

ΑΠΑΝΤΟΥΝ ΟΛΟΙ:

23) **Πόσο ικανοποιημένοι είστε από το πτυχίο σας και τις επαγγελματικές ευκαιρίες που παρουσιάστηκαν μετά τη λήψη του;**

Πάρα πολύ	☐	Πολύ	☐
Μέτρια	☐	Λίγο	☐
Καθόλου	☐		

24) **Θα ξαναδηλώνατε την ίδια σχολή στο μηχανογραφικό σας δελτίο;**

Ναι	☐	Όχι	☐
-----	--------------------------	-----	--------------------------

3) Απαντήσεις ερωτηματολογίων

Φύλο	Έτος γέννησης	Μηχανογραφικό	Αποφοίτηση	Εργασιακή κατάσταση	Κατηγορίες ανεργίας
1	1988	2	2012	2	1
1	1981	1	2006	1	0
2	1984	2	2008	2	1
2	1987	1	2010	1	0
2	1983	1	2006	1	0
1	1989	1	2012	1	0
2	1985	1	2008	1	0
1	1984	3	2010	2	1
1	1985	2	2009	2	1,3
2	1984	2	2008	1	0
2	1981	2	2005	1	0
1	1986	1	2009	1	0
1	1986	1	2010	2	3
2	1977	1	2001	1	0
2	1981	1	2011	1	0
1	1973	1	2000	1	0
1	1978	1	2001	1	0
1	1981	1	2003	1	0
2	1988	1	2010	1	0
1	1979	1	2002	1	0
2	1986	1	2011	1	0
2	1976	3	1998	1	0
1	1985	1	2012	1	0
1	1985	1	2009	1	0
2	1983	2	2007	1	0
2	1988	4	2011	1	0
1	1987	3	2011	1	0
2	1989	4	2012	1	0
1	1989	2	2011	1	0
2	1989	4	2011	1	0
2	1987	1	2011	2	1
1	1989	2	2012	2	1,3
2	1989	4	2012	2	3
2	1988	4	2011	2	1
1	1986	3	2010	1	0
2	1989	4	2011	1	0
2	1984	1	2011	1	0
2	1981	1	2008	1	0
2	1987	1	2011	1	0
1	1987	3	2010	1	0
2	1986	1	2011	1	0
2	1990	2	2012	1	0
2	1989	1	2011	1	0
1	1986	1	2010	1	0
2	1988	1	2011	1	0
1	1985	1	2012	2	2
2	1982	1	2009	1	0
2	1980	2	2009	2	1

Χρόνος αναζήτησης	Τόπος αναζήτησης	Αιτία ανεργίας	Τρόπος αναζήτησης	Συσχετισμός επαγγέλματος
3	1, 3	1	1,3	0
0	0	0	0	1
8	1, 3	1	1,2,3,4	0
0	0	0	0	1
0	0	0	0	1
0	0	0	0	1
0	0	0	0	1
6	1	1	1,3	0
5	1,2,3	1	1	0
0	0	0	0	1
0	0	0	0	1
0	0	0	0	1
3	1,3	1	1	0
0	0	0	0	1
0	0	0	0	1
0	0	0	0	1
0	0	0	0	2
0	0	0	0	1
0	0	0	0	2
0	0	0	0	1
0	0	0	0	2
0	0	0	0	1
0	0	0	0	1
0	0	0	0	1
0	0	0	0	2
0	0	0	0	2
0	0	0	0	1
0	0	0	0	1
0	0	0	0	2
0	0	0	0	2
0	0	0	0	1
0	0	0	0	1
0	0	0	0	2
12	1	1	1,3	0
3	3	1	1	0
12	1	1	1,3	0
12	3	1	1	0
0	0	0	0	2
0	0	0	0	1
0	0	0	0	1
0	0	0	0	1
0	0	0	0	1
0	0	0	0	1
0	0	0	0	2
0	0	0	0	1
0	0	0	0	1
0	0	0	0	1
0	0	0	0	1
2	0	0	0	0
0	1	1, 2	1	1
9	1	1	1,3	0

Ωράριο	Εποχικότητα	Μονιμότητα	Φορέας	Θέση	Τοποθεσία	Απόσταση
0	0	0	0			0
1	2	1	2	Υποδοχή	Αθήνα	1
0	0	0	0			0
1	2	1	2	Υποδοχή	Αθήνα	2
1	2	1	2	Σέρβις	Αθήνα	1
1	1	2	2	Μπάρ	Αθήνα	1
1	2	1	2	Υποδοχή	Αθήνα	1
0	0	0	0			0
0	0	0	0			0
1	1	2	2	Οροφocoμία	Αθήνα	1
1	2	1	2	Σέρβις	Αθήνα	1
1	1	2	2	Σέρβις	Αθήνα	1
0	0	0	0			0
1	2	1	2	Υποδοχή	Αθήνα	1
2	1	2	2		Αθήνα	1
1	2	1	2	Σέρβις	Αθήνα	2
1	2	1	2	Σέρβις	Αθήνα	1
1	2	1	2	Σέρβις	Αθήνα	1
1	2	1	2	Αεροσυνοδός	Κατάρ	2
1	2	1	2	Υποδοχή	Αθήνα	1
1	2	1	2	Τηλεφωνήτρια	Αθήνα	1
1	2	1	2	Πράκτορας	Αθήνα	1
1	2	2	2	Σέρβις	Αθήνα	2
1	2	2	2	Σέρβις	Αθήνα	2
1	1	1	2	Σέρβις	Αθήνα	1
1	2	1	2	Τηλεφωνήτρια	Αθήνα	1
1	2	1	2	Πωλητής	Αθήνα	1
1	2	1	2	Πράκτορας	Πάτρα	1
1	1	1	2	Υποδοχή	Καλαμάτα	1
2	2	1	2	Σέρβις	Αθήνα	1
0	0	0	0			0
0	0	0	0			0
0	0	0	0			0
0	0	0	0			0
1	2	2	2	Μπαρ	Αθήνα	1
1	2	1	1	Πράκτορας	Πάτρα	1
1	1	2	2	Σέρβις	Πάρος	2
1	2	1	2	Σέρβις	Αθήνα	1
1	2	2	2	Σέρβις	Αθήνα	1
2	1	1	2	Σέρβις	Ζάκυνθος	1
1	2	1	1	Γραμματέας	Αθήνα	1
2	2	1	2	Σέρβις	Πάτρα	1
1	2	1	2	Πράκτορας	Αθήνα	1
1	2	1	2	Υποδοχή	Αθήνα	1
1	2	2	2	Υποδοχή	Αθήνα	1
0	0	0	0			0
1	2	2	2	Σέρβις	Μύκονος	1
0	0	0	0			0

Πρακτική εξάσκηση	Μισθός	Ικανοποίηση μισθού	Προοπτικές	Ικανοποίηση πτυχίου	Δήλωση ξανά
0	0	0	0	3	1
1	4	1	3	1	1
0	0	0	0	3	1
2	4	2	4	3	1
1	3	2	3	2	1
3	1	4	4	3	2
1	4	2	5	1	1
0	0	0	0	4	1
0	0	0	0	3	1
2	4	2	2	2	1
2	2	5	2	2	2
1	3	4	5	3	1
0	0	0	0	3	1
4	3	2	3	3	1
2	1	4	3	3	1
2	4	3	3	3	2
4	3	5	5	4	2
2	3	3	4	3	1
5	2	3	3	3	1
3	3	3	3	3	1
5	3	2	2	2	1
2	4	3	1	1	1
1	3	2	3	2	1
1	3	2	2	2	1
2	3	3	5	5	1
5	2	5	5	5	2
5	2	3	3	5	2
1	3	3	2	2	1
1	3	2	2	3	1
4	3	5	5	5	2
0	0	0	0	4	2
0	0	0	0	2	1
0	0	0	0	4	2
0	0	0	0	5	2
5	3	5	4	5	2
2	2	2	3	3	1
2	3	3	1	2	1
1	3	2	2	2	2
2	2	2	3	3	1
5	4	5	5	4	2
2	3	3	5	3	1
1	3	3	3	4	1
1	2	4	3	3	1
1	4	1	2	1	1
1	2	4	2	1	1
0	0	0	0	2	1
2	3	2	2	2	1
0	0	0	0	4	1

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Οδηγός Τουριστικών Επαγγελματιών, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πειραιά, Παπαγεωργίου Αθηνά, Δελής Ταξιάρχης.
- 2) Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων , www.sete.gr.
- 3) Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων , Λαλούμης – Ρούπας, Εκδόσεις Σταμούλη, 1998
- 4) Οργανισμός Τουριστικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, www.otek.edu.gr
- 5) Tourism education and training in Greece, Moira Polyxeni, Mylonopoulos Dimitrios, Parthenis Spyridon, Kostis Chrysostomos
- 6) 'Το Καθεστώς της Ιδιωτικής Τουριστικής Εκπαίδευσης. Η περίπτωση των Εργαστηρίων Ελευθέρων Σπουδών', Μοίρα Πολυξένη, Μυλωνόπουλος Δημήτρης, Οκτ.-Νοεμ.-Δεκ. 2008
- 7) www.seminaria.gr
- 8) Ιστοσελίδα Γραμματείας Πανεπιστημίου Αιγαίου, <http://www.aegean.gr>
- 9) Γραμματεία Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, <http://www.eap.gr>
- 10) Γραμματεία Πανεπιστημίου Πειραιά, <http://www.unipi.gr>
- 11) Γραμματεία ΤΕΙ Αθηνών, www.teiath.gr
- 12) Γραμματεία ΤΕΙ Πειραιά, www.teipir.gr
- 13) edu.klimaka.gr
- 14) Γραμματεία Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, www.aueb.gr
- 15) Γραμματεία ΤΕΙ Λαμίας , www.teilam.gr
- 16) Γραμματεία ΤΕΙ Πατρών, tour.teipat.gr
- 17) Γραμματεία ΤΕΙ Κρήτης, www.tour.teicrete.gr
- 18) Γραμματεία ΤΕΙ Λάρισας, www.bs.teilar.gr/tourism_business

19) Γραμματεία ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, www.teithe.gr

20) Γραμματεία ΤΕΙ Ηπείρου, tour.ioa.teiep.gr

21) Γραμματεία Σχολής Α.Σ.Τ.Ε.Ρ., www.aster.edu.gr

22) Γραμματεία Σχολής Α.Σ.Τ.Ε.Α.Ν., www.astean.edu.gr

23) Στατιστική, Αλεξανδρόπουλος-Κατωπόδης-Παλιάτσος-Πρεζεράκος, Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα, 1994